

Teme sporta i čitanja u slobodnom vremenu studenata

Šabani, Luka

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:671225>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-18**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti
Diplomski sveučilišni studij informacijskih znanosti

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti
Diplomski sveučilišni studij informacijskih znanosti

Teme sporta i čitanja u slobodnom vremenu studenata

Diplomski rad

Student:
Luka Šabani

Mentorica:
Doc. dr. sc. Drahomira Cupar

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Luka Šabani**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **teme sporta i čitanja u slobodnom vremenu studenata** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 1. travnja 2024.

Sadržaj

Uvod	1
1. Čitanje i pismenost	3
1.1 Čitalačka pismenost	3
1.2 Dubinsko čitanje	5
1.3 Čitanje s razumijevanjem	6
1.4 Definicije čitanja i čitatelja	6
1.4.1 Vrste čitanja i tipovi čitatelja	8
1.5 Rana pismenost	9
1.6 Informacijska pismenost studenata	10
2 Karakteristike čitanja u djetinjstvu	13
2.1 Faze razvoja čitanja u djetinjstvu	13
2.1.1 Faze razvoja čitanja prema Wolf	13
2.1.2 Faze razvoja čitanja prema Kuvač-Levačić	14
2.2 Uloga roditelja u čitanju djeteta	16
3 Istraživanja čitanja	17
3.1 PIRLS	17
3.2 Nacionalno ispitivanje čitalačke pismenosti	18
3.3 PISA	19
4 Čitateljske navike među mladima	20
4.1 Čitanje i slobodno vrijeme	21
5 Čitateljske navike studenata, pregled postojećih istraživanja	22
6 Istraživanje čitateljskih navika članova UniSport saveza	26
6.1 Cilj i svrha	26
6.2 Istraživačka pitanja	26
6.3 Metodologija	26
6.4 Rezultati	30
6.5 Organizacija vremena	30
6.5.1 Studiranje	31
6.5.2 Sport	33
6.5.3 Slobodno vrijeme	34
6.6 Iskustva vezana uz čitanje	44
6.7 Čitateljske i sportske aktivnosti	49
6.8 Povezanost sadržaja čitanja i vrste sporta	53
7 Analiza	55
7.1 Prvo istraživačko pitanje	56
7.2 Drugo istraživačko pitanje	59

7.3	Treće istraživačko pitanje.....	60
7.4	Četvrto istraživačko pitanje	62
8	Zaključak istraživanja	62
9	Zaključak.....	64
10	Popis literature.....	65
Prilozi	.....	70

Sažetak:

Ovaj rad istražuje povezanost čitateljske navike i načine provođenja slobodnog vremena među studentima koji se aktivno bave sportom. Cilj istraživanja je istražiti koliko osobe koje se aktivno bave sportom čitaju u slobodno vrijeme, a svrha rada je steći uvid u važnost čitanja u životu mladih aktivnih sportaša. Teorijski rad usredotočuje se na čitanje i pismenost, karakteristike čitanja u djetinjstvu i čitateljske navike. Metode istraživanja uključuju online anketu. U istraživanju je sudjelovalo 243 UniSport natjecatelja. Nastojale su se utvrditi tri glavne aktivnosti UniSport studenta, a to su sport, slobodno vrijeme i studiranje. Ispitale su se tvrdnje od najranije dobi značajne pri određivanju razine čitanja kod studenata na kasniji čitalački razvoj, kao i na veći poticaj samoinicijativnog čitanja. Također, istražile su se čitateljske i sportske navike studenata. Rezultati istraživanja pokazuju zastupljenost više od 20 sportova, najviše u području Zagreba. U istraživanju najčešći sport je odbojka, te studenti u prosjeku provode svaki dan na treningu 1-2 sata dnevno osim nedjelje. S druge strane gotovo polovica studenata ne troši vrijeme na studentski posao, dok samo malen broj posvećuje dovoljno pozornosti na studiranje. Organizacijom vremena na studiranje, sportske aktivnosti i slobodno vrijeme studenti su zadovoljni. Za čitalački razvoj najzaslužniji su roditelji, a od sadržaja za čitanje najčitanije su bajke i kasnije avanturistički romani. U sportu studenti najviše čitaju o zdravoj prehrani i ozljedama, dok su liječnici, nutricionisti i drugi stručnjaci i dalje najpouzdaniji izvor informacija. Do tema vezanih uz sport studenti najčešće dolaze preko Instagrama i YouTubea.

Ključne riječi: Sport, čitanje, slobodno vrijeme, studenti

Uvod

Čitanje je složen i dinamičan proces koji od najranije dobi u obitelji i prostorno ispunjenom okruženju s poticanjem knjižničnih usluga dovodi do stvaranja navika čitanja i više razine čitateljske pismenosti. Studenti, kao pojedinci s višom razinom čitateljske pismenosti važni su za društvo i zajednicu, te su nesumnjivo u prednosti u životu od osoba koje tu vještinu nisu svladali. Čitanjem se obogaćuje vokabular, pismenost, intelektualni razvoj, te stupanj razvoja kritičkog stava prema pročitanoj. Dolazi do čitanja između redaka, sposobnosti otkrivanja svrhe teksta, kao i povezivanja s predznanjem. Čitanje podrazumijeva 3 osnovne svrhe: čitanje radi razumijevanja opće ideje (letimično proučavanje teksta), usmjereno čitanje (pažljivo čitanje složenih tekstova) i čitanje iz razonode. Prve dvije svrhe vežu se ponajviše na akademsku razinu, dok čitanje iz razonode obogaćuje ne samo emocionalni već i intelektualni život čitatelja, te je povezano s akademskim uspjehom studenata (Antulov 2021). Za potrebe ovog rada usmjerit ćemo se na čitanje iz razonode, budući da je viši stupanj rekreativnog čitanja povezan s boljim akademskim uspjehom, cilj rada je istražiti povezanost čitanja sa sportskim aktivnostima i istražiti koliko osobe koje se bave sportom čitaju u slobodno vrijeme. Međutim, radi nedostatka iskustva studenti ponekad gube više razine čitanja i dolazi do problema sa složenim tekstovima. Dodatno, modernim životom i brzim mogućnostima komunikacije dolazi do većeg nedostatka vremena i veće potrebe za organizacijom vremena. Posebno u slučaju mladih aktivnih sportaša koji se nalaze između dva kraja, sporta i studiranja. Stoga svrha ovog istraživanja je na temelju dobivenih rezultata steći uvid u važnost čitanja u slobodnom vremenu u životu mladih aktivnih sportaša, koje se na akademskoj razini često nepravedno zanemaruje, naročito od visokoškolskih knjižnica. U nastavku rada navedena dva koncepta nastojat će se povezati i međusobno utvrditi do neke zajedničke točke.

Rad se sastoji od dva dijela teorijskog i istraživačkog dijela.

Teorijski dio rada sastoji se od 5 poglavlja. Prvo poglavlje govori o hijerarhijskim razinama čitanja od čitateljske pismenosti, dubinskog čitanja do čitanja s razumijevanjem. Prikazat će se definicije čitanja i čitatelja, zatim rana pismenost koja predstavlja poveznicu informacijske pismenosti studenata bez koje se ne bi oblikovale dobre čitateljske navike. Drugo poglavlje govori o karakteristikama čitanja u djetinjstvu. Prikazat će se faze razvoja čitanja u djetinjstvu i uloga roditelja u čitanju djeteta. Treće poglavlje govori o istraživanjima čitanja u 4. razredu osnovne škole (PIRLS), 5. i 7. razredu osnovne škole (Nacionalno ispitivanje čitalačke pismenosti) i na učenike u dobi od 15 godina (PISA). Četvrto poglavlje govori o čitateljskim

navikama među mladima i o ulozi slobodnog vremena u kojem se događa čitanje kod djece i mladih. Peto poglavlje daje pregled postojećih istraživanja na čitateljske navike studenata.

Istraživački dio rada sastoji se od 4 poglavlja. Prvo poglavlje govori o cilju i svrsi rada, istraživačkim pitanjima i metodologiji. Drugo poglavlje govori o rezultatima provedenog istraživanja. Rezultati istraživanja poredani su prema redoslijedu istraživačkih pitanja, a to su organizacija vremena, iskustva vezana uz čitanje i čitateljske i sportske aktivnosti. Treće poglavlje govori o analizi dobivenih rezultata. Četvrto i zadnje poglavlje govori o zaključku istraživanja, te donosi ključne rezultate ovoga rada.

1. Čitanje i pismenost

Prema UNESCO-ovoj definiciji:

„pismenost je vještina prepoznavanja, razumijevanja, interpretiranja, stvaranja, prenošenja, vrednovanja i korištenja tiskanih i pisanih materijala u različitim kontekstima“ (Bokan i Cupar 2017).

Pismen čovjek je onaj koji je svladao pismo i koji je sposoban čitati i pisati na nekom jeziku proizvodeći razumijevajuće rečenice toga jezika. Pismena osoba za to mora biti spremna na kontinuirano učenje i postizanje novih ciljeva, znanja i ostvarivanje vlastitog potencijala kao i sudjelovanje u zajednici i društvu. Pismenost je temelj kulturnom izumu, a to je čitanje. Drugim riječima čitanje se mora gledati u kontekstu pismenosti, obrnuto ne vrijedi. Poticanje čitanja istodobno utječe i na razvoj pismenosti. Pismenost je preduvjet za razvoj uspješne kulture čitanja. Za razliku od jezične, glazbene, matematičke i čitalačke pismenosti, termin sposobnost, obuhvaća dosta opširniji pojam koji obuhvaća i jezične, glazbene, matematičke i čitateljske sposobnosti, pri čemu je pismenost razumijevanje osnovnih koncepata i rješavanje zadataka na relativno niskoj razini, dok se sposobnost odnosi na složenije razine promišljanja i dubinskoga razumijevanja koncepata. Sposobnost za jezik, glazbu i matematiku je urođena, dok je s čitanjem drugačije. Čitanje ne posjeduje urođenu sposobnost, nego ga svladavamo posebnim tehnikama i vještinama. Čitanje moramo učiti i druge podučiti kako bismo postali sposobni i iskusni čitatelji (Peti-Stantić 2019, 89-102). Pojam sposobnost pomogao je kao primjer u razumijevanju procesa čitanja koji se s vremenom može razvijati za razliku od ostalo navedenih sposobnosti. Stoga vrijedi da za postizanje najviše razine čitanja potrebno je ostvarit čitalačku bazu ili osnove kako bi čitatelji mogli dalje razvijati svoje sposobnosti.

U početku ovoga rad prikazat ćemo hijerarhijski razine čitanja od čitateljske pismenosti, dubinskog čitanja do čitanja s razumijevanjem kao razine čitanja koja zahtijeva najviše intelektualne sposobnosti. Prikazat će se definicije čitanja i čitatelja, pismenosti od najranije faze koja je most za stjecanje informacijske pismenosti studenata bez koje se ne bi oblikovale dobre čitateljske navike.

1.1 Čitalačka pismenost

Koncept čitalačke pismenosti oslanja se na kognitivistička shvaćanja koja naglašavaju interaktivnu prirodu procesa čitanja i konstruktivističku, kreativnu prirodu procesa razumijevanja (Babić i Bauca 2010). Ta kognitivistička shvaćanja se zovu kompetencije i osim pisanja i računanja ubraja se i čitanje kao dio obrazovnih kompetencija. Kompetencije su sposobnosti koje pružaju odgovore na složene i kompleksne zahtjeve u određenom kontekstu kroz mobilizaciju psihosocijalnih preduvjeta, uključujući kognitivne i ne kognitivne aspekte.

Drugim riječima, kompetencije se vide kao unutarnje mentalne strukture, kao dispozicije ili resursi "ugrađeni" u pojedinca, koji se odnose na vještine i znanja primjenjiva pri čitanju (Babić i Baucal 2010). Također, čitalačka pismenost podrazumijeva razliku između znati čitati i biti čitatelj koje je definirano u narednim poglavljima. Čitalačka pismenost obuhvaća dvije međusobno povezane aktivnosti: elementarnu pismenost i čitanje kao prvu i razumijevanje kao drugu aktivnost. Princip prema kojem te dvije aktivnosti funkcioniraju je sljedeći. Prakticiranjem elementarne pismenosti učimo čitati, no ne dolazi do razumijevanja teksta. Elementarno čitanje tiče se svladavanja odnosa između simbola, slova i glasova koje povezujemo u riječi pa rečenice i dalje u tekstove. S druge strane, elementarno čitanje otvara mogućnosti za razumijevanje, ali samo po sebi nije dovoljno za to. Za razumijevanje teksta potrebno je mnogo više od samog čitanja, ono zahtijeva sve prethodne korake, ali i dodatno znanje o pojmovima i njihovim poveznicama, te općenito znanje o svijetu u kojem se tekst nalazi. Može se reći da je razumijevanje kruna čitateljske sposobnosti, koju je moguće postići tek spajanjem svih tih elemenata, te zbog toga se čitanje s razumijevanjem nalazi na vrhu ljestvice. U čitalačkoj pismenosti jedna od ključnih kompetencija koju učenici razvijaju u ranim fazama obrazovanja je osnovni preduvjet za uspješno učenje drugih predmeta, kao i za osobni rast i razvoj, zabavu i sposobnost da se sudjeluje u društvu i zajednici (Peti-Stantić 2019, 43-74), a obuhvaća sposobnost razumijevanja, korištenja i razmišljanja o napisanom tekstu (Vukičević, Pripić i Mraović 2022).

U svom radu Pergar i Hadelá ističu zanimljivo istraživanje za čitalačku pismenost u kojem spominju Nacionalnu strategiju poticanja čitanja za razdoblje 2017. - 2022. u kojem su novija istraživanja pokazala da bolja čitalačka pismenost:

- znači veću vjerojatnost nastavka obrazovanja do 21. godine,
- da je čitalačka pismenost prediktor profesionalnom uspjehu (a ne školske ocjene),
- da pozitivno utječe na stav prema studiranju,
- da je povezana sa sklonošću cjeloživotnom učenju te sudjelovanjem u društvu i političkim aktivizmom.

Čitalačka pismenost važna je ne samo za pojedinca već i za gospodarski razvoj zemlje. Konkretno, razina pismenosti utječe na kvalitetu rada, mobilnost, zapošljavanje, kasnije osposobljavanje i šire sudjelovanje u civilnom društvu” (Pergar i Hadelá 2020).

Čitalačka pismenost predstavlja preteču za daljnji razvoj vještine čitanja kao osnovna vještina čitanja. Stoga nije uzalud poticati čitanje od najranije dobi i isticati važnost koje čitanje ima na društvo i zajednicu u cjelini. Čitalačka pismenost osnovna je vještina ili baza do

maksimalne čitateljske sposobnosti i zahtjev koji se stavlja pred svaki obrazovni sustav kako bi se postigao pomak u društvu.

1.2 Dubinsko čitanje

Dubinsko čitanje je viša razina čitalačke vještine koja se nalazi između čitalačke pismenosti i čitanja s razumijevanjem. U literaturi taj se termin često nazivao i izjednačivao s terminom čitanje s razumijevanjem, posebice u nastavnom i obrazovnom smislu. Tako primjerice Peti-Stantić dubinsko čitanje i čitanje s razumijevanjem podrazumijeva kao jedan koncept, dok Wolf radi razlike. Međutim u pomnijoj analizi čitanje s razumijevanjem označava dodatnu razinu. Kao središnja čitalačka vještina, možemo reći da je dubinsko čitanje bliže čitanju s razumijevanjem nego čitalačkoj pismenosti. Radi toga što u dubinskom čitanju ne putujemo kroz tekst, već aktivnim putem polagano upijamo tekst. Termin je prvi put upotrijebio Sven Birteks u svom djelu Gutenberške elegije 1994. godine, a termin označava uživanje u tekstu s jedne i osobno traženje informacije s druge strane. Dakle govorimo o procesu koji zahtijeva godine. Točnije triju procesima, a to su:

1. Inicijalni procesi □ u kojima se zamišljaju situacije i smještanja u pojedinoj situaciji. Procesu u kojima se aktivira znanje o svijetu.
2. metakognitivni procesi □ u kojima se javlja razmišljanje između znanja o svijetu i sposobnosti zaključivanja. Procesu karakteriziraju kritičku analizu samog teksta i konteksta.
3. generativni procesi □ u kojima dolazimo do dubinskog uvida u situacije na temelju pročitano. Proces jednom usvojen imamo mogućnosti prenositi na nove i nepoznate tekstove, te ih činimo svojim (Peti-Stantić 2019, 124-127).

Dubinsko čitanje tiče se povezivanja:

„onoga što znamo s onim što čitamo, onoga što čitamo s onim što osjećamo, onoga što osjećamo s onim što mislimo, a onoga što mislimo s onim kako živimo živote u ovom našem svijetu u kojem smo svi međusobno povezani“ (Wolf 2019, 175).

S obzirom na to da se dubinsko čitanje gradi postepeno vježbom uspostavljajući značenje tekstu. Važno je napomenuti da dubinsko čitanje kao ni sam proces čitanja nije urođen, već stečen dugogodišnjim iskustvom i aktivnom vježbom. Što je naše opće znanje šire to imamo više uvjeta za zaključivanje. Uz to vrijedi da oni koji dobro čitaju imaju dobro predznanje i mogu uspostavljati zaključke, dok oni koji dobro ne čitaju ne mogu uspostavljati zaključke, što će ih učiniti žrtvama površnih i neprovjerenih informacija.

1.3 Čitanje s razumijevanjem

Kada čovjek dospije do razine čitanja s razumijevanjem razvije sposobnosti korištenja informacijskih tehnologija, shvaćanja prirodnih i društvenih okolnosti i mogućnost rješavanja svakodnevnih problema koji bez kritičkog zaključivanja ne bi bili mogući. Kritičko zaključivanje samo može nastati kad osoba stekne određenu razinu čitanja s razumijevanja, jer tad shvaćamo tekst koji prije ne bismo mogli shvatiti. Čitalačka pismenost tiče se svladavanja odnosa između simbola, slova i glasova koje povezujemo u riječi pa rečenice i dalje u tekstove. Dubinsko čitanje ide korak dalje i odnosi se na povezivanje i razumijevanje sadržaja. Međutim, kada nas netko podučava čitanju s razumijevanjem to povećava razinu efikasnosti za dodatnu razinu (Peti-Stantić 2019, 44).

Dakle, osoba koja je uspjela svladati čitanje s razumijevanjem zasigurno je u prednosti u svim poljima ljudskog života za razliku od osobe koja tu čitateljsku vještinu nije svladala. Ona postaje fleksibilna na različite sadržaje na temelju dugogodišnjeg i stečenog čitalačkog iskustva u procjenjivanju informacija i razumijevanju autorove namjere.

1.4 Definicije čitanja i čitatelja

U prvom poglavlju spomenuli smo da je čitanje razvojni proces s kojim se čovjek ne rodi, nego postepeno od rođenja pa do kraja svoga života dubinskim i temeljnim čitanjem razvija. Drugim riječima, mi ljudi trebamo naučiti čitati. Moramo biti u okruženju tako da svaki mladi mozak oblikuje svoj vlastiti čitateljski sklop, a budući da nemamo genetski nacrt za čitanje pogrešno je pretpostaviti da je čitanje ljudima prirodno i da će se odjednom samo pojaviti, poput jezika, kad dijete bude spremno. Zbog toga mnoga djeca, učitelji i roditelji diljem svijeta moraju se podučiti temeljnim načelima tog neprirodnog kulturnog izuma. Ljudi su izumili čitanje prije nekoliko tisuća godina i njegovim nastankom došlo je do promjene u načinu razmišljanja ljudske rase tj. procesa neuroplastičnosti mozga (Wolf 2019, 11-29).

Čitanje definiramo kao složen kognitivni proces koji zahtijeva aktivaciju velikog broja sposobnosti i znanja. Uz čitanje neizostavan dio je i pisanje, jer bez jezika nema ni čitanja. Obratno ne vrijedi. Isto tako, bez prepoznavanja predmeta nema jezika, a onda, posljedično, ni čitanja. Važno je spomenuti razliku između čitanja i pisanja koji su posredovani simboličkom razinom pisma za razliku od slušanja i govorenja. Iako su slušanje i čitanje vještine primanja, a govorenje i pisanje vještine izricanja, slušanje i čitanje bitno se razlikuju u vremenskoj dimenziji jer slušamo u trenutku, a čitajući možemo zastati, vratiti se, ponovno pročitati kao i u pisanju. Dakle, čitanje postaje najvažniji izum ljudi i postepeno utječe na evoluciju mozga u „mozga čitatelja“ koji je sposoban vizualno identificirati znakove potrebne za dešifriranje

slova, riječi i značenja za koja te riječi vrijede (Peti-Stantić 11-51,57-134). Dehaene (2013) o tome kaže sljedeće:

“instinkt za učenje igra ključnu ulogu u našoj sposobnosti da učimo čitati. Sinaptička plastičnost, koja je u djece opsežna, ali postoji i u odraslih, našoj primatskoj kori mozga omogućava da se dijelom prilagodi specifičnim problemima koje postavlja prepoznavanje slova i riječi. Naš je vidni sustav svojom evolucijom naslijedio upravo toliko plastičnosti da postane mozak čitatelja“ (Dehaene 2013).

Neuroni u manje od jedne sekunde prepoznaju pisane riječi, te jednom kad naučimo čitati struktura mozga trajno se mijenja ali nije i nasljedna, već taj kulturni izum je prenosiv među ljudima uz jednak uloženi napor (Dehaene 2013). Stoga vrijedi da nam čitanje nije urođeno jer u mozgu nemamo ugrađenu strukturu koja bi nam omogućila čitanje, već se proces razvija uz samostalno uloženi trud i napor. Može se reći da se vještina pamćenja koju su ljudi razvijali prije pisane riječi djelomično izgubila ili preusmjerila u vještinu čitanja.

Što se tiče ljudske povijesti, čitanje od najstarijih vremena uvijek je bilo povezano s prijelomnim kulturnim promjenama koja dokumentira ljudsku intelektualnu povijest i intelektualni razvoj kroz pojavljivanje sve sofisticiranijih načina zapisivanja značenja od sumerskog, hijeroglifskog pisma do alfabeta i suvremenih načina bilježenja. Danas čitanje otvara prostore vlastite slobode i svaki čitatelj to čini na poseban, sebi svojstven način. Tako Peti-Stantić (2019) u svojoj knjizi „Čitanjem do (spo)razumijevanja“ razlikuje čitača i čitatelja. Čitatelja definira kao nekoga tko uživa u nadopunjavanju i vlastitoj izgradnji sebe kao bića. To je osoba koja uživa u čitanju različitih tekstova. S druge strane je čitač, onaj koji se nalazi na samom početku pismene kulture i očituje se kao osoba koja može čitati (Peti-Stantić 2019, 68, 271-271).

Dodatno, čitatelj prilikom čitanja koristi se kombinacijom različitih čitalačkih tehnika: 1. vođeno čitanje, 2. kritičko čitanje, 3. spoznajno čitanje, 4. denotativno i konotativno, i 5. imaginativno čitanje. Uz to čitatelj čitanje s razumijevanjem i čitalačku pismenost ili kompetenciju istodobno uvrštava u više razine čitalačke tehnike, a to su logičko, interpretativno i usmjereno čitanje (Vukičević, Pripic i Mraović 2022).

Čitanje iako stečeno, a ne genetski urođeno postalo je čovjeku s vremenom sve bliže. Utjecalo je na razvoj niza sadržaja, ali posljedično i na oblikovanje različitih vrsta čitanja i čitatelja koje danas imamo. U sljedećem poglavlju prikazat ćemo vrste čitanja i tipove čitatelja.

1.4.1 Vrste čitanja i tipovi čitatelja

Ovo poglavlje govori o vrstama čitanja, a prema Kuvač-Levačić (2013) vrste čitanja najjednostavnije se mogu podijeliti na pragmatično čitanje i literarno estetsko čitanje. Pragmatično se još naziva i čitanje radi dobivanja informacija i učenja, a literarno estetsko, čitanje radi zabave. Pragmatično čitanje utječe na motivaciju za literarno estetsko čitanje, dok literarno estetsko koje se stječe u ranijoj dobi pozitivno utječe na akademske kompetencije. Što se tiče motivacije pragmatično i literarno estetsko čitanje dijele se na više stupnjeva u većoj ili manjoj mjeri. Od najniže do najviše razine pragmatično čitanje može se podijeliti na informacijsko, popularno-znanstveno, stručno i znanstveno kao najviša razina, dok se literarno-estetsko može podijeliti na evazivno i literarno čitanje kao viši stupanj percipiranja književnog teksta. Informacijsko čitanje uključuje niži stupanj, a znanstveno viši stupanj intelektualnih sposobnosti. Korištenje viših stupnjeva podrazumijeva najvišu razinu čitateljskih sposobnosti, što uključuje i korištenje nižih stupnjeva. Oba tipa čitanja, pragmatično i literarno estetsko razvijaju se ovisno do koje mjere se pojedinac izlaže u: okolini, jezičnom razvoju, socijalnom razvoju, emotivnom i kognitivnom razvoju. Pojedinac koji više vremena provodi u jednom od navedenih faktora razvoja automatski povećava svoje čitateljske vještine (Kuvač-Levačić 2013).

Osim osnovnih podjela čitanja, u članku Kuvač-Levačić (2013) između ostalog naglašava četiri vrste čitanja prema studijima H.E. Giehrla: informacijsko, kognitivno, evazivno i linearno čitanje. Prvo je informacijsko čitanje kada spoznamo neku informaciju preko televizijskih programa, kuharskih recepata i sl. Drugo je evazivno čitanje kada zaziremo iz svijeta stvarnosti u svijet mašte. Treće je kognitivno čitanje kada nastojimo spoznati svijet i njegove zakonitosti. Četvrto i zadnje je literarno čitanje kada prelazimo prag realnosti i tražimo odgovore na životna pitanja (Kuvač-Levačić 2013).

Osim vrsta čitanja razlikujemo i tipove čitatelja:

- 1) Funkcionalno-pragmatični čitatelj □ čita tisak i literaturu u kojoj je stručan, a karakterizira ga informacijsko čitanje. U pisanoj riječi ne vidi vrijednost, životni smisao ni estetsku vrijednost. Čitanje mu ne predstavlja doživljaj i ne pomaže razumjeti ništa novo. Čitanje mu služi samo za informiranje svakodnevnih informacija i napredovanje u struci. Zna čitati, ali nikad ne traga za knjigom.
- 2) Emocionalno-fantastički čitatelj □ čita osjećajne doživljaje na evazivan način. Čitanjem bježi iz stvarnog svijeta u svijet mašte, gdje je sve po njegovoj želji. Čita fantastičku literaturu, zabavnu i trivijalnu i pjesme u kojima traži emocije. Takav čitatelj se kreće

uobičajenim tokom, dok za vrijeme čitanja traga za osjećajnim sadržajima. Literarna djela ga ne zanimaju.

3) Racionalno-intelektualni čitatelj □ tip čitatelja koji je rjeđi od prva dva tipa. Intenzivno razmišlja i traži točno određene spoznaje o pročitanom. U čitanju zauzima znatiželjan stav te sve kritički ocjenjuje i stvara jasnu i logičku sliku o problemu. Nema interesa za fantastiku, a u poeziji prvenstveno traži značenje riječi. Zanimaju ga diskurzivne vrste, neknjiževni tekstovi poput eseja, filozofije i znanstvene knjige.

4) Literarni čitatelj □ čita prije svega literaturu. Nekim djelima vraća se kroz život i književne tekstove percipira kao cjelinu u kojoj su jednako važni sadržaj i stil. Ne čita zbog mode ili društvenog položaja. Ovaj stupanj čitanja dosegne mali broj ljudi pa možemo reći da je ovo ujedno i najviši stupanj čitanja (Kuvač-Levačić 2013).

Također vrijedi spomenuti i važnost koju su zauzeli ne-literarno čitanje i neknjiževni tekstovi koji su otvorili značaj u općem razvoju čitateljskih vještina i navika čitanja u životu pojedinca (Kuvač-Levačić 2013). Prema navedenom članku jasno je da čisti čitatelj ne postoji i da ga nema potrebe svrstavati u sustav „ladica“ kako bi odredili svakog čitatelja. Ova grupacija služi primarno kao pomoć pri određivanju analize vještine čitanja kod svakog pojedinca. Možda bi najpreciznije bilo reći da svaki čitatelj pripada određenom tipu ili jednom od navedenih čitateljskih „ladica“ koja ga najviše opisuje, ali da se potom nalazi i u drugim tipovima koji toliko ne karakteriziraju njegovu čitateljsku osobinu. U kontekstu ovog članka, čitanje neknjiževnih tekstova dovodi do povećanja razine čitanja književnih tekstova. U nastavku rada usmjerit ćemo se na ranu pismenost.

1.5 Rana pismenost

Zahvaljujući istraživanjima u području neuroznanosti, danas je poznato da razvoj vještina čitanja počinje već od rođenja djeteta. Osim što obogaćuje rječnik i govor, čitanje djeci omogućuje i maštu te kognitivni i emocionalni razvoj. Zajedničko čitanje djece i odraslih stvara posebnu vezu i intimnost, jača emocionalne veze i stvara posebne emotivne trenutke kako za dijete, tako i za odrasle (Pergar i Hadel 2020), ali o odnosu dijete-roditelj više će biti riječ u narednim poglavljima, te u ovom dijelu prvo obrađujemo ranu pismenost. Dobri primjeri aktivnosti rane pismenosti uključuju: čitanje knjiga, pripovijedanje priča, igranje abecednim igračkama, razgovor s djecom, pomoć djeci u pisanju slova ili riječi i čitanje znakova i oznaka naglas. Od navedenih aktivnosti rane pismenosti vjerojatno najvažnija aktivnost za stjecanje pismenosti je čitanje naglas odraslih ili starije djece mlađoj. Aktivnosti rane pismenosti temeljne su vještine koje omogućuju veća postignuća u kasnijim razredima (Mullis i Martin 2019).

„Rana pismenost podrazumijeva sve ono što dijete zna i može u području čitanja i grafomotorike prije nego što samostalno čita i piše“ (Martinović i Stričević 2011).

U prošlom stoljeću smatralo se da su djeca u dobi od 6 godina i 6 mjeseci sposobna čitati i pisati, te da se ništa prije toga ne događa. Zanimanje istraživača dugo je bilo usmjereno na djecu koja su naučila čitati i pisati prije odlaska u školu, što je označilo početak promjena u načinu na koji se djetetu pristupa u kontekstu pismenosti. Tijekom sedamdesetih i osamdesetih godina dvadesetog stoljeća zauzima se pozicija od samog rođenja djeteta i dolazi do novog okvira u konvencionalnom razumijevanju rane pismenosti. Rano djetinjstvo igra veliku ulogu u formiranju mlade osobe, a budući da je i uloga roditelja neizostavan aspekt u povećanju kasnije nepromjenjivih vještina učenja, potrebno je njegovati čitanje tijekom razvoja (Martinović i Stričević 2011). Kao ključni čimbenici u razvoju rane pismenosti Martinović i Stričević (2011) navode:

"model odrasloga, poticaji odrasloga te dostupnost i količina izloženosti odgovarajućim materijalima za čitanje. Polazište za sva tri čimbenika jest materijal za čitanje" (Martinović i Stričević 2011).

Drugim riječima bez materijala za čitanje navedeni čimbenici nemaju vrijednosti ni učinka. Samo materijalom za čitanje, najbolje u tiskanom obliku ostvarujemo opisani model i ostvarujemo cjeloživotno učenje. Koncept cjeloživotnog učenja doveo je do šireg značenja pojma pismenosti. Pismenost se ne odnosi samo na vještinu dekodiranja pisane riječi i doslovno razumijevanje značenja, koje se ovladava od ranog djetinjstva i tijekom prvih godina školovanja, već opisuje posebnosti učenika za primjenu znanja i vještina u stvarnim životnim situacijama kao i za analiziranje, donošenje zaključaka ili ispravno komuniciranje rješenja za različite problemske situacije (Babić, Baucal, 2010). Rana pismenost iako nije izravno povezana s informacijskom pismošću studenata u kasnijim godinama definitivno utječe na višu razinu pismenosti mlade osobe od osobe koje je bila zanemarena od usvajanja rane pismenosti. U sljedećem poglavlju prikazat će se informacijska pismenost studenata i neki od važnijih rezultata informacijske pismenosti mladih.

1.6 Informacijska pismenost studenata

Termin informacijska pismenost prvi put je upotrijebio Paul Zurkowski 1974. godine (Bawden 2001), a prema novoj definiciji iz 2015. godine ALA definira informacijsku pismenost kao:

"skup integriranih sposobnosti koje obuhvaćaju reflektivno otkrivanje informacija, razumijevanje načina na koji se informacije proizvode i vrednuju te korištenje

informacija u stvaranju novog znanja i etičkom sudjelovanju u zajednice učenja"
(ALA 2015).

Također, za utvrđivanje informacijske pismenosti pojedinca utvrđeno je pet osnovnih kompetencija:

- 1) svjesnost informacijske potrebe,
- 2) sposobnost prepoznavanja informacije za rješavanje problema,
- 3) pronalaženje potrebne informacije,
- 4) vrednovanje informacije,
- 5) organizacija i efikasno korištenje informacije (Dimić 2014).

Bez navedenih kompetencija nema informacijske pismenosti, koja je određena svakom značajnijom promjenom u informacijskom okruženju ili društvu. Informacijska pismenost spaja sposobnosti korištenja tiskanih izvora, knjižnica, digitalne građe i medija, a kao takva temelj je za cjeloživotno učenje, stoga se može nazvati krovnom pismenošću. Na primjer informacijsku pismenost često se izjednačava s informatičkom pismenošću. Budući da je riječ o uvjetovanom odnosu informacijski pismena osoba mora biti i informatički pismena, dok informatički pismena osoba ne predstavlja informacijsku pismenost. Okrenemo li redoslijed pojmova gubimo navedeni značaj (Dimić 2014).

Iz osnovnoškolske i srednjoškolske dobi u studentsku obilježilo je podučavanje i stjecanje različitih vještina potrebnih za prikupljanje informacija u obrazovne i rekreativne svrhe. Život u tehnološki zastupljenom okruženju u kojem dominiraju uglavnom zasloni mobitela i računala rezultat su izuzetnih vještina mladih ljudi na odraz razvoja tehnologije. Takav proces učenja koji obuhvaća informacijsko komunikacijske tehnologije smatra se kao odraz novog oblika stjecanja znanja, a poglavito informacija. Iako s druge strane postoje oštre kritike koje se zamjeraju tehnološkom napretku radi smanjene sposobnosti razmišljanja, ne postoji druga mogućnost nego prihvatiti promjene društva. Zbog toga informacijska pismenost ne može biti rezultat jednog predmeta, već veza između nastavnika, stručnjaka i knjižničara. Prije 40 godina u vrijeme definiranja informacijske pismenosti došlo je do mnoštva definicija, no definitivno je ostala najpopularnija ona iz 1989. godine koja govori o poveznici s obrazovanjem, a to je

„One koje su naučile kako učiti (...) jer znaju kako je znanje organizirano, kako pronaći informacije i kako ih koristiti na svima razumljiv način (...) to su osobe pripremljene na učenje tijekom cijelog života” (Lasić-Lazić, Širanec i Banek-Zorica 2017).

Takve osobe imaju skup kompetencija, znanja i vještina s informacijom u središtu koje se ujedinjuju u koncept informacijske pismenosti kao najvažniji element pismenosti. Dok mlade generacije poglavito studenti odrastaju i kreću se u tehnološkom društvu i generiraju niz informacija distancirajući se od starijih. Po tom pitanju studenti dolaze do informacija najkraćim mogućim putem, te bivaju kritizirani na prikupljanje informacija površinski. Lasić-Lazić, Špiranec i Banek Zorica (2017) spominju nekoliko studija u vezi informacijske pismenosti mladih.

Prema rezultatima općenito mladi pokazuju samopouzdanje u traženju informacija i korištenju tehnologija za vlastite potrebe. Godine. 2008. provedena studija u vezi web pismenosti pokazala je da mladi ispitanici pokazuju žurbu i nestrpljivost prilikom pretraživanja, djeluju naglo i ne propitkuju vjerodostojnost informacija. PIL (engl. Project Information Literacy) projekt proveo je nacionalnu studiju o istraživačkim obrascima mlađe populacije u digitalnom dobu, gdje su rezultati istraživanja studenata objavljeni 2010. godine pokazali da su današnji korisnici vizualno orijentirani. Studentima je najteže započeti s procesom istraživanja te utvrditi opseg i prirodu zadatka, definirati i suziti temu i izlučiti nerelevantne rezultate. Većina ispitanika započinje Wikipedijom, a polovica koristi bibliografiju na kraju svakog članka Wikipedije kao početnu točku istraživanja (Lasić-Lazić, Širanec i Banek-Zorica 2017).

Istraživačka skupina CIBER (engl. Centre for Information Behaviour and the Evaluation of Research) s University College London (eng. UCL) je u okviru programa „The researcher of the future“ provela studiju o informacijskom ponašanju mladih. Rezultati istraživanja pokazuju da mladi skaču sa sučelja na sučelje i ne zadržavaju se duže vrijeme te dubinski ne proučavaju sadržaj. Rijetko se vraćaju na iste stranice i zbunjeni su oko svojih informacijskih potreba. Nemaju potpunu sliku o internetu i ne traže pomoć od knjižnica i knjižničnih izvora (Lasić-Lazić, Širanec i Banek-Zorica 2017).

BBC po uzoru na CIBER u eksperimentu testira korisnike na webu dok pretražuju informacije na internetu. Ukupno se ispitalo 4 oblika informacijskog ponašanja: 1. svrha korištenja interneta, 2. multitasking, 3. karakteristike traženja informacija i 4. radna memorija. Rezultati su pokazali da mlađi ispitanici koje je moguće smjestiti u Google generaciju, najbrži u pretraživanju informacija i malo vremena posvećuju pojedinom zadatku, no istovremeno pokazuju najmanje samopouzdanja. Dodatno, rezultati pokazuju da Google generacija žurno obavlja zadatke, koriste prve izvore, nema detaljnog pretraživanja i ispravljanja rezultata pretrage kao ni vrednovanja informacija (Lasić-Lazić, Širanec i Banek-Zorica 2017).

Promotrimo li gore navedena istraživanja od Lasić-Lazić, Širanec i Banek-Zorica (2017) ispitanici su se prije svega usmjerili na Google izvore pregledavajući samo prvu stranicu na površan način, dok su knjižnice i knjižnične usluge u većini slučajeva zanemarili. Također rezultati nam pomažu kod određivanja pismenosti i čitateljskih vještina ispitanika. Kod određivanja pismenosti mladi su sigurno informatički pismeni, ali iz prethodnog poglavlja jasno je kako to nije slučaj u vezi informacijske pismenosti. Bez jasne predodžbe mladi ne će razumjeti koncept interneta koji se nalazi na njemu, a to je tekst. Za razumijevanje teksta na internetu nekad nije potrebna niti informatička pismenost, već je dovoljno biti dobar čitatelj. U sljedećem poglavlju opisat ćemo karakteristike čitanja u djetinjstvu.

2 Karakteristike čitanja u djetinjstvu

Optimalno učenje čitanja i pisanja u dječjem vrtiću i školi od velikog je značaja za svakog pojedinca, ali i za društvo u cjelini. U prvom dijelu poglavlja prikazat ćemo faze razvoja čitanja u djetinjstvu. U drugom dijelu prikazat ćemo utjecaj čitanja roditelja djetetu i istražiti stavove roditelja o važnosti čitanja djetetu od najranije dobi.

2.1 Faze razvoja čitanja u djetinjstvu

U čitanju od najranije dobi Wolf i Kuvač-Levačić opisuju faze razvoja tijekom rasta djeteta. Za razliku od Wolf koja govori o kognitivnom razvoju čitanja, Kuvač-Levačić govori o literarnom-estetskom razvoju ili razvoju čitanja radi zabave. Riječ je o dvije perspektive s različitim podjelama godina u kojoj se Wolf usmjerila u razvoju od rođenja do 10 godina, a Kuvač-Levačić od rođenja do 17 godina. Navedene faze služe primarno kao smjernice u razvoju pojedinca.

2.1.1 Faze razvoja čitanja prema Wolf

Wolf u svojoj prvoj podijeli čitanja do druge godine naziva ovu fazu senzomotornom fazom dječjega spoznajnoga razvoja. Vidjeti, čuti, dodirnuti knjige djeci pomaže postaviti najbolje multi senzorne i jezične poveznice u mozgu. Djeca od najranije dobi povezuju slušanje ljudskih glasova i razvijanje vlastitoga jezičnoga sustava, te od prve dvije godine kada čitamo djetetu, sve se broji. U prvih pet godina svaka se sastavnica od kojih se sastoji čitalački mozak mora razviti pojedinačno kako bi djeca od malena naučila kako funkcioniraju život i riječi. Najranija iskustva idealan su početak čitateljskog života jer pokazuju kako je ljudska interakcija povezana s dodirrom i osjećajima; potiču pozornost kroz zajednički pogled i blage

upute; osiguravaju izloženost novim riječima i pojmovima. Dakle, neprestano čitanje djetetu akumulira susrete s informacijama i izlaže ih riječima i rečenicama koje nitko oko njih ne upotrebljava. Stoga mladi mozak sprema te informacije svaki put kad ih vidi, čuje, dotakne, miriše i osjeća knjigu (Wolf 2019, 149-150).

Kao u prve dvije godine života, djeci u razdoblju 2 do 5 godine roditelji trebaju nastaviti čitati svaki dan priče za laku noć za stvaranje rituala i navika koje se ne preskaču. Tako bi se djeca upoznala s važnim spoznajnim shemama priča i bajki koje će se uvijek iznova pojavljivati i kasnijih godina njihova života. Drugim riječima, priče iz djetinjstva pružaju nam nezamjenjiv temelj za učenje o perspektivama drugih ljudi i životinjama, pri čemu empatija kroz takve priče proširuje svijet djetinjstva (Wolf 2019, 149-150).

Između pete i desete godine djeca diljem svijeta počinju učiti čitati. Kao različite pojedince djecu je danas iznimno teško uvoditi u čitanje, a oni koji ih uvode u taj proces su sami učitelji. Znanje o čitateljskom mozgu učiteljima služi kao poveznica za otkrivanje nedostatka u poučavanju kod djece. Stoga učitelji trebaju od pete do desete godine djeci posvetiti pozornost u svakoj sastavnici čitateljskog sklopa: od fonema i njihovih kombinacija do slova, od značenja i funkcija riječi i morfema u rečenicama do uranjanja u priče koje traže sve sofisticiranije procese dubinskog čitanja, pa sve do svakodnevnog razvijanja i poticanja dječjih misli i mašte u pisanju i čitanju (Wolf 2019, 162-174).

2.1.2 Faze razvoja čitanja prema Kuvač-Levačić

Kuvač-Levačić u svojoj prvoj fazi literarnog-estetskog razvoja u razdoblju prve do šeste godine predstavlja dvije stavke. Prva stavka su predmeti, pokreti i položaji koji se vezuju na rime, igre, uspavanke, slikovnice ili bajke. Druga stavka su spoznajni procesi vezani uz razvoj. Prva je vezanost uz predmete, pokrete i položaje. Na primjer, rime uz igru, uspavanke, slikovnice, bajke i sl. Drugo su spoznajni procesi za daljnji razvoj jezika. Literarno usmjerenje počinje kad dijete može prepoznavati i imenovati predmete, a to je proces apstraktnog razmišljanja, gdje se posebno izdvajaju slikovnice. U početku djetetovog života slikovnice su most jezičnog i likovnog doživljaja za kasniji literarni razvoj, one su preteča informacijskog, kognitivnog i literarnog čitanja. Pričanje priča usmenim putem ne može se zamijeniti elektroničkim uređajima. Pod literarni razvoj ubrajaju se i riječi pjesama i reklama, koje nemaju utjecaja u literarno estetskom razvoju (Kuvač-Levačić 2013).

U razdoblju od 7. do 9. godine dolazi do razdoblja samostalnog čitanja i intenzivne socijalizacije kad dijete uči o socijalnim interesima gdje čitanje djetetu otvara nove mogućnosti jezičnog izražavanja. Budući da je to vrijeme snažnijeg napretka kognitivnog razvoja, kod djeteta se budi interes za časopisima, stručnom i popularno-znanstvenom literaturom. Djeca

preferiraju literaturu o vršnjacima i pričama životinja, dok im pustolovne priče s odraslim muškarcem kao glavnim likom ne predstavljaju interes (Kuvač-Levačić 2013).

U fazi od 9. do 12. godine razvija se informativno i kognitivno čitanje oko 11. godine. To je faza kasnog djetinjstva, a karakterizira ga želja za oblikovanje obzora i oblikovanje posebnih interesa djeteta, te dolazi do kritičkog razmišljanja o pročitanoj. Djetetu u toj dobi koje je više realistično i ekstrovertirano odgovara informativno čitanje radi proširenja znanja u školi, upoznavanja nepoznatih zemalja, biljnog i životinjskog svijeta i tehnologije. Usmjereni su na stare narode i njihove kulture. To je faza pojave evazivnog čitanja, gutanja knjiga. U ovoj fazi djetetu je i dalje nezrelo za dramsku problematiku, ali može biti spremno za poimanje lirike. Dječake zanimaju literarni junaci i pustolovna djela, a djevojčice ljubavni osjećaji. Dječaci čitaju teme o antičkoj i istočnoj mitologiji, svijetu strave i užasa, a djevojčice i dalje imaju interes za bajke. Djevojčice i dječaci žele istražiti svijet odraslih. U ovoj fazi stripovi zaustavljaju jezični i psihološki razvoj okrutnošću i brzom skicom (Kuvač-Levačić 2013).

Na kraju Kuvač-Levačić ističe čitanje od 13. i 14. do 17. godine. U toj fazi dolazi do oblikovanja čitatelja. Traže se djela prema emocionalnom stanju pojedinca. Oblikuje se informativno čitanje u pubertetu koje se zadržava u kasnijim godinama. Čitaju se osnovne informacije o životu, i znanja o području interesa odraslih kao politika, gospodarstvo, kultura i sl. Mladež je i dalje usmjerena na popularno-znanstvenu literaturu, a kasnije više traga za literaturom neutralnog, stručnog i općeg tipa informacija. Za razliku od dječaka, djevojke prije ulaze u svijet klasičnog romana i novela. Čitanje u ovoj fazi oblikuje se sporo, ali sa 17 i 18 godina dostižu do stupnja za formiranje zrele sposobnosti čitanja (Kuvač-Levačić 2013).

Autori imaju različite stavove o čitanju od najranije dobi. Wolf iz kognitivne perspektive opisuje senzomotornu fazu koja u kontekstu čitanja uključuje vid, sluh i dodir knjige kod djece za stvaranje najbolje poveznice u mozgu. S druge strane Kuvač-Levačić opisuje literarno-estetski razvoj djeteta u kojem se traže dijela koja odgovaraju literarnom usmjerenju djeteta. Autori se djelomično slažu u vezi početka samostalnog čitanja koji prema Wolf počinje od 5. do 10. godine, a kod Kuvač-Levačić od 7. do 9. godine. Dok za Wolf proces samostalnog čitanja uvode učitelji, Kuvač-Levačić opisuje tražene sadržaje za samostalno čitanje djeteta. Dodano, Kuvač-Levačić izdvaja fazu između 9. i 12. godine, gdje dolazi do kritičkog mišljenja i evazivnog čitanja djeteta. Također Kuvač-Levačić kreće korak dalje i stiže do stupnja oblikovanja čitatelja, a to je do 17. godina. Ključna razlika između autora je njihova različita točka gledišta na čitanje zbog čega nema poveznice osim da oba autora govore o fazama čitanja kod djeteta.

2.2 Uloga roditelja u čitanju djeteta

Kada roditelji čitaju djeci, polako i s namjerom, sa zajedničko usmjerenom pozornošću dolazi do dijeljene pozornosti koja uključuje, učenje o riječima, rečenicama i kontekstima, te djeca nauče usmjeriti svoju vizualnu pozornost s vizualnom pozornošću onoga tko se brine o njima, a da ne izgube vlastitu znatizelj (Wolf 2019, 142). Za razvoj čitateljskih vještina kod djece potrebno je poticajno čitalačko okruženje. Takvo čitateljsko okruženje od najranije dobi zahtijeva vidjeti roditelje ili odrasle u prostorijama okruženim čitateljskim materijalima, kao što su slikovnice, knjige i drugi tiskani materijali. Tako roditelji osiguravaju naizmjeničnu pozornost djeteta, te s vizualnom identifikacijom znakova i smjera gledanja dijete osigurava potpunu pozornost i razvoj. U najranije doba tako prostorno ispunjeno okruženje djeluje kao treći odgajatelj kod djeteta. Pergar i Hadel (2020), ističu kada roditelji djetetu pričaju priče, ono s vremenom počinje shvaćati sadržaj priče i likove te uživa u ponavljanju priča. Stoga pripovijedanje mora postati dio svakodnevice roditelja i jačati vezu između njih i djeteta. Prirodnije je da roditelj priča priče jer će tako djetetu biti razumljivije; dijete će s roditeljem razgledati slikovnicu, a nakon nekog vremena primijetiti da slikovnica ili knjiga sadrži i napisani tekst. Neke od metoda dok čitate djetetu su da dijete sjedi u roditeljskom krilu, kako bi i ono moglo gledati slikovnicu i pratiti tijek riječi i pokazivanje roditelja na riječ koja se čita (Pergar i Hadel, 2020).

Prema Martinović i Stričević (2011) dijete predstavlja osnovnu točku postojanja slikovnice, a put do:

"dobre i prave prve knjige za djecu i od knjige do djeteta ima više izvora i staza, od kojih je prvi timski rad pisac-ilustrator pedagog-likovnotehnički urednik te dobronamjerni, informirani, da ne kažemo i upućeni i obrazovani posrednici: roditelji, odgajatelji, knjižničari, knjižari. Samo smišljenim povezivanjem svih ovih karika može se postići cilj da se i putem knjige djeci nude prave ljudske vrijednosti i sadržaji." (Martinović i Stričević 2011)

Slikovnica treba biti primjerena dobi djeteta, počevši od jednostavnih slika i jednostavnog sadržaja s jednim ili dva lika, do složenijih priča. To je proces koji počinje od slušanja, govora, pred čitanja i čitanja, te pisanja. Prvih šest godina djetetovog života su najvažnije, jer osnovne komunikacijske vještine koje dijete svlada ostaju do kraja života. Stoga glavnu ulogu u životu djeteta predstavljaju roditelji, koji moraju nastojati stvoriti veliki značaj na početku djetetovog života.

Tako rezultati istraživanja u spomenutoj studiji Pergar i Hadel (2020) *"Podizanje svijesti o važnosti čitanja djece ranog djetinjstva i predškolske dobi kroz cjeloživotnu edukaciju*

roditelja" iz 2020. godine procjenjuju djetetovu zainteresiranost za slikovnice 85,5 %, dok manji broj roditelja navodi da dijete pokazuje slabiji interes za slikovnice 14,5 %. Roditelji najčešće navode nedostatak slobodnog vremena kao razlog za nedovoljno čitanje djetetu ili s djetetom. Također, zanimljivo je kako smatraju da bi obrazovne ustanove zbog zauzetosti i radnih obaveza trebale preuzeti ulogu čitanja djeci, ali i poticanja interesa za knjigu. Kad bi im se pružila prilika i slobodno vrijeme, ima roditelja koji bi htjeli sudjelovati u nekom od programa cjeloživotnog učenja. Istraživački dio studije pokazao je da što više vremena roditelji provode čitajući djeci i što više knjiga ima u obiteljskoj biblioteci, to će djeca biti uspješnija u ,kasnijem društvenom i akademskom životu, što možemo zaključiti iz poglavlja Nacionalno ispitivanje čitalačke pismenosti. Dakle, dijete koje je izloženo ranoj stimulaciji čitanja imat će visoko razvijene vještine čitanja i govora do pete godine života. Neuralne veze razvijene u ranoj i predškolskoj dobi temelj su buduće nadogradnje djetetova učenja koja kasnije utječu na dječji govor, čitanje i izražavanje, kognitivne vještine, te socio-emocionalne izazove tijekom školovanja i života. Rana čitanja roditelja utječu na psihološko stanje roditelj-dijete, kulturne čimbenike, stil roditeljstva i socioekonomske situacije koje obuhvaćaju radno mjesto, usavršavanje, prihode, ali i utjecaj na susjedstvo. Što se tiče ranog opismenjavanja ističe se važnost svakodnevnog čitanja odraslih i djeteta te posjedovanja stotinjak i više knjiga u domu, a to se navodi kao poveznica s djetetovom akademskom spremnošću i uspjehom u vrtiću. Međutim, čitanje kao samostalna aktivnost neće pomoći djeci u razvoju pretpismenih vještina. Stoga su djeci potrebni roditelji koji će im biti uzor u svakodnevnom čitanju, a sve u cilju uspješnog svladavanja početnih vještina opismenjavanja koje su spomenute u prethodnom poglavlju. Analizirajući rezultate literature vidljivo je da roditelji nisu svjesni važnosti i uloge koje čitanje djetetu doprinosi. S druge strane aktivnosti poput radionica, savjetovanja ili predavanja koja se spominju u literaturi iako korisni i dobronamjerni nisu dovoljan poticaj za roditelje (Pergar i Hadel 2020). U sljedećem poglavlju opisat ćemo stanje čitalačke pismenosti i navike čitanja obrazovnih sustava.

3 Istraživanja čitanja

3.1 PIRLS

PIRLS (engl. *Progress in International Reading Literacy Study*) je međunarodno istraživanje razvoja čitalačke pismenosti na učenicima 4. razreda osnovne škole, a provodi se svakih 5 godina. PIRLS je proizašao kao nadopuna na IEA-ovo (engl. *International Association for the Evaluation of Educational Achievement*) istraživanje čitalačke pismenosti iz 1991. godine. Čitalačka pismenost učenika 4. razreda osnovne škole iznimno je važna radi prijelaznog

razdoblja u razvoju djece kao čitatelja. Učenici na toj razini obrazovanja znaju čitati odnosno svladali su osnove učenja čitanja, ali sada nastavljaju čitati kako bi učili. U posljednjih dvadeset godina PIRLS istraživanje pružilo je važne uvide o tome kako poboljšati čitanje diljem svijeta. Kako smo spomenuli u prošlom poglavlju čitalačka pismenost preduvjet je u stvaranju akademskog uspjeha i osobnog rasta učenika u kojem PIRLS istraživanje procjenjuje nove obrazovne politike na postignuća. Čitalačka pismenost učenika 4. razreda osnovne škole podrazumijeva sposobnost samostalnog razumijevanja pisanih termina iz različitih tekstova, te početak za daljnji razvoj, a to je prijelaz u peti i sedmi razred osnovne škole koje ćemo opisati u sljedećem poglavlju. Također, PIRLS-om se ispituju četiri procesa razumijevanja teksta: traženje navedenih informacija, neposredno zaključivanje, integriranje ideja i informacija, te procjenjivanje sadržaja (Mullis i Martin 2019).

3.2 Nacionalno ispitivanje čitalačke pismenosti

Nacionalna strategija poticanja čitanja razvijena prema uzoru na prethodno spomenuto PIRLS istraživanje ispituje stanje čitalačke pismenosti i navike čitanja u petome i sedmome razredu osnovne škole. Ispitivanje se sastoji od probnog i glavnog ispitivanja. Probno ispitivanje za pete razrede provedeno je 2018. godine, a za sedme 2020. godine. Glavno istraživanje provedeno je u 2023. godine za pete i sedme razrede u Republici Hrvatskoj u 85 osnovnih škola iz svih dijelova Hrvatske. Ispitni materijal razvijen je prema IEA PIRLS istraživanju koje je kako smo spomenuli prvi put provedeno 2011. godine u Hrvatskoj. Osnovna svrha nacionalnog ispitivanja čitalačke pismenosti bila je ispitati usvojenost čitalačke kompetencije u petom i sedmom razredu, što je različito od dosadašnjih istraživanja postignutih u PIRLS istraživanju u četvrtim razredima osnovne škole i PISA istraživanju u srednjim razredima. Istraživanjem je utvrđeno da učenici petog i sedmog razreda, koji imaju manje od 25 knjiga u svojem domu imaju negativniji stav prema čitanju od učenika koji u svojem domu imaju više knjiga. Dodatno, ustanovljeno je da učenici petog i sedmog razreda koji procjenjuju manje knjiga u svojem domu rjeđe samoinicijativno čitaju za razliku od učenika koji procjenjuju da u svojem domu imaju više od 25 knjiga. S druge strane učenici koji u svome domu imaju više od 25 knjiga češće će samoinicijativno čitati od učenika koji imaju manje od 25 knjiga. Međutim u detaljnoj analizi učenici petog razreda pokazuju nešto pozitivniji stav prema čitanju od učenika sedmoga razreda te češće biraju čitati na vlastitu odluku. Razlike su uočene ovisno o tome koliko knjiga učenik posjeduje u svome domu. Učenici koji procjenjuju manji broj knjiga od 25 imaju manje pozitivan stav prema čitanju od učenika koji imaju više knjiga. S obzirom na spol učenice u petom i sedmom razredu imaju pozitivniji stav prema čitanju od

učenika i češće odlučuju čitati na vlastitu odluku, te su općenito ostvarile bolje rezultate na testovima nego učenici. Testovi su se sastojali od literarno/književnih i informativno/objasnidbenih tekstova. U petom i sedmom razredu literarno/književni tekstovi pokazali su bolju riješenost zadataka u odnosu na informativno/objasnidbene tekstove (Nacionalna strategija poticanja čitanja 2023).

Također proveden je upitnik i za školske knjižnice u kojem knjižničarke/knjižničari navode kako više od polovice škola 55 % nema dostupnih računala u školskim knjižnicama, nedovoljno financijskih sredstava za nabavu i drugih tiskanih materijala. Nadalje, 36 % knjižničarki/knjižničara smatra da se učenici petog i sedmog razreda ne koriste prostorom školske knjižnice, ali da većina 87 %, koriste knjižnicu za druge aktivnosti osim posudbe knjiga. Pozitivan rezultat čak 99 % školskih knjižničara procjenjuje dobar odnos s učenicima, te da u knjižnici borave jednako djevojčice i dječaci (Nacionalna strategija poticanja čitanja 2023).

3.3 PISA

PISA (engl. Programme for International Student Assessment) je međunarodno istraživanje za analizu kompetencija petnaestogodišnjih učenika. Temelji se na vještinama i znanju u području čitanja, matematike i prirodoslovlja, a provodi se svake 3 godine. Za razliku od PIRLS-a koja se usmjerava na učenike 4. razreda osnovne škole PISA dodatno stavlja naglasak na važnost čitanja u aktivnom i kritičkom sudjelovanju u društvu, promičući time sposobnost učenika da kritički razmotri pročitane informacije i da ih koristi u njima različite namjene. Procjena čitalačke pismenosti u PISA-i temelji se na tri glavna obilježja zadataka:

Tekstovima □ materijalima koje čitamo

Aspektima □ kognitivnim pristupom koji određuje kakva je angažiranost čitatelja u čitanju teksta. To su mentalne strategije, pristupi ili namjere koje čitač koristi u susretu s tekstom, a tri osnovne kategorije su: pristup informacijama i pronalaženje informacija; povezivanje i interpretiranje; promišljanje i evaluacija.

Situacijama □ Kontekstima ili svrhama u koje je tekst napisan (Babić i Baucal 2010)

Budući da je PISA istraživanje organizirano u okviru OECD-a (engl. Organisation for Economic Co-operation and Development), cilj je prije svega ekonomski boljitak društva (OECD n.d.). Prema Peti-Stantić:

"čitanje ne može biti samo pitanje ekonomskog, nego i intelektualnog prosperiteta pojedinca i društva o kojem se znatno manje govori u PISA izvještajima. Uzrok vjerojatno leži u tome što je istinsko dubinsko čitanje teško mjeriti onako kako se to čini u PISA ispitivanju" (Peti-Stantić 2019, 83).

Dakle PISA-om se ne mogu u potpunosti ispitati više razine čitanja kao kritičko razmišljanje ili kreativnost. Navedena tri istraživanja predstavljaju važnu prekretnicu iz osnovnoškolske i srednjoškolske dobi u mladenačku dob, odnosno vrijeme kada su mladi kompetentni i pismeni za početak studentske dobi. Za razliku od PIRLS istraživanja, PISA istraživanje se ne ograničava samo na obrazovni model nastave, već za razvoj osobnih ciljeva, znanja i za sudjelovanje u društvu. Također Nacionalna strategija poticanja čitanja u odnosu na prethodna dva istraživanja ispituje čitalačke navike u petom i sedmom razredu osnovne škole koje se sve dosad nisu istražile. Navedeni projekti ispituju razinu čitalačke pismenosti na svim razinama s ciljem smanjivanja nepismenosti i utvrđivanja najučinkovitijeg obrazovnog sustava.

Cilj osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja temelji se na učenju čitanja, pisanja, računanja i govora. Čitanje se stječe obukom i vježbom radi boljeg prepoznavanja pisanih riječi, postizanje veće brzine i izražajnosti čitanja te dobro razumijevanje pročitanog. Izuzetno je važan iskorak učenika s učenja čitanja da bi nastavili čitanjem učiti (Laszlo 2013).

4 Čitateljske navike među mladima

Navike su nešto što se čini često i gotovo bez razmišljanja (Nausheen i Rahman 2013) i jednom stvorene mogu trajati cijeli život. Navike se najbolje stvaraju u školi posebice čitateljske navike, koje djeluju kao snažno oružje za učenike da napreduju u životu. Kako su čitanje i akademska postignuća međusobno povezana, čitalačke navike u velikoj mjeri određuju akademska postignuća učenika. Čitalačke navike bitan su i važan aspekt stvaranja pismenog društva u svijetu. One oblikuju osobnost pojedinca i pomažu u razvoju razmišljanja te stvaraju nove ideje. U današnje vrijeme navike čitanja izgubile su na važnosti utjecajem masovnih medija koji su nastavili sprječavati razvoj na interes za čitanje knjiga, časopisa i novina koje posebno utječe na čitateljske navike mladih (Owusu-Acheaw i Larson 2014).

Što se tiče rezultata istraživanja čitateljskih navika srednjoškolaca dostupan broj je relativno ograničen, pa znanstvena literatura od strane stručnjaka nije dostupna. Međutim, od dostupne literature rezultati istraživanja su ukazali na intelekt u odnosu na preostale dimenzije ličnosti kao jedini model koji je povezan s količinom čitanja fikcije kod srednjoškolaca, kao i užitkom u čitanju knjiga, ali ne i s užitkom u čitanju vijesti, odnosno ne-fikcijskog sadržaja (Kotrla-Topić i Stojaković 2017). Na primjer Rončević (2005) spominje radno pamćenje kao važan kriterij koji stvara ograničenja kod djece prilikom kompleksnih procesa za vrijeme čitanja teksta kada istovremeno moraju procesuirani nove, međusobne informacije s prethodnim znanjem. Zahvaljujući strategijama ti su problemi rješivi no i dalje ostaje pitanje

automatizma riječi (Rončević 2005). Osim intelekta Maharsi, Izam Ghali i Maulani (2019) prikazuju kako učenici 2. razreda srednje škole i dalje nisu usvojili čitanje kao naviku od najranije dobi. Kao razlog navode roditelje koje bi trebali poticati aktivnost čitanja sa svojom djecom (Maharsi, Ghali i Maulani 2019).

Može se zaključiti da čitateljske navike srednjoškolaca nemaju utjecaja na čitanje. Već se ponovno kroz literaturu navode roditelji kao glavni motivatori u količini čitanja s izuzetkom na mlade s nešto višim sposobnostima. Također radi odsutnosti literature čitateljskih navika među mladima zaključci su nesigurni i nepotpuni.

4.1 Čitanje i slobodno vrijeme

Osim roditelja, veliku ulogu igra i slobodno vrijeme prostor u kojem se događa čitanje kod djece i mladih. Poticanje čitanja u slobodno vrijeme (engl. Leisure reading) može biti izazovno, posebno za studente, koji osim nastave imaju niz aktivnosti poput posla, prakse, obiteljskih obaveza i druženja, pa se često čitanje stavlja na zadnje mjesto ako je to uopće bio interes na početku (Jansen 2019). Čitanje u slobodno vrijeme definira se kao čitanje iz užitka. To je

„čitanje po slobodnoj volji čitatelja i uključuje materijal koji odražava vlastiti izbor čitatelja, u vrijeme i na mjestu koji njemu ili njoj odgovara“ (Tlou i Snyman 2020).

Čitanje u slobodno vrijeme podrazumijeva tiho čitanje, čitanje naglas, online čitanje i slušanje audio knjiga te uključuje beletristiku i ne-fikciju. Studenti koji više čitaju, postaju sve bolji u čitanju, dok studenti koji manje čitaju, ne uživaju u čitanju u slobodno vrijeme i na kraju se bore održavati prihvatljivu razinu čitanja. To utječe na manju razinu čitalačke pismenosti koja postepeno opada, te utječe na ostatak života studenta. Vještina čitanja raste s vremenom utrošenim na dobrovoljno čitanje. Razlozi ne čitanja, često se pripisuju prema tehnologiji, koji može ali i ne mora biti uzrok sprječavanja čitanja u slobodno vrijeme. Naime, studenti i adolescenti danas imaju izbor medija na kojem mogu čitati. Dodatno, mogu obavljati više zadataka odjedanput. Dakle, želja za čitanjem potaknuta je vanjskim i unutarnjim čimbenicima. Vanjska motivacija nagrađuje studente ako čitaju, a unutarnja motivacija je povezana sa studentovim osjećajima o čitanju samog sadržaja. Knjige koje su studentima zanimljive mogu imati trajan utjecaj na stav prema čitanju (Tlou i Snyman 2020). Između ostaloga razvijen rječnik također utječe na više čitanja kod studenta radi brzine dekodiranja riječi i automatizma u koje vješti čitatelji ne moraju ulagati dodatan napor i postižu fluentno čitanje. Manjak vježbe otežava prepoznavanje riječi te dolazi do sve veće razlike između dobrog i lošeg čitatelja (Kolić-Vehovec 2013). Studenti pronalaze materijal na svojoj razini ovisno o spremnosti i interesu. U slobodnom vremenu oni imaju mogućnost preskakati dijelove koji su preteški ili

manje zanimljivi, preskakati riječi koje ne razumiju ili tražiti riječi u rječniku. Također mogu se vratiti knjizi u bilo kojem trenutku s ciljem da knjiga bude razumljiva i zanimljiva za daljnji nastavak (Joseph i Zarei 2019). Na kraju poglavlja može se zaključiti da je čitanje u slobodno vrijeme uvjet bez kojeg mlada osoba ne može ostvariti životne ciljeve (Mlinarević, Miliša, Proroković, 2007).

5 Čitateljske navike studenata, pregled postojećih istraživanja

Ono zašto su nam trebale čitateljske navike je kako bi povezali čitalačke interese s ranom dobi i dobili uvid u čitalačke navike kod studenata. Kako bi se jasnije razjasnile čitalačke navike kod studenata, slijedi pregled nekoliko istraživanja. U ovom poglavlju obrađeno je 5 jedinice literature o čitateljskim navikama studenata. Nastojalo se odabrati jedinice literature koje najprikladnije opisuju situacije ovog istraživanja. Premda u hrvatskoj nema dovoljnog broja provedenih istraživanja koji se usmjeravaju na čitateljske navike studenata odabrano je 4 studije izvan hrvatske domene i 1 studija iz hrvatske domene.

Owusu-Acheaw je 2014. godine na uzorku od 1000 studenata ispitao čitateljske navike i utjecaj na akademski uspjeh na Sveučilištu Koforidua Polytechnic u Gani. Rezultati studije prikupljeni uz pomoć ankete prikazuju sljedeće. Studenti čitaju jer im pomaže u boljem izražavanju (62,5%), radi učenja novih stvari (14,9%), jer utječe na maštu (10,1%) i jer im sprječava dosadu (4,0%). U razdoblju od dva semestra 81,9% studenata navelo je da ne čita fikciju ili roman, ali samo 18% je reklo da je pročitao fikciju ili roman u istom periodu. Nadalje, autor je utvrdio da 62,0% studenata posjećuje knjižnicu kako bi čitalo bilješke s predavanja, 25,0% kako bi čitalo udžbenike i 3,0% da čita romane, dok 10,0% čita druge materijale kada posjećuju knjižnicu. Studenti najviše slobodnog vremena troše na društvenim mrežama (62,0%) u odnosu na čitanje, te većina studenata čita radi polaganja ispita (75,0%). Također, rezultati studije pokazuju da 86,0% ispitanika se slaže da čitanje ima utjecaj na akademski uspjeh studenata, dok se lijenost (57,0%) pokazala kao jedna od osnovnih prepreka čitanja među ispitanicima. Ograničenja istraživanja očituju se u nedostatku demografskih varijabli, a to su dob i spol (Owusu-Acheaw i Larson 2014).

Anthony et al. su 2014. godine na uzorku od 1025 studenata druge godine fakulteta proveli istraživanje o čitateljskim navikama i stavovima. Ispitanici u uzorku dijele se na entuzijastične 47% i neentuzijastične 53% čitatelje, te samo 5,7% na strastvene čitatelje. Studenti koji su gledali na čitanje kao intelektualni izazov u 84% slučajeva su se klasificirali kao entuzijastični čitatelji, dok 19% od ukupnog uzorka je čitanje povezivalo s karijerom i odgovornosti koju imaju kao studenti. Studenti koji su imali poticaj roditelja su vjerojatnije klasificirani kao

entuzijastični čitatelji (62,7 % do 43,7 %) od onih koji nisu imali poticaj roditelja. Također, studenti koji su manje čitali kod kuće nego u školi klasificirali su se samo 21,3% kao entuzijastični čitatelji. Entuzijastični čitatelji pojavili su se među studentima koji su se prisjetili svojih učitelja koji su im čitali naglas (54,1%), koji su im ponudili neke zadatke za čitanje (55,1%), dok najveći postotak zabilježen je kod studenata koji su dobili osobni izbor knjiga od učitelja 72,4 %. Dodano, studenti koji su gledali na čitanje za školu klasificirani su u 54% kao entuzijastični čitatelji, te studenti koji su karakterizirali zadatke za čitanje zanimljivima vjerojatnije su bili entuzijastični čitatelji (57,7 %). Ograničenje studije očituju se svrstavanjem čitatelja na entuzijastične i neentuzijastične, pri čemu je isključena mogućnost u uvid vrsta pročitanih sadržaja ispitanika. Također nema uvida u dobi i spolu (Anthony et al. 2014).

Huang et al. su 2014. godine na uzorku od 1265 sudionika istražili navike čitanja američkih studenata. Istraživanje se sastojalo od ankete i polu strukturiranog intervjua na kojem je sudjelovalo 12 studenata. Prema rezultatima istraživanja studenti u prosjeku potroše 7.73 sata na akademsko čitanje, 4.24 sati na izvannastavno čitanje i 8.95 sati na internetu tjedno. Druženje je u prosjeku veće učestalosti nego ostale varijable, osim spavanja. Kvalitativni rezultati pokazuju da poslovi i web stranice smanjuju količinu vremena koju studenti provode na akademsko čitanje i čitanje u slobodno vrijeme. Varijabla za studentski posao pokazuje kada studenti rade prekomjeren broj sati budu manje angažirani u nastavi, manje motivirani i provode manje vremena čitajući. Također studentski poslovi utječu na ograničeno spavanje koje dovodi do manjka motivacije i uključenosti u akademske aktivnosti. Studenti više vremena posvećuju e-knjigama, web pretraživanju i bazama podataka u odnosu na tiskanim knjigama. S druge strane, kvantitativni rezultati pokazuju online materijale za čitanje kao najpopularniju vrstu čitanja, a akademske knjige kao najmanje popularnu vrstu čitanja. Metodama istraživanja ukazana je korelacija interneta i druženja na akademsko čitanje i čitanje u slobodno vrijeme. S obzirom na spol zastupljeno je više studentica. Ograničenje studije očituje se nedovoljnim brojem kampusa i kvalitativnim rezultatima koji ne predstavljaju širu sliku prakse čitanja studenata (Huang et al. 2014).

Florence et al. su 2017. godine na uzorku od 200 studenata istražili čitalačke navike dvaju Fakulteta obrazovanja u Indiji, gradu Oyo. Istraživanje se sastojalo od ankete i prema rezultatima, 65% studenata najviše vole čitati knjige iz svojih područja specijalizacije na dnevnoj bazi, a 25% na tjednoj bazi. Internet je i dalje najpopularnije mjesto za čitanje što potvrđuje podatak iz prethodnog istraživanja Huang et al. (2014), a slijede ga udžbenici iz različitih područja (62%), motivacijske knjige (55,5%), novele (53,5%), informacijske knjige (52%), magazini (42,5%) i najprodavanije knjige (engl. bestseller) u 41% na dnevnoj bazi. Od

ukupnog broja anketiranih studenata u prosjeku samo 50% studenata čita udžbenike iz različitih područja, motivacijske knjige, novele, informacijske knjige, magazine i najprodavanije knjige. Rezultati istraživanja prikazuju kako spol ima značajan utjecaj na čitalačke navike studenata. Nadalje, studentice imaju viši prosjek u navici čitanja od studenata, dok dob ne utječe na čitalačke navike studenata na fakultetu u Oyu. Iako je u istraživanju zastupljen veći broj studentica, to ne utječe na navike čitanja kod studenata. Ograničenja istraživanja očituju se u nedostatku utjecaja roditelja i knjižničara u istoj studiji (Fatiloru et al. 2017).

Lukačević, Balog, Radmilović su 2021. godine na uzorku od 2147 sudionika ispitali čitalačke navike tijekom prvog izbijanja pandemije COVID-19. Anketni upitnik bio je namijenjen osobama starijim od 15 godina i provodio se online od 15. veljače do 1. ožujka 2021. godine. Sastojao se od 29 pitanja višestrukog izbora i otvorenog tipa. Rezultati istraživanja pokazuju da većina ispitanika prije i tijekom pandemije čita približno jednako, s laganim porastom u čitanju, dok oni koji nisu čitali knjige nisu ni počeli tijekom pandemije. Najveća promjena zamijećena je kod ispitanika koji su čitali manje od 2 sata tjedno, kod njih je aktivnost čitanja povećana za 43,8% slučajeva. Najveća dva razloga za čitanjem su bila odmak od svakodnevnih vijesti (43,4%) i čuvanje mentalnog zdravlja (38,4%). Kod odabira djela naslov je najpopularniji razlog za čitanje (100%), a slijede ga preporuka prijatelja i rodbine s (58,9%) i referentni popisi popularnih naslova s (43,2%), dok preporuke knjižničara koriste se u 44,2%. Također, hi-kvadrat testom potvrđeno je da muškarci češće biraju elektroničke knjige nego žene, dok žene više vremena provode čitajući nego muškarci. Prema podacima istraživanja ispitanici uglavnom posežu za tiskanim knjigama (90,9%), iako manji broj poseže za elektroničkim knjigama (8,8%). Dodatno, najviše interesa za elektroničkim knjigama iskazuju najmlađi članovi 15-20 godina: (10,9%), od kojih su većina muškarci, a najčešći oblik formata je PDF (44,7%). Ograničenja istraživanja očituju se u kontekstu ne reprezentativnosti uzorka radi online ankete, iako broj ispitanika pridonosi pouzdanost rezultata.

Iz navedenog može se zaključiti da spol ima značajnu ulogu u čitateljskim navikama studenata, te da ženski ispitanici dominiraju po broju ispitanika, pokazuju veću motiviranost i viši prosjek u navikama čitanja od muških. S druge strane dob se nije pokazala kao značajna varijabla pri određivanju razine čitanja kod studenta. Moguće zato što je analizirana razina studentske dobi, a ne vrijeme od najranije dobi koje pokazuje značajan utjecaj na kasniji čitalački razvoj. Utjecaj roditelja i nastavnog osoblja jedino je spomenut u studiji Anthony et al (2014) i pokazao je velik rezultat pri stvaranju entuzijastičnog čitatelja, dok se utjecaj studenata s knjižnicom nije aktivno istraživao. Najčešći razlog čitanja studenti ističu polaganje ispita i karijera, pa se u istraživanju akademske knjige svrstavaju kao najčitanije, ali ne i

najzanimljivije. Također prekomjeren broj sati rada utječe na motivaciju i spavanje. Budući da studentski poslovi utječu na ograničeno spavanje to dovodi do manjka koncentracije na čitanje koje zahtjeva u većini slučajeva kritično razmišljanje za koje je potrebna koncentracija prilikom rješavanja zadataka. Osim spavanja studenti najviše vremena provode u društvu, dok je internet i dalje najpopularnije mjesto za čitanje. Što se tiče čitateljskih navika tijekom prvog izbijanja pandemije COVID-19 u Hrvatskoj oni koji nisu čitali knjige nisu ni počeli tijekom pandemije.

6 Istraživanje čitateljskih navika članova UniSport saveza

6.1 Cilj i svrha

Cilj ovog rada je istražiti čitateljske navike i sportske aktivnosti studenata koji se aktivno bave sportom u okviru UniSport saveza u Hrvatskoj. Dodatno, svrha ovog istraživanja je na temelju dobivenih rezultata steći uvid u važnost čitanja u životu mladih aktivnih sportaša u odnosu na studentske i sportske aktivnosti.

6.2 Istraživačka pitanja

S obzirom na cilj istraživanja postavila su se sljedeća istraživačka pitanja:

1. Kakva je organizacija vremena studenata koji se aktivno bave sportom?
2. Kakav je odnos studenata prema čitanju od najranije dobi?
3. Kakve su čitateljske navike studenata koji se aktivno bave sportom i postoje li razlike s obzirom na spol?
4. Koje vrste sportskih sadržaja čitaju studenti koji se bave pojedinim sportovima?

6.3 Metodologija

Anketa „Teme sporta i čitanja u slobodnom vremenu studenata“ namijenjena je svim studentima Hrvatskog akademskog sportskog saveza (HASS). HASS je krovna nacionalna organizacija studentskog sporta u Republici Hrvatskoj, koja promiče i skrbi o sportu na visokim učilištima te ga predstavlja u međunarodnim okvirima. Cilj HASS-a je potaknuti što više studenata da kombiniraju sport s iskustvom studiranja te da im osiguraju mogućnost natjecanja na najvišoj sveučilišnoj razini. UniSport je:

„moderan organizirani sustav sporta u Hrvatskoj vođen od stručnih osoba iz svih područja hrvatske akademske zajednice sa zajedničkim ciljem - pretvoriti sveučilišni sport u novu snagu hrvatskog sporta.“ (Unisport Web n.d.)

UniSport Hrvatska (UniSport HR) natjecanja odnose se na nacionalna sveučilišna prvenstva Republike Hrvatske, koja se održavaju u preko dvadeset sportova svake sportske akademske sezone, a na kojima sudjeluju studenti sportaši, odnosno reprezentativci hrvatskih sveučilišta i visokih škola. Također od sezone 2020./2021. održavaju se i sveučilišna prvenstva RH u e-sportu (Unisport Web n.d.). Uzorak je namjerni. Ova metoda je izabrana jer će osigurati da se uzorak sastoji od studenata koji su aktivno uključeni u sportske aktivnosti i stoga će biti vjerojatnije da će dati relevantne i pouzdane odgovore na pitanja o povezanosti sporta i čitanja. Međutim, ono što uzorak ne uključuje je studente koji nisu sastavni dio UniSport saveza, koji

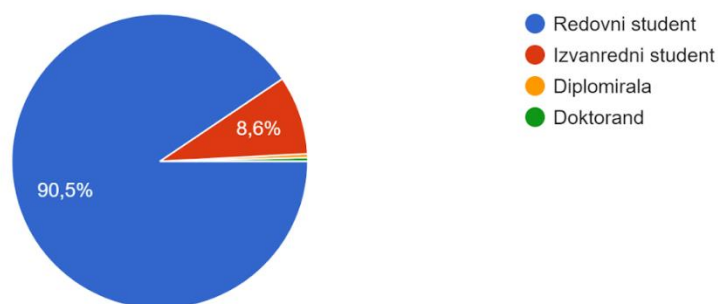
se aktivno bave sportom, koji su članovi klubova, teretana i drugih sportskih zajednica izvan UniSport saveza u Hrvatskoj. Uzorak uključuje studente sedam najvećih sveučilišta u Hrvatskoj: Sveučilišta u Zadru, Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilišta u Osijeku, Sveučilišta u Rijeci, Sveučilišta u Splitu, Sveučilišta u Dubrovniku i Sveučilište Sjever.

Podaci su prikupljeni online anketom namijenjenoj aktivnim članovima Unisport saveza, a provodila se od 17. siječnja do 1. ožujka 2024. Anketa je poslana na elektronske pošte sedam navedenih Sveučilišta, društvene mreže javnih profila odjela i studentskih zborova sedam navedenih gradova, ali i stranica domova putem koje se upitnik distribuirao studentima iz UniSport saveza, te direktno. Anketni upitnik sastojao se od 27. pitanja višestrukog izbora (zatvorenog tipa), Likertove skale matrične tablice s višestrukim izborom i otvorenog tipa. Anketa je podijeljena na 4 dijela: A. sociodemografski podaci koji se sastoje od spol, dob, studentski status, godina studija, mjesto sveučilišta i vrsta sporta; B. organizacija vremena koja se odnosi na studiranje, sport i slobodno vrijeme; C. iskustva vezana uz čitanje koja se odnose na čitanje od najranije dobi i D. čitateljske i sportske aktivnosti koje se odnose na čitateljske navike vezane uz sport. Sveukupno u anketi je prikupljeno 243 ispitanika, a prema zadnjem kontakt mailu Hrvatskog akademskog sportskog saveza u Hrvatskoj na natjecanjima na nacionalnoj i lokalnoj razini sudjeluje oko 20.000 studenata. Međutim, iako uzorak nije reprezentativan daje određenu razinu vjerodostojnosti. Potrebno vrijeme za ispunjavanje upitnika je 10 minuta, zato je slanjem ankete bilo potrebno naglasiti predviđeno trajanje ankete. Anketni je upitnik bio anoniman tako da su ispoštovana etička pravila o provedbi istraživanja.

Na anketu je odgovorilo 141 studentica (58%) i 99 studenata (40,7%). Tri studenta nisu se izjasnila na pitanje vezano za spol (Slika 1).

Kada je riječ o dobi ispitanika, najviše odgovora dali su studenti starosti od 20 godina (n=49, 20,2%), potom slijede studenti od 19 (n=46, 18,9%), 21 (n=42, 17,3%), 23 (n=32, 13,2%), 22 (n=23, 9,5%), 24 (n=20, 8,2%), 25 (n=11, 4,5%), 18 (n=7, 2,9%) i 26 (n=7, 2,9%) godina, dok je u dobi od 27 do 38 godina bilo ukupno 6 studenata (Slika 2).

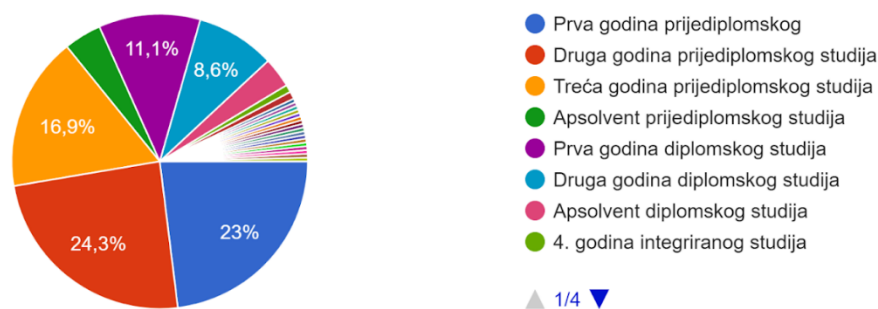
Po studentskom statusu najviše ispitanika pohađa redovni studij (n=220, 90,5%), potom izvanredni studij (n=21, 8,6%). Također među ispitanicima su zastupljeni 1 diplomirana studentica i 1 doktorand (Slika 3).

Slika 1 Studentski status

Po godini studija najviše ispitanika pohađa drugu godinu prijediplomskog studija (n=59, 24,3%), potom prvu godinu prijediplomskog (n=56, 23%), slijedi treća godina prijediplomskog studija (n=41, 16,9%), prva godina diplomskog studija (n=27, 11,1%), druga godina diplomskog studija (n=21, 8,6%), apsolvant prijediplomskog studija (n=10, 4,1%), apsolvant diplomskog studija (n=8, 3,3%), prva godina integriranog prijediplomskog i diplomskog studija (n=2, 0,8%), četvrta godina integriranog studija (n=2, 0,8%), dok su najmanje bili zastupljeni druga godina integriranog studija (n=1, 0,4%), četvrta godina integriranog prijediplomskog i diplomskog studija (n=1, 0,4%), peta godina integriranog prijediplomskog i diplomskog studija (n=1, 0,4%), četvrta godina (n=1, 0,4%), druga godina stručnog studija (n=1, 0,4%), četvrta godina prijediplomskog studija (n=1, 0,4%), četvrta godina integriranog studija (n=1, 0,4%), druga godina doktorskog studija (n=1, 0,4%), šesta godina integriranog prijediplomskog i poslijediplomskog studija (n=1, 0,4%), prva godina integriranog prijediplomskog i diplomskog studija (n=1, 0,4%), četvrta godina integriranog studija (n=1, 0,4%), treća godina integriranog studija (n=1, 0,4%), peta godina integriranog studija (n=1, 0,4%), prva godina petogodišnjeg integriranog (n=1, 0,4%), treća godina integriranog studija, te jedna diplomirana (n=1, 0,4%) studentica i diplomirani (n=1, 0,4%) student (Slika 4).

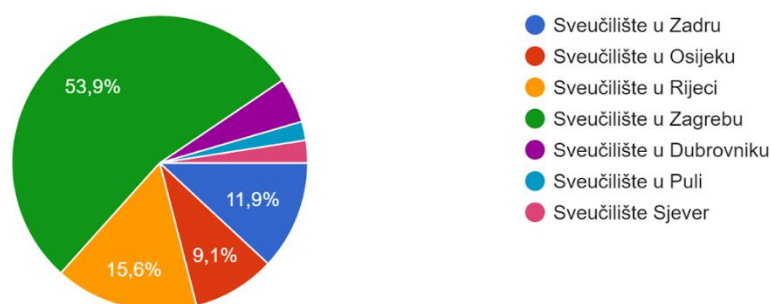
243 odgovora

Slika 2 Godina studija

Najviše upitnika ispunili su studenti sa Sveučilišta iz Zagreba (n=131, 53,9%), slijedi Rijeka (n=38, 15,6%), potom Zadar (n=29, 11,9%), Osijek (n=22, 9,1%), Dubrovnik (n=12, 4,9%), Sveučilište Sjever (n=6, 2,5%) i Pula (n=5, 2,1%) (Slika 5).

243 odgovora

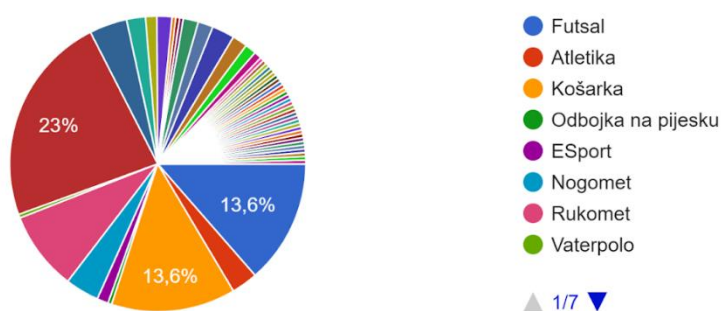

Slika 3 Sveučilišni gradovi

Po pitanju aktivnog bavljenja sportom u okviru Sveučilišta najviše studenata je na odbojci (n=56, 23%), slijede futsal (n=33, 13,6%) i košarka (n=33, 13,6%), potom rukomet (n=21, 8,6%), badminton (n=10, 4,1%), nogomet (n=9, 3,7%), atletika (n=8, 3,3%), veslanje (n=8, 3,3%), judo (n=5, 2,1%), kickboxing (n=4, 1,6%), tenis (n=4, 1,6%), plivanje (n=4, 1,6%), Esport (n=4, 1,6%) i karate (n=3, 1,2%). Po jedan student bavi se sljedećim sportovima: odbojka na pijesku, vaterpolo, squash, stolni tenis, taekwondo, pikado, biljar, hokej na ledu, gimnastika i jiu jitsu. S druge strane studenti koji nisu dio UniSport saveza, koji se aktivno bave sportom zastupljeni su najviše u teretani, potom plivanje s perajama, triatlon, ples na obruču, ples, kružni treninzi, trčanje i teretana, lacrosse, streetworkout, crossfit, trčanje,

funkcionalni trening i powerlifting. Anketa također sadrži studente koji nisu aktivni sportaši (n=11, 4,5%) (Slika 6). Anketa je izrađena pomoću programa Google Forms (Google obrasci) na Google Driveu.

243 odgovora

Slika 4 UniSport sportovi

6.4 Rezultati

Prvi istraživački problem odnosi se na organizaciju vremena studenta koji se aktivno bavi sportom. Ovim istraživačkim pitanjem nastojale su se utvrditi aktivnosti studenta unutar jednog dana. Pitanja u anketi su kategorizirana na sljedeći način. Organizaciju vremena od 7. pitanja koja se usmjerava na vrijeme s kojim student raspolaže unutar 24 sata za sport, slobodno vrijeme, studentski posao i odmor. Potom tri aktivnosti studiranje, sport i slobodno vrijeme koje su od studenta detaljnije traže raspored vremena. Također na kraju prvog dijela ankete obuhvaćene su stavke o samoprocjeni vlastite organizacije vremena za iste aktivnosti koje uključuju odgovore na ljestvici sa sljedećim opcijama: 1 - potpuno nezadovoljan, 2 - nezadovoljan, 3 - ni zadovoljan ni nezadovoljan, 4 - zadovoljan i 5 - potpuno zadovoljan. Slijede rezultati vezani za prvo istraživačko pitanje drugog dijela ankete.

6.5 Organizacija vremena

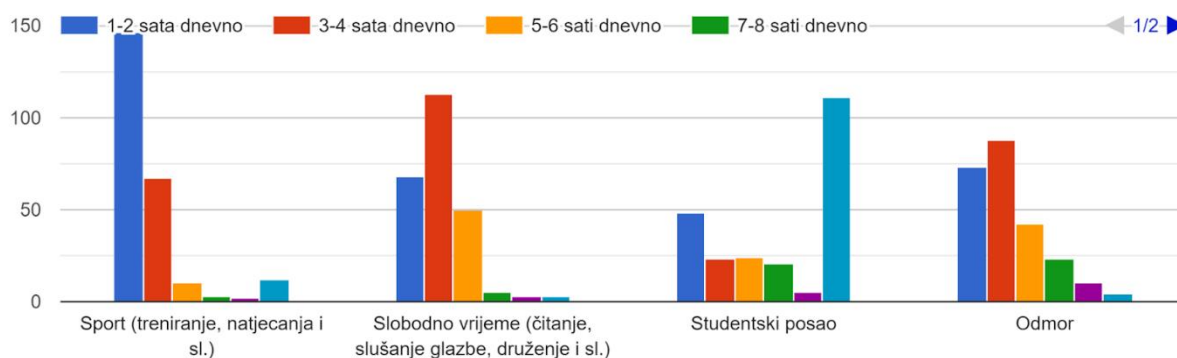
U drugom dijelu ankete u sedmom pitanju utvrđeno je da studenti na sport (treniranje, natjecanja i sl.) troše najviše 1-2 sata dnevno (n=146, 60%), potom 3-4 sata dnevno (n=67, 27,6%), slijedi ne trošim vrijeme na aktivnost (n=12, 4,9%), zatim 5-6 sati dnevno (n=10, 4,1%), 7-8 sati dnevno (n=3, 1,2%), više od 8 sati dnevno (n=2, 0,8%). Tri studenta nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 7).

Na slobodno vrijeme (čitanje, slušanje glazbe, druženje i sl.) studenti najviše troše 3-4 sata dnevno (n=113, 46,5%), potom 1-2 sata dnevno (n=68, 27,9%), slijedi 5-6 sati dnevno

(n=50, 20,6%), 7-8 sati dnevno (n=5, 2,1%), više od 8 sati dnevno (n=3, 1,2%), ne trošim vrijeme na aktivnost (n=3, 1,2%). Jedan student nije dao odgovor na ovo pitanje (Slika 7).

Na studentski posao studenti najviše ne troše vrijeme na aktivnost (n=111, 45,7%), potom 1-2 sata dnevno (n=48, 19,75%), slijedi 5-6 sati dnevno (n=24, 9,9%), 3-4 sata dnevno (n=23, 9,5%), 7-8 sati dnevno (n=21, 8,6%), više od 8 sati dnevno (n=5, 2,1%). Jedanaest studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 7).

Na odmor studenti najviše troše 3-4 sata dnevno (n=88, 36,2%), potom 1-2 sata dnevno (n=73, 30%), slijedi 5-6 sati dnevno (n=42, 17,3%), 7-8 sati dnevno (n=23, 9,5%), više od 8 sati dnevno (n=10, 4,1%), ne trošim vrijeme na aktivnost (n=4, 1,6%). Tri studenta nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 7).

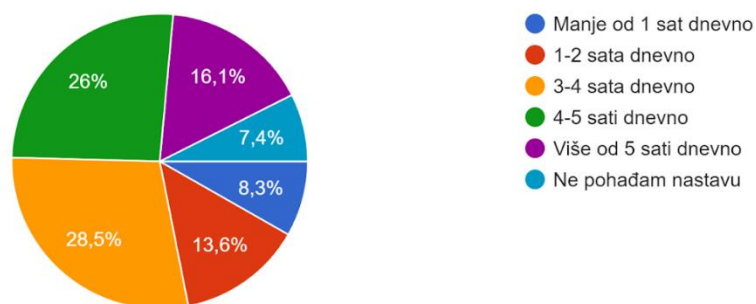

Slika 5 Organizacija vremena studenata za sport, slobodno vrijeme, studentski posao i odmor.

6.5.1 Studiranje

Sljedeća tri pitanja drugog dijela ankete se usmjeravaju na studiranje. Na pitanje koliko vremena studenti provode na nastavi, najviše studenata odgovorilo je 3-4 sata dnevno (n=69, 28,5%), potom 4-5 sati dnevno (n=63, 26%), slijedi više od 5 sati dnevno (n=39, 16,1%), 1-2 sata dnevno (n=33, 13,6%) i manje od 1 sat dnevno (n=20, 8,3%). Odgovori studenata koji ne pohađaju nastavu uključuju 18 studenata (7,4%). Jedan student nije dao odgovor na ovo pitanje (Slika 8).

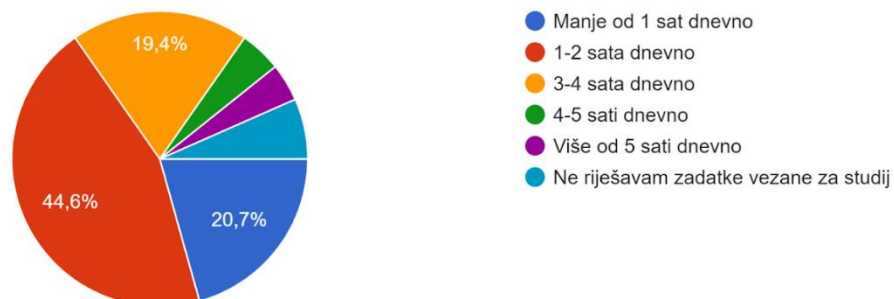
242 odgovora

Slika 6 Vrijeme studenata na nastavi

Deveto pitanje ankete, koliko vremena provode u rješavanju zadataka vezanih za studij, najviše studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno ($n=108$, 44,6%), potom manje od 1 sat dnevno ($n=50$, 20,7%), slijedi 3-4 sata dnevno ($n=47$, 19,4%), 4-5 sati dnevno ($n=11$, 4,5%) i više od 5 sati dnevno ($n=10$, 4,1%). Odgovori studenata koji ne rješavaju zadatke vezane za studij uključuje 16 studenata (6,6%). Jedan student nije dao odgovor na ovo pitanje (Slika 9).

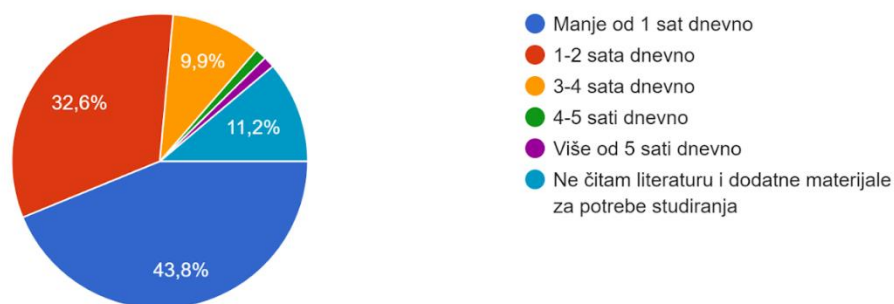
242 odgovora

Slika 7 Vrijeme studenata provedeno u rješavanju zadataka

Deseto pitanje ankete, koliko vremena provode studenti čitajući literaturu i dodatne materijale za potrebe studiranja, najviše studenata odgovorilo je ($n=106$, 43,8%), potom 1-2 sata dnevno ($n=79$, 32,6%), slijedi 3-4 sata dnevno ($n=24$, 9,9%), 4-5 sati dnevno ($n=3$, 1,2%) i više od 5 sati dnevno ($n=3$, 1,2%). Odgovori studenata koji ne čitaju literaturu i dodatne materijale za potrebe studiranja uključuju 27 studenata (11,2%). Jedan student nije dao odgovor na ovo pitanje (Slika 10).

242 odgovora

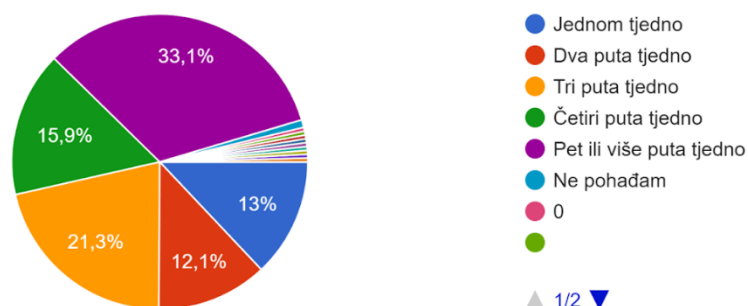

Slika 8 Vrijeme studenata provedeno čitajući za potrebe studiranja

6.5.2 Sport

Sljedeća tri pitanja drugog djela ankete usmjeravaju se na sport. Na pitanje koliko puta tjedno pohađaju treninge, uključujući one na Sveučilištu i izvan njega, najviše studenata odgovorilo je pet ili više puta tjedno ($n=79$, 33,1%), potom tri puta tjedno ($n=51$, 21,3%), slijedi četiri puta tjedno ($n=38$, 15,9%), jednom tjedno ($n=31$, 13%) i dva puta tjedno ($n=29$, 12,1%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom ($n=1$, 0,4%) uključuju: 15 treninga minimalno; jednom u dva tjedna; dva put dnevno svaki dan osim nedjelje. Odgovori studenata koji ne treniraju i ne pohađaju treninge uključuju 7 studenata (2,8%). Četiri studenta nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 11).

239 odgovora

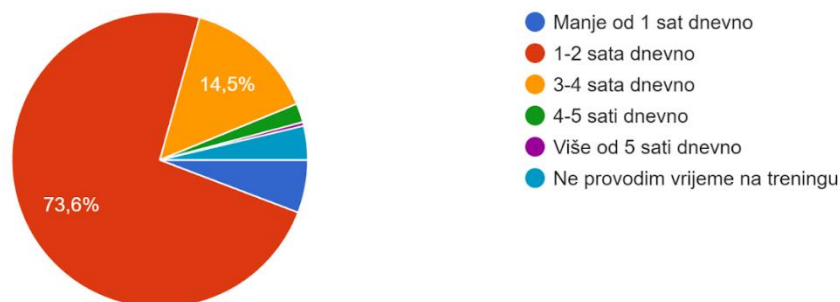
Slika 9 Broj pohađanje treninga studenata

Dvanaesto pitanje ankete, koliko vremena studenti provode na treningu najviše studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno ($n=178$, 73,6%), potom 3-4 sata dnevno ($n=35$,

14,5%), slijedi 4-5 sati dnevno (n=5, 2%), i više od 5 sati dnevno (n=1, 0,4%). Odgovori studenata koji ne provode vrijeme na treningu uključuju 9 studenata (3,7%). Jedan student nije dao odgovor na ovo pitanje (Slika 12).

242 odgovora

Slika 10 Vrijeme provođenja treninga studenata

Na trinaesto pitanje ankete koliko često sudjelujete na natjecanjima iz sporta kojim se bavite najviše studenata odgovorilo je jednom tjedno (n=89, 36,6%), potom ne natječem se ili ne sudjelujem (n=31, 12,8%), slijedi jednom mjesečno (n=17, 7%), dva puta tjedno (n=11, 4,5%), dva puta mjesečno (n=9, 3,7%), dva puta godišnje (n=8, 3,3%), dva puta tjedno (n=7, 2,9%), jednom godišnje (n=5, 2%), jednom u dva mjeseca (n=5, 2%), jednom u tri mjeseca (n=2, 0,8%), tri puta mjesečno (n=2, 0,8%), četiri puta mjesečno (n=2, 0,8%). Ostalih odgovora bilo je ukupno dvadeset osam. Dvadeset devet studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje.

6.5.3 Slobodno vrijeme

Sljedeće pitanje drugog dijela ankete se usmjerava na slobodno vrijeme, to je ujedno i jedino pitanje koje se odnosi na slobodno vrijeme. Pitanje sadrži ukupno 37 aktivnosti za slobodno vrijeme. Na četrnaesto pitanje kako najčešće provodite vaše slobodno vrijeme, druženje s prijateljima djevojkom/dečkom najviše studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno (n=93, 38,2%), potom 3-4 sata dnevno (n=74, 30,4%), slijedi manje od 1 sat dnevno (n=27, 11,1%), više od 5 sati dnevno (n=19, 7,8%), više puta mjesečno (n=19, 7,8%), jednom mjesečno (n=4, 1,6%), dva puta mjesečno (n=1, 0,4%) i ne trošim vrijeme na aktivnost (n=1, 0,4%). Pet studenata nije dali odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Druženje s obitelji, najviše studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (n=76, 31,3%), potom 1-2 sata dnevno (n=68, 28%), slijedi 3-4 sata dnevno (n=39, 16%), jednom mjesečno (n=22, 9%), dva puta mjesečno (n=11, 4,5%), više od 5 sati dnevno (n=10, 4,1%),

više puta mjesečno (n=9, 3,7%) i ne trošim vrijeme na aktivnost (n=6, 2,5%). Dva studenta nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Izleti u prirodu, najviše studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (n=76, 31,2%), potom 1-2 sata dnevno (n=46, 18,9%), slijedi ne trošim vrijeme na aktivnost (n=34, 14%), jednom mjesečno (n=31, 12,8%), više puta mjesečno (n=20, 8,2%), dva puta mjesečno (n=15, 6,2%) i 3-4 sata dnevno (n=14, 5,7%). Sedam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Odmor, opuštanje, relaksacija, najviše studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno (n=92, 37,9%), potom 3-4 sata dnevno (n=67, 27,6%), slijedi manje od 1 sat dnevno (n=39, 16%), više od 5 sati dnevno (n=17, 7%), jednom mjesečno (n=8, 3,3%), više puta mjesečno (n=6, 2,5%), ne trošim vrijeme na aktivnost (n=5, 2%) i dva puta mjesečno (n=2, 0,8%). Sedam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Sportski sadržaji (rekreativno, nije izravno vezano uz treninge), najviše studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno (n=103, 42,4%), potom manje od 1 sat dnevno (n=54, 22,2%), slijedi više puta mjesečno (n=25, 10,2%), 3-4 sata dnevno (n=23, 9,5%), ne trošim vrijeme na aktivnost (n=17, 7%), dva puta mjesečno (n=9, 3,7%), jednom mjesečno (n=8, 3,3%) i više od 5 sati dnevno (n=1, 0,4%). Tri studenta nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Zabava (izlasci, provod, kafići, disko-klubovi), najviše studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (n=55, 22,6%), potom 1-2 sata dnevno (n=42, 17,3%), slijedi više puta mjesečno (n=36, 14,8%), jednom mjesečno (n=29, 12%), ne trošim vrijeme na aktivnost (n=29, 12%), dva puta mjesečno (n=24, 9,9%), 3-4 sata dnevno (n=20, 8,2%) i više od 5 sati dnevno (n=5, 2%). Tri studenta nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Putovanja, najviše studenata odgovorilo je jednom mjesečno (n=70, 28,8%), potom manje od 1 sat dnevno (n=61, 25%), slijedi ne trošim vrijeme na aktivnost (n=60, 24,6%), 1-2 sata dnevno (n=18, 7,4%), 3-4 sata dnevno (n=12, 4,9%), više puta mjesečno (n=8, 3,2%), dva puta mjesečno (n=5, 2%) i više od 5 sati dnevno (n=1, 0,4%). Osam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Čitanje, najviše studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (n=80, 33%), potom 1-2 sata dnevno (n=70, 29%), slijedi ne trošim vrijeme na aktivnost (n=53, 21,8%), 3-4 sata dnevno (n=15, 6,2%), jednom mjesečno (n=7, 2,9%), više puta mjesečno (n=7, 2,9%), dva puta mjesečno (n=4, 1,6%) i više od 5 sati dnevno (n=2, %). Pet studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Bavljenje nekim hobiem, najviše studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno (n=90, 37%), potom manje od 1 sat dnevno (n=73, 30%), slijedi ne trošim vrijeme na aktivnost (n=31,

12,7%), 3-4 sata dnevno (n=15, 6,2%), više puta mjesečno (n=14, 5,7%), dva puta mjesečno (n=6, 2,5%), više od 5 sati dnevno (n=4, 1,6%) i jednom mjesečno (n=4, 1,6%). Šest studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Edukativni sadržaji, najviše studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (n=88, 36,2%), potom 1-2 sata dnevno (n=74, 30,5%), slijedi ne trošim vrijeme na aktivnost (n=34, 14%), 3-4 sata dnevno (n=16, 6,6%), jednom mjesečno (n=13, 6,8%), više puta mjesečno (n=5, 2%), dva puta mjesečno (n=4, 1,6%) i više od 5 sati dnevno (n=2, 0,8%). Sedam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Odlasci u kino, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=82, 33,7%), potom manje od 1 sat dnevno (n=65, 26,7%), slijedi jednom mjesečno (n=48, 19,8%), 1-2 sata dnevno (n=15, 6,2%), dva puta mjesečno (n=13, 5,4%), više puta mjesečno (n=9, 3,7%), 3-4 sata dnevno (n=4, 1,6%) i više od 5 sati dnevno (n=1, 0,4%). Šest studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Kulturni sadržaji (kazalište, izložbe i sl.), najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=102, 42%), potom manje od 1 sat dnevno (n=71, 29%), slijedi jednom mjesečno (n=34, 14%), 1-2 sata dnevno (n=12, 4,9%), više puta mjesečno (n=9, 3,7%), dva puta mjesečno (n=4, 1,6%), 3-4 sata dnevno (n=2, 0,8%) i više od 5 sati dnevno (n=1, 0,4%). Osam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Društvene mreže, najviše studenata odgovorilo je 3-4 sata dnevno (n=91, 37,4%), potom 1-2 sata dnevno (n=84, 35%), slijedi manje od 1 sat dnevno (n=29, 12%), više od 5 sati dnevno (n=25, 10,3%), dva puta mjesečno (n=3, 1,2%), ne trošim vrijeme na aktivnost (n=3, 1,2%), jednom mjesečno (n=2, 0,8%) i više puta mjesečno (n=2, 0,8%). Četiri studenta nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Posjećivanje sportskih priredbi, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=67, 27,6%), potom manje od 1 sat dnevno (n=66, 27%), slijedi jednom mjesečno (n=35, 14,4%), 1-2 sata dnevno (n=27, 11,1%), više puta mjesečno (n=19, 7,8%), dva puta mjesečno (n=11, 4,5%), 3-4 sata dnevno (n=7, 2,8%) i više od 5 sati dnevno (n=4, 1,6%). Sedam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Politička i društvena aktivnost, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=133, 54,7%), potom manje od 1 sat dnevno (n=74, 29,6%), slijedi jednom mjesečno (n=9, 3,7%), 1-2 sata dnevno (n=7, 2,8%), više puta mjesečno (n=6, 2,4%), 3-4 sata dnevno (n=3, 1,2%), dva puta mjesečno (n=2, 0,8%) i više od 5 sati dnevno (n=1, 0,4%). Osam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Religiozni sadržaji, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=87, 35,8%), potom manje od 1 sat dnevno (n=62, 25,5%), slijedi 1-2 sata dnevno (n=33, 13,6%), više puta mjesečno (n=32, 13%), jednom mjesečno (n=8, 3,3%), dva puta mjesečno (n=8, 3,3%), 3-4 sata dnevno (n=4, 1,6%) i više od 5 sati dnevno (n=3, 1,2%). Šest studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Popravljanje stvari, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=98, 40,3%), manje od 1 sat dnevno (n=82, 33,7%), 1-2 sata dnevno (n=15, 6,2%), jednom mjesečno (n=15, 6,2%), više puta mjesečno (n=14, 5,8%), dva puta mjesečno (n=8, 3,3%) i više od 5 sati dnevno (n=3, 1,2%). Osam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Fotografiranje, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=99, 40,7%), potom manje od 1 sat dnevno (n=79, 32,5%), slijedi 1-2 sata dnevno (n=26, 10,7%), više puta mjesečno (n=15, 6,2%), jednom mjesečno (n=9, 3,7%), više od 5 sati dnevno (n=3, 1,2%), dva puta mjesečno (n=3, 1,2%) i 3-4 sata dnevno (n=2, 0,8%). Sedam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Razgovaranje, najviše studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno (n=73, 30%), potom 3-4 sata dnevno (n=63, 26%), slijedi manje od 1 sat dnevno (n=42, 17,2%), više od 5 sati dnevno (n=27, 11,1%), više puta mjesečno (n=12, 4,9%), ne trošim vrijeme na aktivnost (n=9, 3,7%), jednom mjesečno (n=7, 2,8%) i dva puta mjesečno (n=4, 1,6%). Šest studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Volontiranje, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=123, 50,6%), potom manje od 1 sat dnevno (n=68, 29%), slijedi jednom mjesečno (n=13, 5,3%), 1-2 sata dnevno (n=12, 4,9%), više puta mjesečno (n=7, 2,8%), dva puta mjesečno (n=6, 2,4%), više od 5 sati dnevno (n=4, 1,6%) i 3-4 sata dnevno (n=3, 1,2%). Sedam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Društvene igre, najviše studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (n=72, 30%), potom ne trošim vrijeme na aktivnost (n=55, 22,6%), slijedi više puta mjesečno (n=31, 12,8%), 1-2 sata dnevno (n=21, 8,6%), dva puta mjesečno (n=21, 8,6%), jednom mjesečno (n=20, 8,2%), 3-4 sata dnevno (n=9, 3,7%) i više od 5 sati dnevno (n=4, 1,6%). Deset studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Sajmovi, prezentacije, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=132, 54,3%), potom manje od 1 sat dnevno (n=67, 27,5%), slijedi jednom mjesečno (n=13, 5,3%), više puta mjesečno (n=7, 2,8%), 1-2 sata dnevno (n=6, 2,5%), više od 5 sati dnevno (n=4, 1,6%), dva puta mjesečno (n=3, 1,2%) i 3-4 sata dnevno (n=2, 0,8%). Devet studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Tečajevi, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=135, 55,5%), manje od 1 sat dnevno (n=57, 23,5%), 1-2 sata dnevno (n=19, 7,8%), jednom mjesečno (n=10, 4,1%), 3-4 sata dnevno (n=3, 1,2%), više od 5 sati dnevno (n=3, 1,2%), dva puta mjesečno (n=3, 1,2%) i više puta mjesečno (n=3, 1,2%). Deset studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Šetnje, najviše studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno (n=82, 33,7%), potom manje od 1 sat dnevno (n=68, 27,9%), slijedi više puta mjesečno (n=28, 11,5%), ne trošim vrijeme na aktivnost (n=21, 8,6%), 3-4 sata dnevno (n=16, 6,6%), dva puta mjesečno (n=13, 5,3%), više od 5 sati dnevno (n=6, 2,5%) i jednom mjesečno (n=5, 2%). Četiri studenta nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Razgledavanje dućana, najviše studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (n=89, 36,6%), potom ne trošim vrijeme na aktivnost (n=49, 20%), slijedi jednom mjesečno (n=24, 9,8%), dva puta mjesečno (n=24, 9,8%), više puta mjesečno (n=23, 9,4%), 1-2 sata dnevno (n=17, 7%), 3-4 sata dnevno (n=3, 1,2%) i više od 5 sati dnevno (n=1, 0,4%). Trinaest studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Kupovanje, najviše studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (n=94, 38,7%), potom ne trošim vrijeme na aktivnost (n=34, 14%), slijedi više puta mjesečno (n=30, 12,3%), dva puta mjesečno (n=26, 10,7%), jednom mjesečno (n=24, 9,8%), 1-2 sata dnevno (n=23, 9,4%), 3-4 sata dnevno (n=3, 1,2%) i više od 5 sati dnevno (n=2, 0,8%). Sedam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Kuhanje, najviše studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (n=95, 39%), potom 1-2 sata dnevno (n=64, 26,3%), slijedi više puta mjesečno (n=31, 12,8%), ne trošim vrijeme na aktivnost (n=24, 9,8%), dva puta mjesečno (n=8, 3,3%), 3-4 sata dnevno (n=7, 2,9%), jednom mjesečno (n=4, 1,6%) i više od 5 sati dnevno (n=2, 0,8%). Osam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Telefoniranje, najviše studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (n=125, 51,4%), potom 1-2 sata dnevno (n=43, 17,7%), slijedi ne trošim vrijeme na aktivnost (n=31, 12,8%), više puta mjesečno (n=18, 7,4%), 3-4 sata dnevno (n=6, 2,5%), više od 5 sati dnevno (n=4, 1,6%), jednom mjesečno (n=4, 1,6%) i dva puta mjesečno (n=2, 0,8%). Deset studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Kartanje, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=92, 37,9%), potom manje od 1 sat dnevno (n=76, 31,3%), slijedi više puta mjesečno (n=21, 8,6%), 1-2 sata dnevno (n=17, 7%), dva puta mjesečno (n=14, 5,8%), jednom mjesečno (n=10, 4,1%), 3-4 sata

dnevno (n=2, 0,8%) i više od 5 sati dnevno (n=1, 0,4%). Deset studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Klađenje, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=152, 62,5%), potom manje od 1 sat dnevno (n=63, 67%), slijedi 1-2 sata dnevno (n=7, 2,8%), više puta mjesečno (n=5, 2%), dva puta mjesečno (n=4, 1,6%), jednom mjesečno (n=3, 1,2%) i više od 5 sati dnevno (n=1, 0,4%). Osam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Kockanje, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=159, 65,4%), potom manje od 1 sat dnevno (n=62, 66%), slijedi jednom mjesečnom (n=4, 1,6%), više puta mjesečno (n=4, 1,6%), 1-2 sata dnevno (n=3, 1,2%), više od 5 sati dnevno (n=1, 0,8%) i dva puta mjesečno (n=1, 0,4%). Devet studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Sviranje, pjevanje, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=102, 42%), potom manje od 1 sat dnevno (n=86, 77%), slijedi 1-2 sata dnevno (n=22, 9%), više puta mjesečno (n=7, 2,8%), 3-4 sata dnevno (n=6, 2,5%), jednom mjesečno (n=4, 1,6%), dva puta mjesečno (n=4, 1,6%) i više od 5 sati dnevno (n=1, 0,8%). Jedanaest studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Slušanje glazbe, najviše studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno (n=76, 31,3%), potom manje od 1 sat dnevno (n=73, 30%), slijedi 3-4 sata dnevno (n=45, 18,5%), više od 5 sati dnevno (n=17, 7%), više puta mjesečno (n=12, 4,9%), ne trošim vrijeme na aktivnost (n=6, 2,5%), jednom mjesečno (n=4, 1,6%) i dva puta mjesečno (n=1, 0,4%). Devet studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

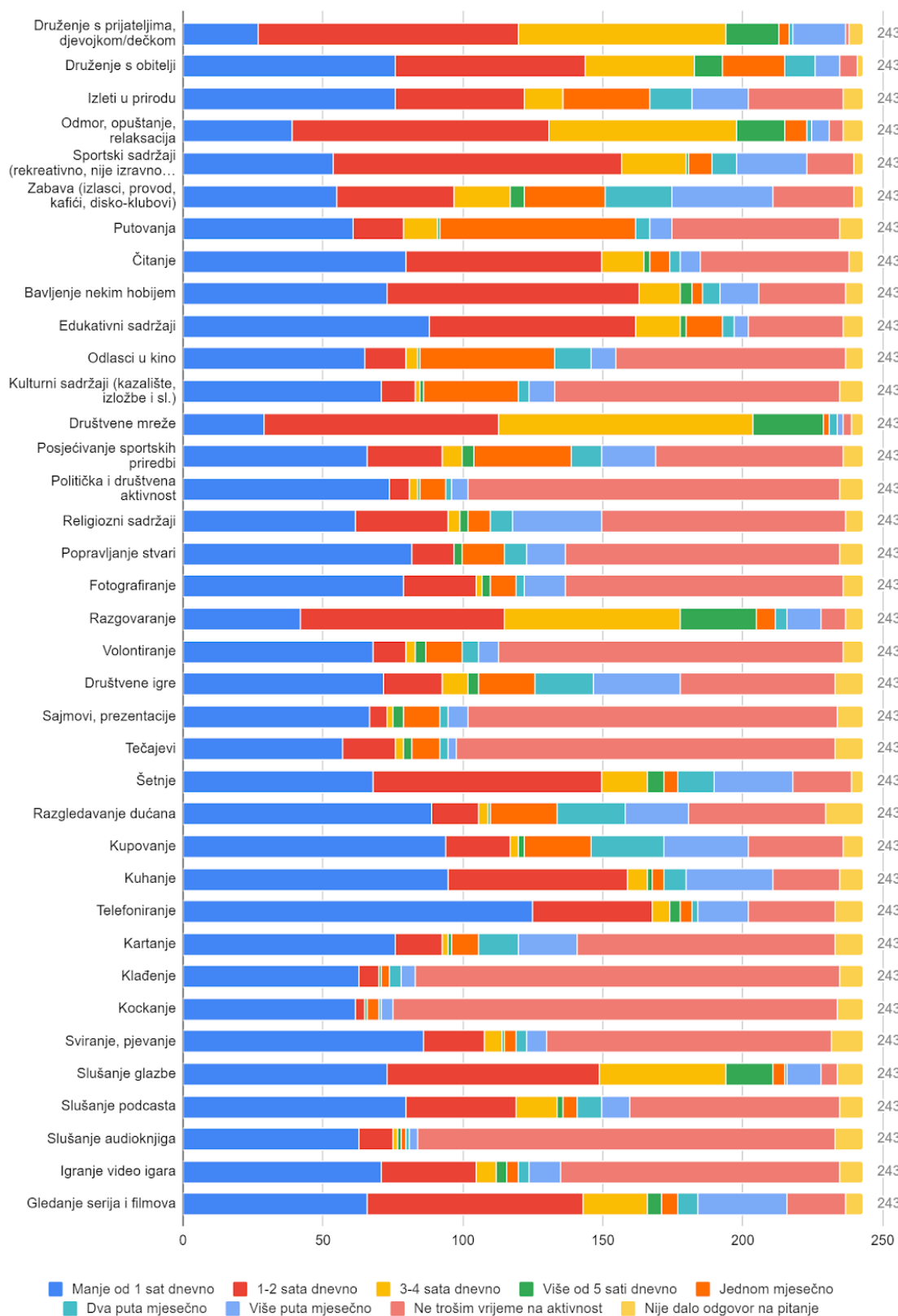
Slušanje podcasta, najviše studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (n=80, 33%), potom ne trošim vrijeme na aktivnost (n=75, 31%), 1-2 sata dnevno (n=39, 16%), 3-4 sata dnevno (n=15, 6,2%), više puta mjesečno (n=10, 4,1%), dva puta mjesečno (n=9, 7,8%), jednom mjesečno (n=5, 2%) i više od 5 sati dnevno (n=2, 0,8%). Osam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Slušanje audioknjiga, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=149, 61,3%), potom manje od 1 sat dnevno (n=63, 67%), slijedi 1-2 sata dnevno (n=12, 4,9%), više puta mjesečno (n=3, 1,2%), 3-4 sata dnevno (n=2, 0,8%), jednom mjesečno (n=2, 0,8%), više od 5 sati dnevno (n=1, 0,4%) i dva puta mjesečno (n=1, 0,4%). Deset studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Igranje video igara, najviše studenata odgovorilo je ne trošim vrijeme na aktivnost (n=100, 41,2%), potom manje od 1 sat dnevno (n=71, 70%), slijedi 1-2 sata dnevno (n=34, 14%), više puta mjesečno (n=11, 4,5%), 3-4 sata dnevno (n=7, 2,8%), više od 5 sati dnevno

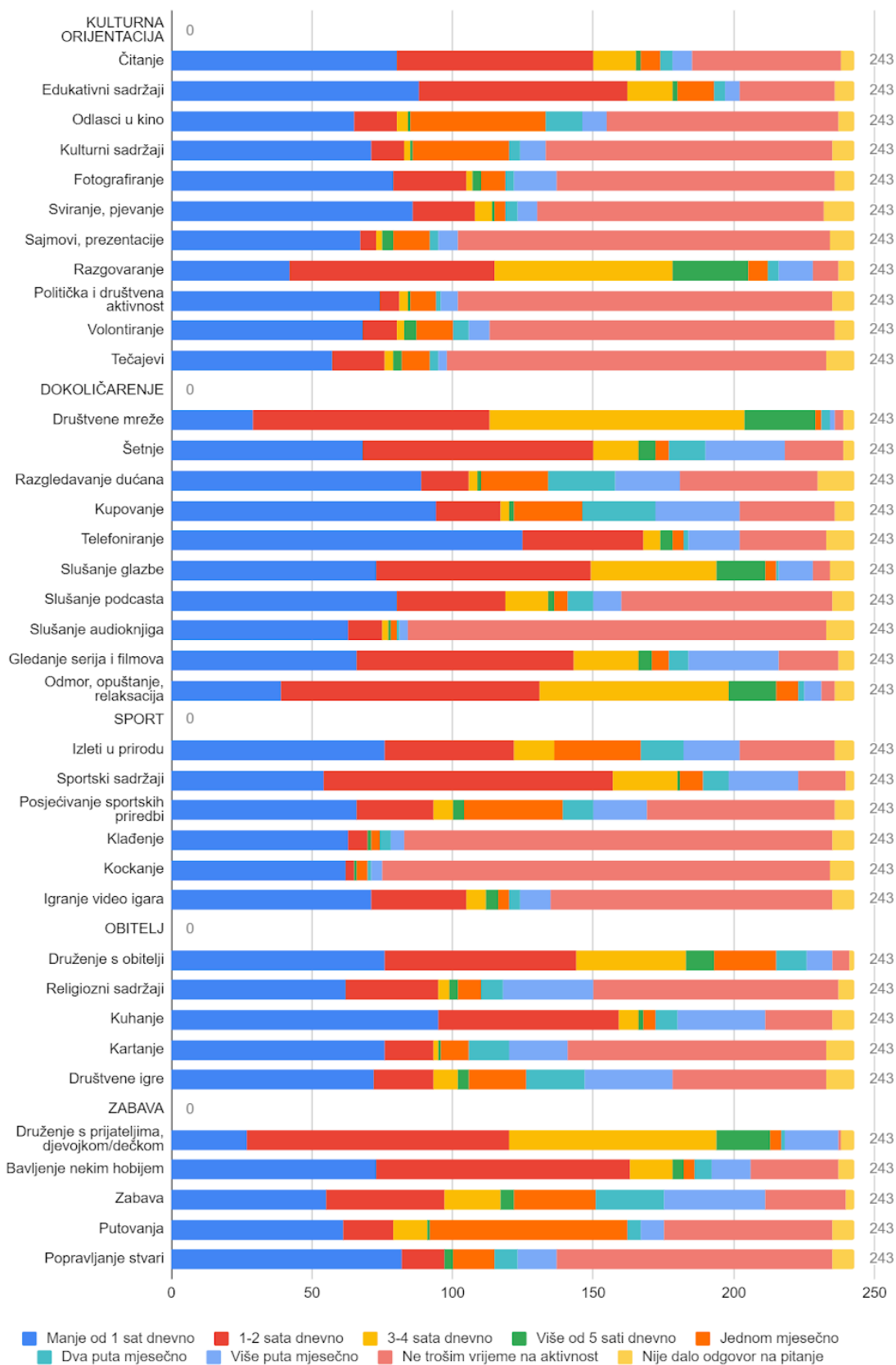
(n=4, 1,6%), jednom mjesečno (n=4, 1,6%) i dva puta mjesečno (n=4, 1,6%). Osmam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Gledanje serija i filmova, najviše studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno (n=77, 31,7%), potom manje od 1 sat dnevno (n=66, 27%), slijedi više puta mjesečno (n=32, 13,1%), 3-4 sata dnevno (n=23, 9,5%), ne trošim vrijeme na aktivnost (n=21, 8,6%), dva puta mjesečno (n=7, 2,8%), jednom mjesečno (n=6, 2,5%) i više od 5 sati dnevno (n=5, 2%). Šest studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 13).

Slika 11 Grafički prikaz podataka slobodnog vremena studenata Unisporta

Slika 12 Grafički prikaz podataka studenata UniSporta podijeljeno na 5 stilova slobodnog vremena: kulturna orijentacija, orijentacija na dokolicu, orijentacija na sport, obiteljska orijentacija i orijentacija na zabavu

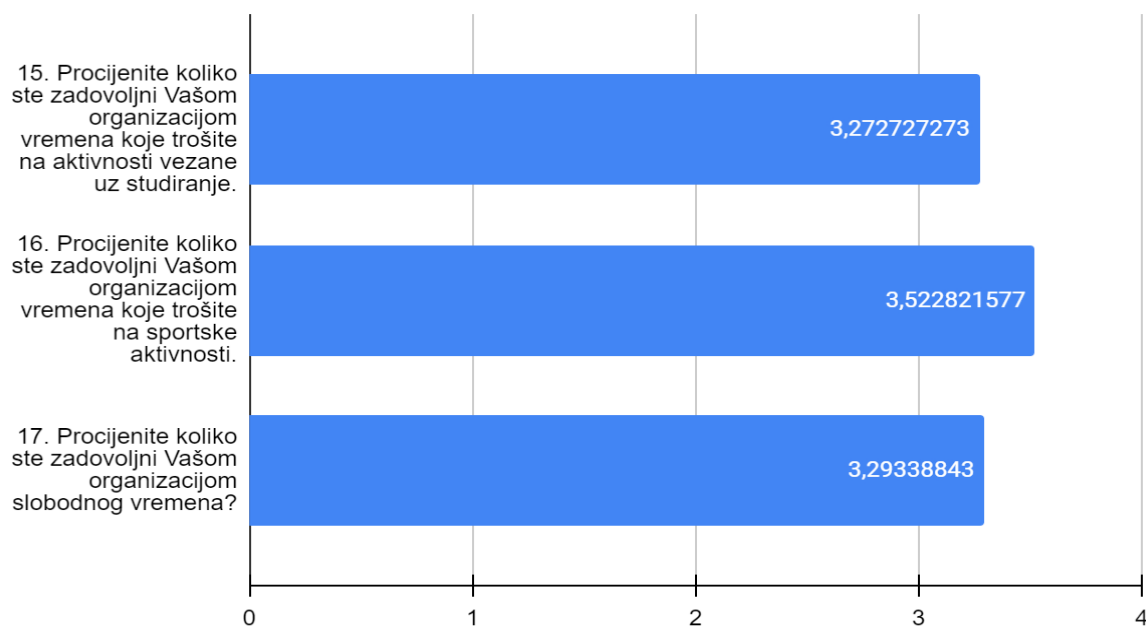
Na pitanje, procijenite koliko ste zadovoljni Vašom organizacijom vremena koje trošite na aktivnosti vezane uz studiranje, 37,5% studenata je ni zadovoljan ni nezadovoljan, 32,9% potpuno zadovoljan, 14,8% nezadovoljan, 9,4% potpuno zadovoljan i 4,9% potpuno nezadovoljan. Jedan student nije dao odgovor na ovo pitanje (Tablica 1).

Šesnaesto pitanje, procijenite koliko ste zadovoljni Vašom organizacijom vremena koje trošite na sportske aktivnosti, 37,5% studenata je zadovoljno, 22,2% ni zadovoljno ni nezadovoljno, 19,8% potpuno zadovoljno, 14,4% nezadovoljno i 5,4% potpuno nezadovoljno. Dva studenta nije dalo odgovor na ovo pitanje (Tablica 1).

Sedamnaesto pitanje, procijenite koliko ste zadovoljni Vašom organizacijom slobodnog vremena, 35% studenata je ni zadovoljno ni nezadovoljno, 32% zadovoljno, 16,9% nezadovoljno, 11,5% potpuno zadovoljno, 4,5% potpuno nezadovoljno. Jedan student nije dao odgovor na ovo pitanje (Tablica 1).

Procijenite koliko ste zadovoljni Vašom organizacijom vremena koje trošite na:	Potpuno nezadovoljan		Nezadovoljan		Ni zadovoljan ni nezadovoljan		Zadovoljan		Potpuno zadovoljan	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Aktivnosti vezane uz studiranje	12	4,9%	36	14,8%	91	37,5%	80	32,9%	23	9,4%
Sportske aktivnosti	13	5,4%	35	14,4%	54	22,2%	91	37,4%	48	19,8%
Slobodno vrijeme	11	4,5%	41	16,9%	84	35%	78	32%	28	11,5%

Tablica 1 Zadovoljstvo studenata organizacijom vremena

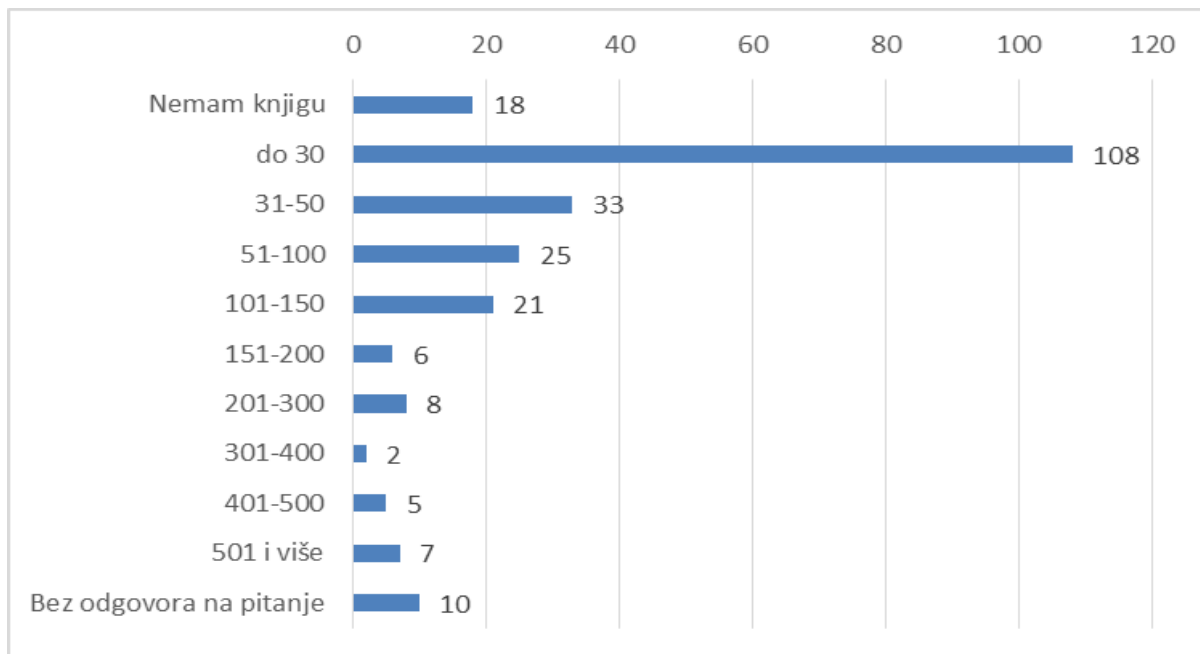
Slika 13 Aritmetičke sredine samoprocjene zadovoljstva studenata organizacijom vremena koje uključuju aktivnosti vezane uz studiranje, sportske aktivnosti i slobodno vrijeme

6.6 Iskustva vezana uz čitanje

Drugi istraživački problem odnosi se na iskustva studenata vezana uz čitanje. Ovim istraživačkim pitanjem nastojale su se utvrditi iskustva studenata vezana od najranije dobi, kada se najviše oblikuju dobre čitateljske navike. U anketnom dijelu istraživanja obuhvaćene su tvrdnje od najranije dobi značajne pri određivanju razine čitanja kod studenata na kasnijem čitalačkom razvoju, kao i na veći poticaj samoinicijativnog čitanja. Pitanja u anketi su kategorizirana na sljedeći način. Od osamnaestog pitanja studenti procjenjuju broj knjiga u domu, potom sadržaj koji su čitali u osnovnoj i srednjoj školi. Slijede rezultati vezani za drugo istraživačko pitanje trećeg dijela ankete.

U trećem dijelu ankete postavljeno je pitanje otvorenog tipa, koje je od studenata tražilo da unesu broj. Na osamnaesto pitanje ankete koliko knjiga imate u vašem domu, najviše studenata odgovorilo je 20 knjiga (n=22, %), potom 50 (n=17, %), slijedi 0 knjiga (n=14, %), 5 (n=10, %), 10 (n=10, %), 3 (n=10, %), 15 (n=9, %), 30 (n=9, %), 100+ (n=9, %), 100 (n=6, %), 2 (n=5, %), 200 (n=4, %), 1 (n=4, %), 500 (n=4, %), 6 (n=3, %), 7 (n=3, %), oko 100 (n=3, %), 4 (n=3, %), 150 (n=3, %), 34 (n=2, %), 300 (n=2, %), 40 (n=2, %), 35 (n=2, %), 200+ (n=2, %), 70 (n=2, %), 25 (n=2, %) i 14 (n=2, %). Po jedan odgovor (n=1, 0,4%) uključivao je sljedeće: više od 100 knjiga; 54; između 100 i 200; otprilike 100; više od 50; nemam; nekih 300; 60; preko 300; 69; 80; oko 40; 10-15 (u sobi studentskog), kući imamo preko 100; 50+; 650; 150+; 55; do 10; ne znam; oko 30; 95; četrdesetak; 30-40; oko 250; 76; 3 koje trenutno čitam; 40+; nekoliko desetaka; 3; 500+; preko 500; oko 20ak; više od 200; /; 30+; preko 100;

1000; oko 50; ne znam točan broj, otprilike 20ak; previše da prebrojim; 9; 50-100; između 400; otprilike 100; oko 70; puno; oko 50; 500+; oko 800; ne znam točno ali dosta; osim studentskih 4-5; X; između 50 i 100; oko 40; 130; 32; 40 u studentskom stanu; više od 10; oko 500; 110; puno, oko 100; 12; više od 25; 250; desetak; 33; posuđujem iz knjižnice; 93; i oko 200. Deset studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 17).

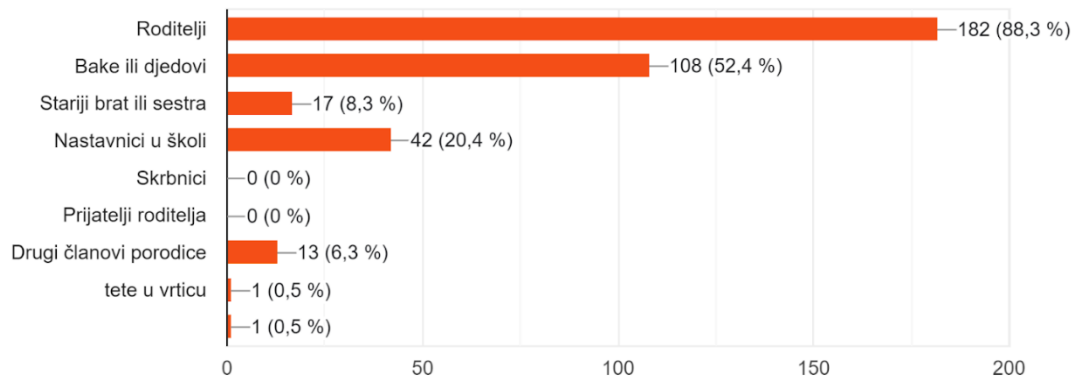

Slika 14 Broj knjiga studenata UniSporta

Na devetnaesto pitanje, jesu li vam čitali u djetinjstvu rezultati ankete su pokazali pozitivne odgovore za 81,9% studenata (n=199), dok negativni odgovori za 18,1% studenata (n=44). Svi studenti dali su odgovor na ovo pitanje (Slika 18).

Na dvadeseto pitanje tražio se odgovor studenata koji su odgovorili pozitivno u prethodnom pitanju. Na pitanje tko vam je najčešće čitao u djetinjstvu, najviše studenata odgovorilo je roditelji (n=182, 88,3%), potom bake ili djedovi (n=108, 52,4%), slijedi nastavnici u školi (n=42, 20,4%), stariji brat ili sestra (n=17, 8,3%), drugi članovi porodice (n=13, 6,3%) i tete u vrtiću (n=1, 0,5%), te jedan student nije naveo sadržaj za čitanje (0,5%). Trideset sedam studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 19).

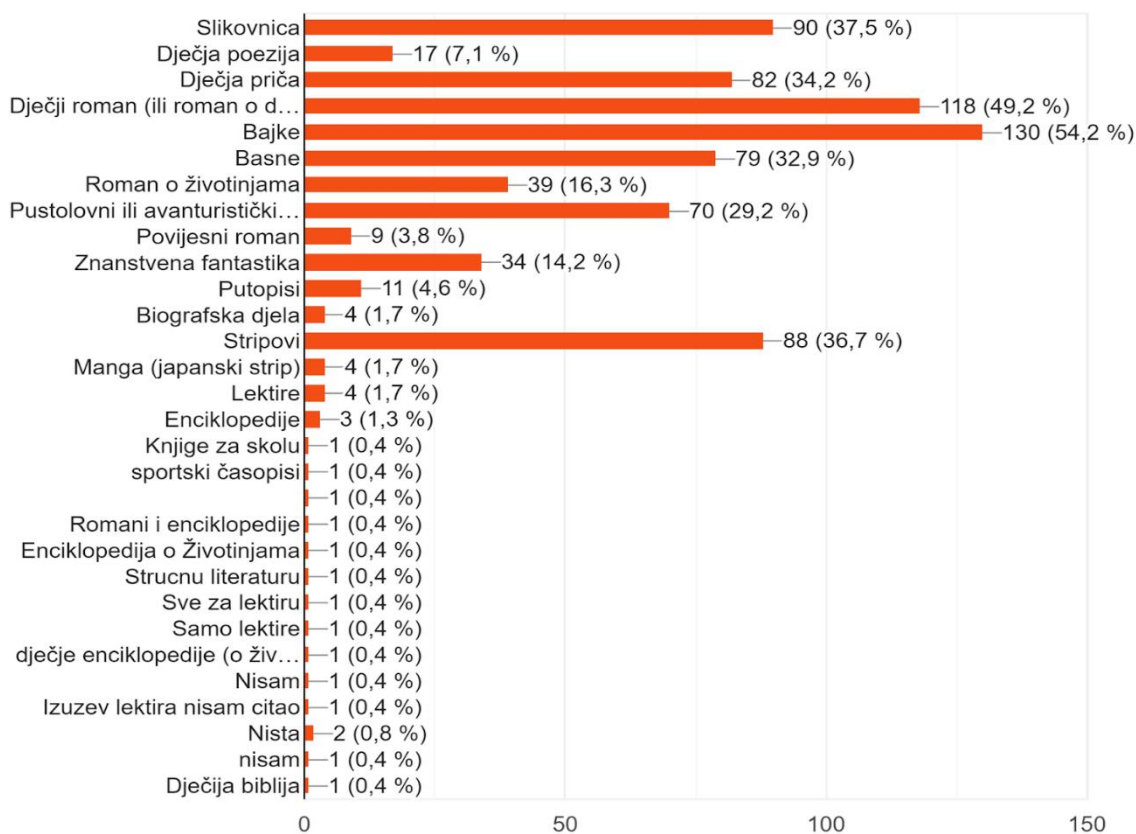
206 odgovora

Slika 15 Odgovori studenata tko im je najčešće čitao u djetinjstvu

Dvadeset prvo pitanje ankete, koje sadržaje ste najviše samostalno čitali u razdoblju osnovne škole, najviše studenata odgovorilo je bajke (n=130, 54,2%), potom dječji roman (ili roman o djetinjstvu) (n=118, 49,2%), slijedi slikovnica (n=90, 37,5%), stripovi (n=88, 36,7%), dječja priča (n=82, 34,2%), basne (n=79, 32,9%), pustolovni ili avanturistički roman (n=70, 29,2%), roman o životinjama (n=39, 16,3%), znanstvena fantastika (n=34, 14,2%), dječja poezija (n=17, 7,1%), putopisi (n=11, 4,6%), povijesni roman (n=9, 3,8%), biografska djela (n=4, 1,7%), manga (japanski strip) (n=4, 1,7%), lektire (n=4, 1,7%) i enciklopedije (n=3, 1,3%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,4%) uključuju: knjige za školu; sportske časopise; romane i enciklopedije; enciklopedije o životinjama; stručnu literaturu; sve za lektiru; samo lektire; dječje enciklopedije (o životinjama, biljkama, planetu, oceanima...); izuzev lektira nisam čitao; dječju bibliju; i nije naveo sadržaj. Odgovori studenata koji nisu ništa čitali uključuju 4 studenata (1,6%). Tri studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 20).

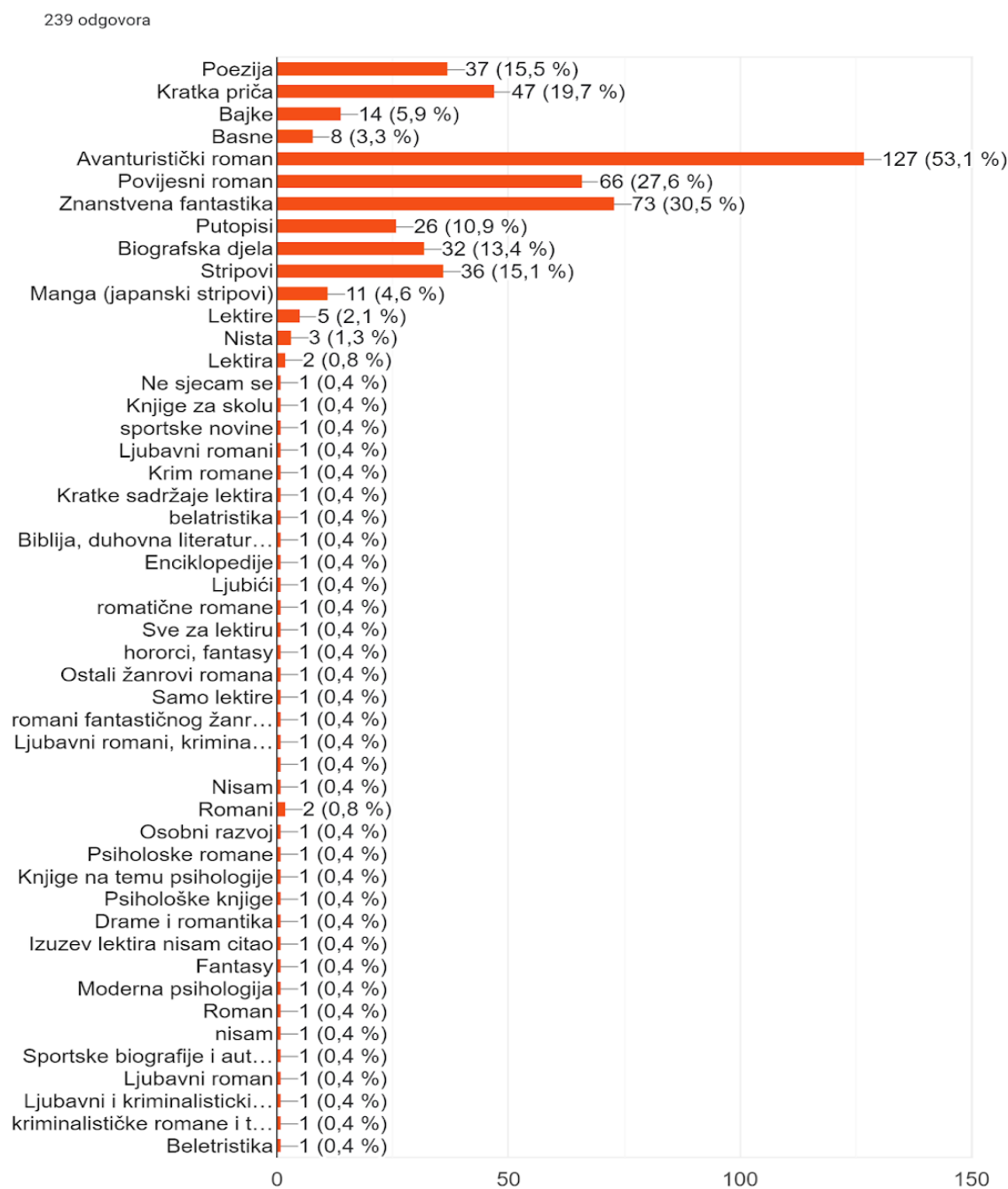
240 odgovora

Slika 16 Raspodjela sadržaja čitanja studenata UniSporta u osnovnoj školi

Dvadeset drugo pitanje ankete, koje sadržaje ste najviše samostalno čitali u razdoblju srednje škole, najviše studenata odgovorilo je avanturistički roman (n=127, 53,1%), potom znanstvena fantastika (n=73, 30,5%), slijedi povijesni roman (n=66, 27,6%), kratka priča (n=47, 19,7%), poezija (n=37, 19,7%), stripovi (n=36, 15,1%), biografska djela (n=32, 13,4%), putopisi (n=26, 10,9%), bajke (n=14, 5,9%), manga (japanski strip) (n=11, 4,6%), lektire (n=9, 3,7%), basne (n=8, 3,3%), romani (n=3, 1,2%), psihološke knjige (n=2, 0,8%), ljubavni romani (n=2, 0,8%), romantične knjige (n=2, 0,8%), fantazija (n=2, 0,8%), ljubavni i kriminalistički romani (n=2, 0,8%) i beletristika (n=2, 0,8%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,4%) uključuju: knjige za školu; sportske novine; krim romane; kratke sadržaje lektira; biblija, duhovna literatura; stručne knjige o glazbi; enciklopedije; fantazija i horor knjige; ostali žanrovi romana; osobni razvoj; psihološki romani; drame i romantika; moderna psihologija; sportske biografije i autobiografije; kriminalistički romani i trileri; osim lektira nisam čitao; ne

sjećam se; i student nije naveo sadržaj. Odgovori studenata koji nisu čitali u srednjoj školi uključuju 5 studenata (2,1%). Četiri studenta nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 21).

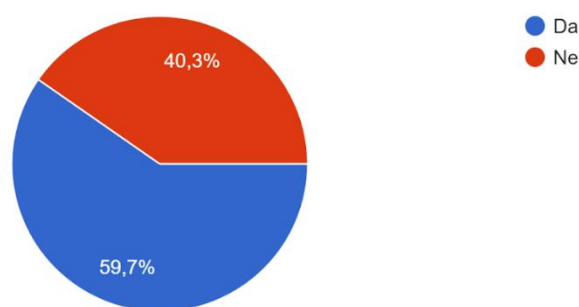
Slika 17 Raspodjela sadržaja čitanja studenata UniSporta u srednjoj školi

6.7 Čitateljske i sportske aktivnosti

Treći istraživački problem odnosi se na čitateljske navike studenata koji se aktivno bave sportom. Odnosno na čitateljske navike vezane uz sport. Pitanja u anketi su kategorizirana na sljedeći način. Od dvadeset četvrtog pitanja studenti odgovaraju koje vrste sportskog sadržaja čitaju, u kojem formatu, i kojim izvorima informacija najviše vjeruju, kao i na kojim portalima prate teme vezane uz sport. Slijede rezultati vezani za treće istraživačko pitanje četvrtog dijela ankete.

U četvrtom i zadnjem dijelu ankete na pitanje čitate li sadržaje vezane uz sport, postavljena je opcija podnesite ili predajte anketu pri čemu je 60% studenata (n=145) odgovorilo pozitivno i nastavilo s rješavanjem ankete. Pritom 53% studentica (75 od 141) i 70% studenata (69 od 99) čita sadržaje vezane uz sport. Na ranijem pitanju koje se odnosi općenito na aktivnosti u slobodnom vremenu, 84% studentica i 67% studenata je dalo odgovore kako barem ponekad čitaju (Slika 22).

243 odgovora

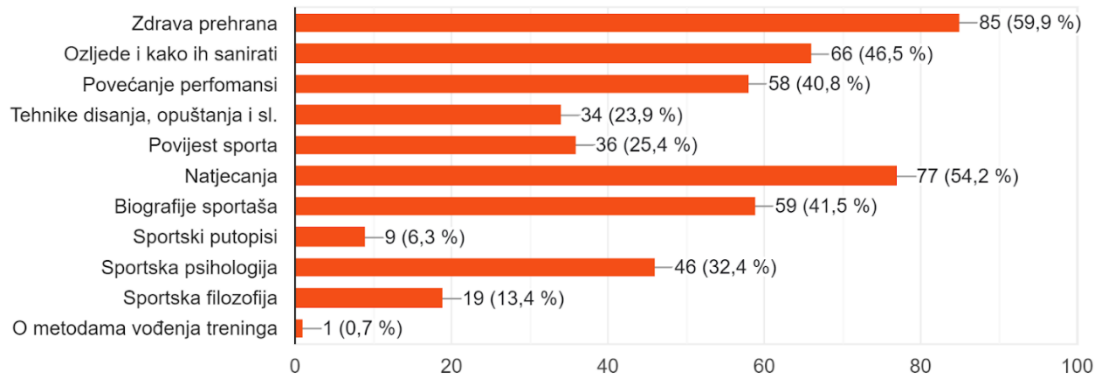

Slika 18 Čitanje sportskog sadržaja kod studenata UniSporta

Na dvadeset četvrto pitanje ankete, koje su najčešće teme o kojima čitate vezane uz sport, najviše studenata odgovorilo je zdrava prehrana (n=85, 59,9%), potom natjecanja (n=77, 54,2%), slijedi ozljede i kako ih sanirati (n=66, 46,5%), biografije sportaša (n=59, 41,5%), povećanje performansi (n=58, 40,8%), sportska psihologija (n=46, 32,4%), povijest sporta (n=36, 25,4%), tehnike disanja, opuštanja i sl. (n=34, 23,9%), sportska filozofija (n=19, 13,4%), sportski putopisi (n=9, 6,3%) i metode vođenja treninga (n=1, 0,7%). Sto jedan student nije dao odgovor na ovo pitanje. Razlike između studenata i studentica u čitanju tema vezanih uz sport nisu primjećene. Sto jedan student nije dao odgovor na ovo pitanje (Slika 23).

142 odgovora

Slika 19 Najčešće sportske teme koje studenti čitaju

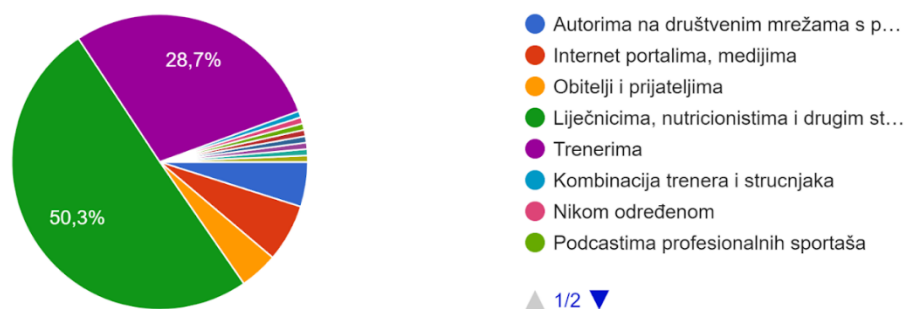
Na dvadeset peto pitanje ankete, u kojem obliku najradije čitate ili se informirate o ranije odabranim temama, najviše studenata odgovorilo je društvene mreže ($n=48$, 33,6%), potom web stranica ($n=27$, 18,9%), slijedi podcast ($n=25$, 17,5%), tiskana knjiga ($n=18$, 12,6%), časopis/članak ($n=10$, 7%), dokumentarni film ($n=9$, 6,3%) i e-knjiga ($n=4$, 2,8%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom uključuju: audioknjigu ($n=1$, 0,7%) i podcaste, web stranice, društvene mreže i istraživanja ($n=1$, 0,7%). Rezultati istraživanja pokazuju kako su društvene mreže preferiran oblik u čitanju i informiranju za oba spola. Međutim, malo veći broj studentica (14 studentica i 4 studenata) najradije čitaju tiskane knjige o sportu, dok studenti slušaju podcaste (15 studenata i 10 studentica). Od 145 studenata koji čita sportski sadržaj četvero studenata nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 24).

Studentice	N	Studenti	N
Društvene mreže	27	Društvene mreže	21
Web-stranica	14	Podcast	15
Tiskana knjiga	14	Web-stranica	12
Podcast	10	Dokumentarni film	7
Časopis/članak	4	Časopis/članak	6
E-knjiga	2	Tiskana knjiga	4
Dokumentarni film	2	E-knjiga	2
Audioknjiga	1	Audioknjiga	0
Radio emisija	0	Radio emisija	0

Tablica 2 Najčešći format koji studenti odabiru po spolu

Na dvadeset šesto pitanje ankete, kojim autorima sadržaja najviše vjerujete, najviše studenata odgovorilo je liječnicima, nutricionistima i drugim stručnjacima (n=72, 50,3%), potom trenerima (n=41, 28,7%), slijedi internet portalima, medijima (n=9, 6,3%), autorima na društvenim mrežama s puno pratitelja (n=7, 4,9%) i obitelji i prijateljima (n=6, 4,2%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,7%) uključuju: podcaste profesionalnih sportaša; iako se uglavnom informiram putem medija, ne vjerujem im nužno u svemu. Uglavnom istražim i kritike publike; trener plus obrazovanje u sličnom području; svima koji pričaju smisleno, a ne nebuloze; profesionalnim sportašima; nikom određeno; i sportskim djelatnicima. Razlike između studentica i studenata su pokazale gotovo jednake rezultate osim u slučaju autora na društvenim mrežama s puno pratitelja koji studenti preferiraju u većoj mjeri nego studentice. Tri studenta nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 25).

143 odgovora

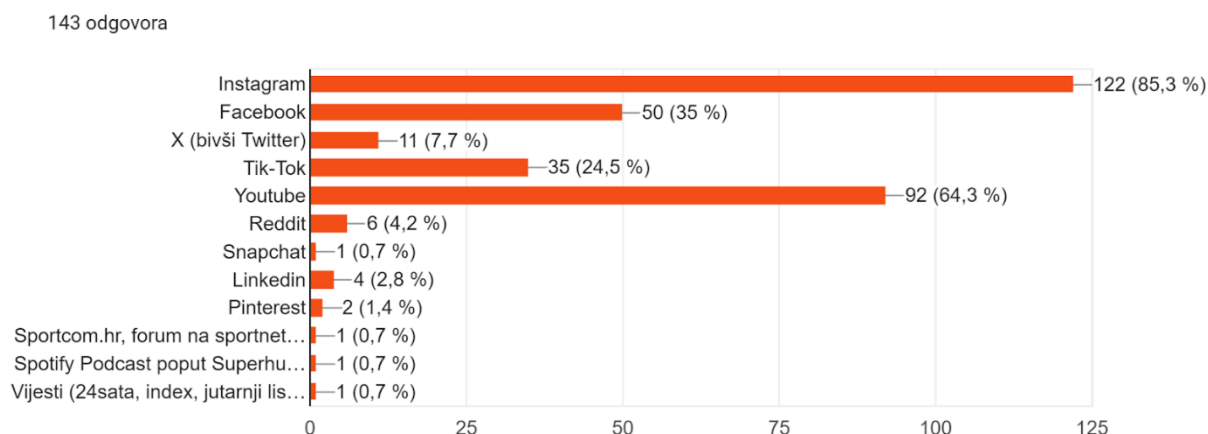

Slika 20 Najpouzdaniji autori sadržaja

Studentice	N	Studenti	N
Liječnicima, nutricionistima i drugim stručnjacima	45	Liječnicima, nutricionistima i drugim stručnjacima	27
Trenerima	21	Trenerima	20
Internet portalima, medijima	3	Autorima na društvenim mrežama s puno pratitelja	6
Obitelji i prijateljima	2	Internet portalima, medijima	6
Autorima na društvenim mrežama s puno pratitelja	1	Obitelji i prijateljima	4

Tablica 3 Najpouzdaniji autori sadržaja po spolu

Dvadeset sedmo pitanje ankete, na kojim društvenim mrežama najčešće pratite teme vezane uz sport, najviše studenata odgovorilo je Instagram (n=122, 85,3%), potom YouTube (n=92, 64,3%), slijedi Facebook (n=50, 35%), TikTok (n=35, 24,5%), X (bivši Twitter) (n=11, 7,7%), Reddit (n=6, 4,2%), LinkedIn (n=4, 2,8%) i Pinterest (n=2, 1,4%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,7%) uključuju: Snapchat (0,7%); Spotify poput Superhuman life podcast; Sportcom.hr, forum na sportnet.hr i ostale web stranice sličnih sadržaja; i vijesti (24sata, Index, Jutarnji list, Večernji list). . Razlike između studenata i studentica u korištenju društvenih mreža nisu primjećene. Dva ispitanika nije dalo odgovor na ovo pitanje (Slika 26).

Slika 21 Najčešće društvene mreže vezane uz sport

6.8 Povezanost sadržaja čitanja i vrste sporta

Četvrti istraživački problem odnosi se na ispitivanje koje vrste sportskih sadržaja čitaju studenti koji se bave pojedinim sportovima. U anketnom dijelu istraživanja kako bi se dobio odgovor na ovo pitanje uzete su informacije iz sociodemografskih podataka i 3. istraživačkog pitanja. Vezano uz čitanje sportskog sadržaja i vrste sporta među UniSport studentima, pokazalo se:

O zdravoj prehrani čita najviše studenata UniSporta s odbojke (n=18, 12,6%), potom futsala (n=12, 8,4%), slijedi rukomet (n=11, 7,7%), košarka (n=10, 7%), atletika (n=10, 7%), plivanje (n=3, 2,1%), nogomet (n=3, 2,1%), badminton (n=3, 2,1%), judo (n=3, 2,1%), karate (n=3, 2,1%), teretana (n=2, 1,4%) i veslanje (n=2, 1,4%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,7%) uključuju: tenis, esport, lacrosse, kružni treninzi, dizanje utega, odbojka na pijesku, powerlifting, hokej na ledu, ples, ništa i ne bavim se sportom.

O ozljedama i kako ih sanirati čita najviše studenata UniSporta s odbojke (n=14, 9,8%), potom futsala (n=10, 7%), slijedi košarka (n=9, 6,3%), rukomet (n=7, 4,9%), nogomet (n=3), badminton (n=3), plivanje (n=2), judo (n=2), veslanje (n=2) i karate (n=2). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,7%) uključuju: atletiku, tenis, lacrosse, hokej na ledu, ples i vaterpolo.

O povećanju performanse čita najviše studenata UniSporta s košarke (n=10, 7%) i futsala (n=10, 7%), potom odbojke (n=7, 4,9%), slijedi rukomet (n=6, 4,2%), atletika (n=4, 2,8%), nogomet (n=4, 2,8%), badminton (n=3, 2,1%), plivanje (n=2, 1,4%) i karate (n=2, 1,4%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,7%) uključuju: tenis, dizanje utega, judo, teretana, veslanje, powerlifting, hokej na ledu, triatlon i biljar.

O tehnikama disanja, opuštanja i slično čita najviše studenata UniSporta s rukometa (n=7, 4,9%), potom futsala (n=5, 3,5%), slijedi odbojka (n=5, 3,5%), košarka (n=4, 2,8%), atletika (n=4, 2,8%), veslanje (n=2, 1,4%) i nogomet (n=2, 1,4%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,7%) uključuju: plivanje, lacrosse, badminton, odbojka na pijesku, karate, ništa i ništa od navedenog.

O povijesti sporta čita najviše studenata UniSporta s košarke (n=9, 6,3%) i futsala (n=9, 6,3%), potom rukomet (n=3, 2,1%) i odbojka (n=3, 2,1%), slijedi nogomet (n=2, 1,4%), badminton (n=2, 1,4%) i judo (n=2, 1,4%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,7%) uključuju: plivanje, atletika, esport, lacrosse, ništa i ništa od navedenog.

O natjecanjima čita najviše studenata UniSporta s odbojke (n=18, 12,6%), potom košarke (n=15, 10,5%), slijedi futsal (n=13, 9,1%), rukomet (n=8, 5,6%), nogomet (n=4, 2,8%), atletika (n=3, 2,1%), plivanje (n=2, 1,4%), badminton (n=2, 1,4%) i ništa (n=2, 1,4%).

Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,7%) uključuju: tenis, esport, lacrosse, kružni treninzi, judo, hokej na ledu, biljar, cross fit, ne bavim se sportom i ništa od navedenog. ,

O biografijama sportaša čita najviše studenata UniSporta s futsala (n=12, 8,4%), potom košarke (n=10, 7%), slijedi odbojka (n=9, 6,3%), rukomet (n=8, 5,6%), nogomet (n=4, 2,8%), judo (n=3, 2,1%), esport (n=2, 1,4%) i veslanje (n=2, 1,4%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,7%) uključuju: atletiku, tenis, lacrosse, kružni treninzi, badminton, dizanje utega, ništa i ne bavim se sportom.

O sportskim putopisima čita najviše studenata UniSporta s košarke (n=3, 2,1%), i futsala (n=3, 2,1%), potom odbojka (n=2, 1,4%) i zatim rukomet (n=1, 0,7%).

O sportskoj psihologiji čita najviše studenata UniSporta s odbojke (n=10, %), potom rukomet (n=9, 6,3%), slijedi košarka (n=4, 2,8%), plivanje (n=3, 2,1%), atletika (n=3, 2,1%), futsal (n=2, 1,4%), nogomet (n=2, 1,4%), badminton (n=2, 1,4%), judo (n=2, 1,4%) i veslanje (n=2, 1,4%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,7%) uključuju: tenis, lacrosse, powerlifting, karate, hokej na ledu, biljar i ništa.

O sportskoj filozofiji čita najviše studenata UniSporta s futsala (n=5, 3,5%), potom rukomet (n=3, 2,1%), slijedi košarka (n=2, 1,4%), odbojka (n=2, 1,4%) i atletika (n=2, 1,4%). Odgovori koji su spomenuti samo jednom (n=1, 0,7%) uključuju: nogomet, badminton, judo, odbojka na pijesku i karate.

Također, jedan student (0,7%) UniSporta s badmintona čita o metodama vođenja treninga.

Nakon predstavljenih rezultata slijedi rasprava provedena na temelju dobivenih rezultata. Analizu čine istraživačka pitanja na koja se daju odgovori kombiniranjem rezultata ankete od UniSport natjecatelja. Anketni upitnik utvrdio je uvid u kontekst važan za povezivanje sporta i čitanja u ovome radu, te se prvi put uvodi u područje knjižničarstva.

7 Analiza

Analiza se sastoji od uvodnog poglavlja koji raspravlja o sociodemografskim podacima i četiri poglavlja koja slijede strukturu triju postavljenih istraživačkih pitanja. U radu je opisano istraživanje na temu „*Teme sporta i čitanja u slobodnom vremenu studenata*“ tijekom 2024. godine online anketnim upitnikom na uzorku od 243 studenta UniSport natjecanja iz sedam najvećih Sveučilišta u Hrvatskoj, koja se održavaju u preko dvadeset sportova. Nakon analize rezultata zastupljeno je više ispitanika ženskog spola (58,6%) u odnosu na ispitanike muškog spola (40,2%). Također najviše odgovora dali su studenti starosti od 20 godina (n=49, 20,2%), dok je najmanje bila zastupljena dobna grupa od 30 pa nadalje. Budući da se radi o online

anketi vezanoj uz sport i čitanje, razumljivo je da će velik broj ispitanika biti u ranim dvadesetima, no to ne znači da studenti starije dobi nisu prisutni, već su završili fakultet ili nemaju interes za UniSport u ovom slučaju. Gotovo svi studenti u području UniSporta sa stopom od 90,5% (n=220) pohađa redovni studij, dok 8,6% studenata UniSporta pohađa izvanredni studij (n=21). Stoga je razumljivo da po godini studija najviše ispitanika pohađa drugu godinu prijediplomskog studija (n=59, 24,3%), potom prvu godinu prijediplomskog (n=56, 23%). Nadalje, među ispitanicima su zastupljeni 1 diplomirana studentica i 1 doktorand. Pri završetku akademskih studija prema članku 11. „Pravilnika za organiziranje i provođenje UniSport HR natjecanja“ stavki c), d) i e):

„Isključivo pravo sudjelovanja u UniSport HR natjecanjima imaju:

c) studenti koji su diplomirali u prošloj akademskoj godini

d) studenti poslijediplomskih studija

e) studenti koji su apsolvirali ili su upisali stanku ukoliko je isto vidljivo iz službenih dokumenata visokog učilišta“ (Unisport Web n.d.)

Stoga svi studenti prema navedenim stavkama ostvaruju mogućnost natjecanja u UniSportu za još jednu akademsku godinu nakon završetka studija ili normalno nastavljaju s natjecanjem upisom u sljedeću akademsku godinu.

Od sedam najvećih Sveučilišta u Hrvatskoj najviše upitnika ispunili su studenti sa Sveučilišta iz Zagreba čak 53,9% (n=131), slijedi Rijeka (n=38, 15,6%), potom Zadar (n=29, 11,9%), tek nekoliko ispitanika manje od 10% je iz Osijeka (n=22, 9,1%), Dubrovnika (n=12, 4,9%), Sveučilište Sjever (n=6, 2,5%) i Pule (n=5, 2,1%). Međutim kako je UniSport najaktivniji i najrazvijeniji u gradu Zagrebu opravdano je reći da se tako velik broj ispitanika odazvao na anketu. U ostalim gradovima i Sveučilištima poput Dubrovnika, Pule i Sveučilišta Sjever, gdje je odaziv bio prilično nizak UniSport je u začetku i tek se razvija.

Prema rezultatima ankete najviše studenata UniSport natjecanja je na odbojci (n=56, 23%), slijede futsal (n=33, 13,6%) i košarka (n=33, 13,6%), dok najmanje studenta natjecatelja je na taekwondou (n=1, 0,4%), gimnastici (n=1, 0,4%) i hokeju na ledu (n=1, 0,4%). Važno je napomenuti kako velik broj ispitanika dolazi iz ekipnih ili timskih sportova koji su popularniji za natjecatelje i gledatelje, dok neki sportovi poput taekwondoa koji su individualni su zastupljeni u nižoj mjeri. Analizirajući rezultate ankete kojim sportom se studenti bave u okviru Sveučilišta dobiveni podaci su sljedeći. Od ukupno 243 ispitanika ankete, 212 (87,2%) studenata su aktivni natjecatelji UniSporta, dok 31 (12,8%) studenta ne pripadaju UniSport natjecanju. Od 31 studenta koji nisu dio UniSporta, njih 20 se aktivno bavi sportom, a preostalih 11 su neaktivni u sportu. U postotcima radi se o 8,2% aktivnih nasuprot 4,5%

neaktivnih u sportu to jest izvan UniSport (12,8%) natjecanja. Ako uzmemo u obzir zastupljenost spola, vidljivo je da ženske dominiraju, stoga nije iznenađujuće da se odbojka s 44 studentice i 9 studenata nalazi na prvome mjestu, dok futsal kao najgledaniji sport u UniSport HR dijeli drugo mjesto s košarkom u anketi.

7.1 Prvo istraživačko pitanje

Kakva je organizacija vremena studenta koji se aktivno bavi sportom?

Nakon demografskih pitanja slijede ključni rezultati istraživačkih pitanja. Rezultati prvog istraživačkog pitanja ankete pokazuju da više od polovice studenata na sport troši 1-2 sata dnevno (n=146, 60%), dok čak neki studenti troše više od 8 sati dnevno (n=2, 0,8%). Na slobodno vrijeme gotovo polovica studenata troše 3-4 sata dnevno (n=113, 46,5%), dok na studentski posao nešto manje od polovice studenata ne troši vrijeme na aktivnost (n=111, 45,7%). Uz to 19,75% studenata radi 1-2 sata dnevno, 9,9% studenata radi 5-6 sati dnevno, 9,5% studenata radi 3-4 sata dnevno, 8,6% studenata radi 7-8 sati dnevno i čak 2,1% studenata radi više od 8 sati dnevno. Vezano za odmor podaci pokazuju normalnu raspodjelu, ali najviše studenata odgovorilo je da troše 3-4 sata dnevno (n=88, 36,2%), potom 1-2 sata dnevno (n=73, 30%). Može se pretpostaviti kako 1-2 sata dnevno bavljenje sportom studenta predstavlja razuman utrošak vremena na aktivnost, iako prema rezultatima ankete neki studenti znaju pretjerati u tom aspektu. Što se tiče slobodnog vremena rezultati su pozitivni i 46,5% studenata UniSporta nalazi vremena u danu za 3-4 sata na aktivnost. Zanimljiv podatak je kako 45,7% studenata UniSporta ne troši vrijeme na studentski posao, što pruža ključne uvide u neke od prioriteta studenta kao posvećenost u sportu ili studiranju. Prekomjeran broj sati rada utječe na koncentraciju i ograničeno spavanje, unatoč tome podaci UniSport studenata pokazuju kako i dalje gotovo polovica studenata ima potrebu za studentskim poslom, odnosno 49,85%. Ovaj postotak je usporediv s rezultatima drugih studija. Tyson (2012) donosi da studenti priznaju izazove usklađivanja škole i posla, ali smatraju da je posao važan za studentski život. Također, žrtvuju san i sudjelovanje u organizacijama kampusa i drugih društvenih mreža kako bi išli u korak sa svojim užurbanim poslom i rasporedom nastave. U ovom istraživanju vrijeme za odmorom studenti najviše troše 3-4 sata dnevno (n=88, 36,2%), potom 1-2 sata dnevno (n=73, 30%) što predstavlja negativan rezultat na studente, iako 42 studenta troše 5-6 sati dnevno (17,3%), zatim 23 studenta 7-8 sati dnevno (9,5%) i čak 10 studenata više od 8 sati dnevno (4,1%) što možemo tumačiti kao pozitivan ishod. Istraživanje Claessens et al. (2007) potvrđuje koliko organizacija vremena može biti značajna budući da se pojedinci uvelike razlikuju jedni od drugih u stupnju do kojeg se nose s vremenom i ciljevima.

Sljedeća tri pitanja ankete usmjerila su se na vrijeme utrošeno na studiranje. Prema rezultatima istraživanja studenti na nastavi provode negdje između 3 do 5 sati dnevno u 70,6% slučajeva, dok studenti koje troše manje od 1 sat dnevno, 1-2 sata dnevno i ne pohađaju nastavu su zastupljeni u 29,4% slučajeva. U rješavanju zadataka vezanih za studij najviše studenata troši 1-2 sata dnevno u 44,6% slučajeva, dok 4,1% studenata rješava zadatke vezane za studij za više od 5 sati dnevno. Nekih većih odstupanja u podacima nema. U čitanju literature i dodatnih materijala za potrebe studiranja, 106 studenata odgovorilo je manje od 1 sat dnevno (43,8%), 79 studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno (32,6%), dok 27 studenata odgovorilo je kako ne čitaju literaturu i dodatne materijale za potrebe studiranja (11,2%). Može se pretpostaviti kako većina studenata troši malo ili vrlo malo vremena na čitanje literature i dodatnog materijala za potrebe studiranja, no bez obzira na to studenti i dalje čitaju, a neki od njih iako u malenom broju čita 4-5 sati dnevno (n=3, 1,2%) i više od 5 sati dnevno (n=3, 1,2%). Istraživanje Checroune et al. (2012) potvrđuje da sportske obaveze oduzimaju vremena tijekom sezone, te je studentima teško odvojiti dovoljno vremena za druge aktivnosti kao što je učenje, rad na zadacima, pravilna prehrana i dovoljno sna. Dakle za sveučilišne sportaše to znači da njihova predanost sportu može utjecati na njihove akademske interese.

Sljedeća tri pitanja ankete usmjerila su se na sport. Prema rezultatima istraživanja najviše studenata pohađa trening pet ili više puta tjedno u 33,1% slučajeva (n=79), slijede tri puta tjedno (n=51, 21,3%), četiri puta tjedno (n=38, 15,9%), jednom tjedno (n=31, 13%), dva puta tjedno (n=29, 12,1%), dok neki od rezultata studenata pokazuju do 15 treninga u tjednu (n=1, 0,4%) i dva treninga na dan osim nedjelje (n=1, 0,4%). Što se tiče koliko vremena provode na treningu najviše studenata odgovorilo je 1-2 sata dnevno u 73,6% slučajeva (n=178), dok tek 5 studenata provodi 4-5 sati dnevno na treningu (2%) i 1 student više od 5 sati dnevno (0,4%). Analiziranjem rezultata ankete UniSport HR natjecanja mogu se podijeliti na: tjedna, mjesečna i godišnja. Detaljnijom analizom tjedna natjecanja najviše uključuju sportove poput: futsala, košarke, rukometa, odbojke i nogometa. Dakle, radi se o timskim sportovima. Mjesečna i godišnja natjecanja uključuju miješane sportove između timskih i individualnih. Što se tiče pitanja koliko često sudjelujete na natjecanjima iz sporta kojim se najviše bavite najviše studenata odgovorilo je jednom tjedno (n=89, 36,6%), dok nekoliko studenata ima natjecanja i do dva puta tjedno (n=18, 7,4%). Može se pretpostaviti kako uključuju natjecanja sa Sveučilišta i izvan njega. Po učestalosti tjedna natjecanja su najkonzistentnija. Dodatno, 31 student odgovorio je kako se ne natječe ili ne sudjeluje u UniSportu (12,8%), što potvrđuje rezultat 212 (86,8%) aktivnih natjecatelja UniSporta u odnosu na 31 (12,7%) studenta koji ne pripadaju UniSport natjecanju iz prethodnog pitanja

ankete. Prema rezultatima studenti pokazuju izuzetnu konzistentnost za bavljenje sportom, ali neki izrazito prekomjerno, što može utjecati na ostale faktore kao manjak odmora, ili neposvećenost studiranju. Unatoč tome, Checroune et al. (2012) otkriva da sveučilišni studenti sportaši mogu dobiti podršku za bolju organizaciju vremena od administratora sveučilišnih programa.

Na pitanje slobodnog vremena koje se sastoji od 37 aktivnosti korišten je pristup iz Mlinarević, Miliša i Proroković (2007) prema kojem su aktivnosti svedene na 5 stilova slobodnog vremena, a to su kulturna orijentacija, orijentacija na dokolicu (odmor, razonoda, kontakt s prijateljima), orijentacija na sport, obiteljska orijentacija i orijentacija na zabavu. Prema rezultatima istraživanja orijentacija na dokolicu najzastupljenija je aktivnost u slobodnom vremenu studenata istraživanja, s orijentacijom na zabavu u manjem omjeru. S druge strane kulturna orijentacija je najmanje zastupljena gotovo u svim aktivnostima osim razgovaranju. Sportska i obiteljska orijentacija imaju najveću usklađenost među UniSport studentima. Ova istraživanja su u skladu s ranijim istraživanjima o slobodnom vremenu studenata i mladih koji su pokazali da je dokolica najzastupljenija (Dimić 2005; Mlinarević, Miliša i Proroković 2007; Bouillet 2008) čak i za studente UniSporta.

Isto tako u anketi je pred kraj prvog istraživačkog pitanja postavljeno pitanje samoprocjene zadovoljstva organizacijom vremena za studiranje, sportske aktivnosti i slobodno vrijeme. Radi lakšeg tumačenja rezultata korištena je mjera središnje tendencije to jest aritmetička sredina. Rezultati ankete pokazuju kako su studenti zadovoljni s organizacijom vezanom koje troše na studiranje ($M=3,27$), sportske aktivnosti ($M=3,52$) i slobodno vrijeme ($M=3,29$). U detaljnijoj mjeri studenti su najviše zadovoljni s organizacijom sportskih aktivnosti, dok su sa studiranjem i slobodnim vremenom u manjoj mjeri. Ovo je u skladu s rezultatima prethodnog istraživanja (Checroune et al., 2012) u kojima bavljenje sportom i studiranjem pokazuje niže razine stresa u odnosu na nesportaše.

7.2 Drugo istraživačko pitanje

Kakav je odnos studenata prema čitanju od najranije dobi?

Rezultati drugog istraživačkog pitanja pokazuju kako 44,44% studenata ($n=108$) posjeduje 30 ili manje knjiga u svome domu. Ovo je u skladu s ranije navedenim istraživanjem nacionalne strategije poticanja čitanja (2023) koja su otkrila negativniji stav prema čitanju od učenika koji u svojem domu imaju manje od 25 knjiga, što dovodi do manje vjerojatnosti samoinicijativnog čitanja. U nastavku istraživanja studenti koji su odgovorili da posjeduju više od 30 knjiga u svome domu zastupljeni su u 44% slučajeva ($n=107$) od kojih 7 studenata posjeduje 501 ili više knjiga u svome domu. Dakle, učenici koji u svome domu imaju više od

25 knjiga češće će samoinicijativno čitati od učenika koji imaju manje od 25 knjiga. Također, od 243 studenata 18 studenata ne posjeduje knjigu u svome domu. Istraživanje Clark i Poulton (2011) pokazalo je da mladi koji posjeduju knjige:

- Uživaju čitati,
- čitaju više i češće knjiga,
- čitaju duže vrijeme,
- imaju više knjiga u kući,
- više posjećuju knjižnicu,
- imaju pozitivniji stav prema čitanju,
- lakše pronalaze knjige i
- imaju više postignuća.

Studenti kojima se čitalo pokazali su pozitivne odgovore u 81,9% slučajeva (n=199), dok negativni odgovori odnosno studenti kojima se nije čitalo prisutni su u 18,1% slučajeva (n=44). U sljedećem pitanju „*jesu li Vam čitali u djetinjstvu*“ tražio se samo odgovor studenata koji su pozitivno odgovorili u prethodnom, te je 7 studenata i dalje odgovorilo na pitanje unatoč negativnom odgovoru na prethodno pitanje. Što se tiče rezultata, najčešće su čitali roditelji (88,3%), potom bake ili djedovi (52,4%), slijedi nastavnici u školi (20,4%). Izgleda da velika većina studenata u djetinjstvu je imala poticajno čitalačko okruženje od strane roditelja za stvaranje vrijednosti i sadržaja, ali i od baka i djedova. Naravno čitanje baka i djedova i čitanje u školama je sekundarno u odnosu na čitanje roditelja. Takva pretpostavka je u skladu s ranijim istraživanjima koja se isključivo usmjeravaju na odnos roditelj- dijete (Merga et al., 2018; Levy et al., 2018), budući da su svjesni važnosti koje čitanje djetetu ima na kasniji jezični i čitalački razvoj (Ece et al., 2019), usvajanje značenja riječi i oblika riječi iz knjiga dodatno olakšava njihov čitalački razvoj i čitanje iz užitka (Mol i Bus, 2011).

Od vrsta sadržaja u osnovnoj školi ispitanici su najviše čitali bajke (54,2%), dječje romane (49,2%), slikovnice (37,5%) i stripove (36,7%). Među odgovorima studenti su čitali i lektire (n=7, 2,9%), biografska djela (n=4, 1,7%), mangu (n=4, 1,7%). Od ukupno 243 studenta samo 4 studenta nisu čitala u osnovnoj školi (1,7%) što navodi na pretpostavku ranog opismenjavanja roditelja ili drugog odgajatelja za poticajno čitalačko okruženje prije početka samostalnog čitanja djeteta. Nadalje, od vrsta sadržaja u srednjoj školi ispitanici su najviše čitali avanturističke romane (53,1%), znanstvenu fantastiku (30,5%) i povijesne romane (27,6%). Iako je velika većina studenata odabrala ponuđene odgovore, iz opširnih rezultata vidljivo je da su ispitanici u srednjoj školi čitali različite sadržaje koje se nisu nalazili u

ponuđenim opcijama. U usporedbi sa sadržajem čitanja iz osnovne škole ispitanici u srednjoj školi su zreliji i biraju sadržaj za čitanje koji dovodi do oblikovanja mladog čitatelja.

7.3 Treće istraživačko pitanje

Kakve su čitateljske navike studenata koji se aktivno bave sportom?

Rezultati trećeg istraživačkog pitanja pokazuju kako od 243 studenta koje je odgovorilo na anketu, 145 (60%) čita sadržaje vezane uz sport, dok 98 koje je odgovorilo negativno i predalo anketu ne čita sadržaje vezane uz sport. Studenti UniSport natjecanja, koji čitaju sportske sadržaje najviše čitaju o zdravoj prehrani (n=85, 59,9%), potom natjecanjima (n=77, 54,2%) i ozljedama i kako ih sanirati (n=66, 46,5%). Kako se radi o UniSport studentima razumno je da se radi o ove tri teme za nekoga u području sporta. Posebno po pitanju zdrave prehrane studenta kada se prvi put sele iz obiteljskih domova. Slični rezultati dobiveni su u istraživanju Pavlović, Juric i Kolarić (2023) na Zadarskim studentima koji su pokazali 43% interesa na specifične prehrambene potrebe kao glavni razlog djeta, trening i zdravstveni problemi. U trenutnom i navedenom istraživanju ne može se odbaciti tvrdnja o važnosti zdrave prehrane na studente. Dodatno, osim putopisa (n=9, 6,3%) i jednog studenta koji čita o metodama vođenja treninga (0,4%) ostale teme vezane uz sport pokazuju gotovo jednaku zastupljenost.

Od oblika studenti se najviše informiraju preko društvenih mreža (n=48, 33,6%), web-stranica (n=27, 18,9%) i podcasta (n=25, 17,5%) vjerojatno radi veće dostupnosti i pristupačnosti, dok tiskana knjiga (n=18, 12,6%) i časopis/članak (n=10, 7%) nastavljaju biti izvan prvog reda. Međutim u odnosu na e-knjige (n=4, 2,8%) i audioknjige (n=1, 0,7%) tiskani sadržaji i dalje su popularniji.

Iako studenti u najvećoj mjeri koriste internet portale i medije (n=9, 6,3%), što se tiče povjerenja i dalje nešto više od polovice studenata 50,3% ima prema liječnicima, nutricionistima i drugim stručnjacima (n=72). Slijedi povjerenje u trenere s 28,7%, zatim autore na društvenim mrežama s puno pratitelja s 4,9%, koji unatoč velikoj gledanosti i dalje ne dobivaju povjerenje iznad liječnika, nutricionista i drugih stručnjaka. Za ostale odgovore studenti iz ankete svjesni su nepouzdanosti mnogih sadržaja koje inače koriste. Ovo je u skladu s prethodno navedenom studijom Pavlović, Juric i Kolarić (2023) koji pokazuju kako studenti po povjerenju najviše vjeruju liječnicima, nutricionistima i drugim stručnjacima. Po pitanju povjerenja iz navedene studije rezultati su također pokazali kako studenti najviše koriste internet portale, a povjerenje u informacije je relativno nisko.

Što se tiče društvenih mreža vezanih uz sport, UniSport posljednjih godina je izuzetno razvijen kako na natjecanjima tako i na društvenim mrežama. Tako među 7 anketiranih

Sveučilišta svi imaju Instagram, Facebook i YouTube kanale za UniSport. Konkretno, UniSport Hrvatska (UniSport HR) kao krovna organizacija i UniSport kanali za reprezentativne gradove: UniSport ZG, UniSport ST, UniSport OS, UniSport ZD, UniSport RI, UniSport Sjever (North) i UniSport DU. Rezultati ankete pokazuju kako studenti najčešće prate Instagram (n=122, 85,3%) i YouTube (n=92, 64,3%) vezano uz sport. Kako je Instagram postao platforma za promicanje sportskog i nutricionističkog života velik broj studenata ankete (85,3%) ga koristi. Nutricionističkog zbog toga što su neki od Sveučilišnih gradova razvili UniSport Health, Instagram stranicu o pravilnoj prehrani studenata koja će uskoro dobiti i svoju web stranicu. Potom YouTube u manjoj popularnosti, na kojem studenti mogu pratiti natjecanja uživo. Po gledanosti najatraktivnijih natjecanja tijekom sezone je UniSport HR Futsal liga. Svi sportovi prenose se preko YouTube kanala „*unisportiva*“. Slijedi Facebook (n=50, 35%) na kojem povremeno objavljuju jedino nadolazeća natjecanja i sjednice, dok se na Instagramu nalazi najviše objava. Zatim TikTok na kojem 24,5% studenata prate teme vezane uz sport. Zanimljivo je kako samo 3 Sveučilišta ima društvene mreže na TikToku, a to su Zagreb (UniSport Zg), Split (UniSport Split) i Rijeka (Unisport Ri), te će se razvojem ostalih gradova TikTok koji je inače ispod Facebooka dodatno proširiti. Naravno studenti koriste društvene mreže i za ostale teme vezane uz sport, koji inače nisu dio UniSport HR. Tako jedni od manje popularnih stranica su X (bivši Twitter) (n=11, 7,7%), Reddit (n=6, 4,2%), LinkedIn (n=4, 2,8%), Pinterest (n=2, 1,4%) i Snapchat (n=1, 0,7%). Od ostalih stavki studenti su izdvojili Spotify Superhuman podcast (n=1, 0,7%), Sportcom.hr; sportnet.hr i ostale web stranice sličnih sadržaja (n=1, 0,7%) i vijesti (n=1, 0,7%).

7.4 Četvrto istraživačko pitanje

Rezultati četvrtog istraživačkog pitanja pokazuju kako studenti koji najviše čitaju i informiraju se o zdravoj prehrani, ozljedama i kako ih sanirati, natjecanjima i sportskoj psihologiji su igrači odbojke. Nadalje, studenti koji najviše čitaju o biografijama sportaša, sportskoj filozofiji su igrači futsala, dok o povijesti sporta igrači košarke i futsala čitaju sadržaj u podjednakom broju. Također igrači košarke najviše čitaju o povećanju performanse i sportskim putopisima, dok rukometaši najviše čitaju o tehnikama disanja, opuštanja i slično. Rezultati istraživanja nisu pokazali da studenti čiji je interes usmjeren prema određenim sportskim disciplinama često odabiru sadržaj čitanja koji je usko povezan s tom tematikom, ali može se pretpostaviti da to ovisi o studentskim izborima i afinitetima.

8 Zaključak istraživanja

Istraživanjem je utvrđeno da se radi oko 20,000 UniSport studenata u Hrvatskoj. Anketnim istraživanjem fokus je bio na sedam najvećih Sveučilišta u Hrvatskoj aktivni u području UniSporta. Prikupljeno je 243 ispitanika i utvrđeno je da se najviše Sveučilišnih natjecatelja nalazi u Zagrebu, a najpopularniji sportovi su odbojka i futsal. U prvom istraživačkom pitanju, o organizaciji vremena studenata koji se aktivno bave sportom utvrđeno je kako je gotovo polovica studenata posvećena sportu i studiranju, a druga polovica studenata i dalje smatra studentski posao potrebnim te i dalje stiže obavljati posao uz adekvatan odmor. Nadalje, rezultati pokazuju manjak vremena za studiranje u odnosu na sportske aktivnosti, što znači da se ne mogu usmjeriti na dvije različite aktivnosti odjednom već se moraju prilagođavati, dok za slobodno vrijeme uglavnom su usmjereni na dokolicu. Shodno tome organizacija vremena studenata UniSporta djeluje usklađeno.

U drugom istraživačkom pitanju, o odnosu studenata prema čitanju od najranije dobi otkriveno je da 51,8% studenata ima negativniji stav prema čitanju, a 44,4% studena ima pozitivniji stav i veću vjerojatnost samoinicijativnog čitanja. Nadalje, u istraživanju roditelji čitaju djetetu u 88,3% slučajeva, dok se u osnovnim školama najviše čitale bajke, romani i slikovnice, a u srednjim školama avanturistički romani, znanstvena fantastika i povijesni romani. Na temelju velikog postotka čitanja roditelja u djetinjstvu studenti UniSporta imaju pozitivan odnos s čitanjem od najranije dobi, što je odraz na pozitivan akademski život, unatoč negativnijem stavu prema samoinicijativnom čitanju.

U trećem istraživačkom pitanju, o čitateljskim navikama studenata koji se aktivno bave sportom ustanovljeno je kako 60% čita sadržaje vezane uz sport, a to su najčešće zdrava prehrana, natjecanja i ozljede i kako ih sanirati. Informiraju se najviše preko društvenih mreža, web stranica i podcasta, dok najviše povjerenja daju liječnicima, nutricionistima i drugim stručnjacima. Najviše koriste Instagram i YouTube da se informiraju o temama vezanim uz sport. Iz analize podataka proizašlo je kako značajna većina studenata UniSporta ima čitateljske navike prema sportu koji dolaze preko društvenih mreža najvećim dijelom Instagrama. Vezano za spol veće razlike nisu primjećene osim što studentice češće čitaju preko web stranica i tiskanih knjiga, dok studenti prikupljaju informacije slušanjem podcasta i čitanjem na web stranicama.

U četvrtom istraživačkom pitanju, o povezanosti sadržaja čitanja i vrstama sporta nije bilo moguće donijeti jasan zaključak zbog nedostatka količine podataka, no utvrđeno je kako igrači odbojke čitaju najviše vrsta sadržaja.

Važno je napomenuti kako se radi o dvije potpuno različite teme koje se dosad nisu istraživale, te u literaturi ne postoji pregled takvih istraživanja u knjižničarstvu. Ovim radom otvaraju se nova polja za istraživanje na ovu temu. Ograničenja istraživanja su sljedeća. Prikupljeno je više ispitanika ženskog spola, stoga usporedba po spolu nije pouzdana. Nereprezentativnost uzorka utječe na donošenje ograničenih zaključaka, koji bi se inače mogli zaključiti kada bi se primijenilo na širu skupinu. Također, širom skupinom ispitanika preporučio bi se smanjen i usmjeren broj pitanja o natjecanjima i preciznije bi se odredila mjerna jedinica za količinu putovanja prilikom polaska na trening ili natjecanja. Dodatno, preporučuje se metoda intervjua. Na taj način dobili bi se precizniji odgovori.

9 Zaključak

Mada teme sporta i čitanja dosad nisu istražene prepoznata je njihova potreba i utvrđeni su rezultati istraživanja. Iz priloženog jasno je kako se radi o studentima koji zahtijevaju bolju usklađenost organizacije vremena u odnosu na ostale studente radi posvećenosti Sveučilišnom sportu, pri čemu dolazi do manjka vremena na ostale aktivnosti, a možda niže na aktivnosti kao što su čitanje. Ako se tome pridoda i studentski posao kojem većina ima potrebu sigurno je nešto mora prevagnuti. Ipak većina studenata je i dalje imala poticajno čitalačko okruženje, posebno prije polaska u školu. Što je značajno, jer što više vremena roditelji provode s djecom u čitanju, to će djeca u kasnijem društvenom i akademskom životu biti uspješnija. Također, studenti se mogu pohvaliti s raznolikosti sadržaja koje su čitali u osnovnoj i srednjoj školi. Iako se nije ispitalo prostorno čitalačko okruženje u djetinjstvu, danas nešto manje od polovice studenata ima veću vjerojatnost samoinicijativnog čitanja. Međutim, s obzirom na slab interes studenata za čitanje o sportu, zabilježen na temelju rezultata ankete, dolazi se do zaključka kako čitanje nije glavna aktivnost. Unatoč tome, čitanje je i dalje prisutno u većoj ili manjoj mjeri ovisno o studentu. Budući da se radi o UniSport studentima nije iznenađujuće kako najviše čitaju sadržaje po pitanju zdrave prehrane i ozljede i kako ih sanirati. Davaju najviše povjerenja liječnicima, nutricionistima i drugim stručnjacima iako za informiranje najviše koriste društvene mreže. Od društvenih mreža studenti najviše informacija o sportu mogu dobiti preko Instagrama, ali i YouTubea. YouTube je među UniSport studentima popularan jer se preko njega mogu pratiti natjecanja uživo ili snimke prijašnjih natjecanja. Naravno kako je UniSport HR postao popularan na društvenim mrežama, to je izazvalo nagli porast popularnosti ostalih Sveučilišnih gradova da se pridruže aktivnosti. Tako osim tema vezanih uz sport studenti su mogli istraživat o UniSport natjecanjima, rezultatima i ostalim događanjima. U konačnici, studenti UniSporta radi užurbanog načina života ne posjeduju toliko vremena za čitanje u slobodno vrijeme, premda u istraživanju dio studenata svjestan je važnosti koje čitanje predstavlja. Za ostale studente koji su inače odrasli u razvijenim čitateljskim okruženjima može se reći da će važnost čitanja postat vidljiva nakon smanjenja UniSport natjecanja i natjecanja izvan Sveučilišta s kojim će se početi formirati čitateljske navike osobe.

10 Popis literature

1. "Framework for Information Literacy for Higher Education", American Library Association. Pristupljeno: 9. listopada 2023.
2. Antulov, Z. (2021). Poticanje čitanja kod studenata kao jedna od zadaća suvremenih visokoškolskih knjižnica. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 64(2), 265-284.
<https://hrcak.srce.hr/269699>
3. Applegate, Anthony J., et al. "The Peter effect revisited: Reading habits and attitudes of college students." *Literacy research and instruction* 53.3 (2014): 188-204.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19388071.2014.898719>
4. Babić, Dragica Pavlović, and Aleksandar Baucal. "Čitalačka pismenost kao mera kvaliteta obrazovanja: procena na osnovu PISA 2009 podataka1." <https://web.archive.org/web/20180720014907id/http://scindeksclanci.ceon.rs/data/pdf/0352-7379/2010/0352-73791002241P.pdf>
5. Bawden, David. "Information and digital literacies: a review of concepts." *Journal of documentation* 57.2 (2001): 218-259.
https://www.researchgate.net/publication/235266224_Information_and_digital_literacies_a_review_of_concepts
6. Beauvais, Caroline, Lindsey McKay, and Adam Seddon. "A Literature Review on Youth and Citizenship. CPRN Discussion Paper." (2001).
https://www.researchgate.net/publication/267548248_A_Literature_Review_on_Youth_and_Citizenship
7. Bokan, Antonela, and Drahomira Cupar. "Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske." *Libellarium: časopis za istraživanja u području informacijskih i srodnih znanosti* 10.1 (2017): 51-76. <https://hrcak.srce.hr/clanak/379588>
8. Bouillet, Dejana. "Slobodno vrijeme zagrebačkih studenata: prilika za hedonizam ili samoostvarenje." *Sociologija i prostor* 46, br. 3/4 (181/182) (2008): 341-367.
<https://hrcak.srce.hr/31812>
9. Checroune, E., Gravelle, F., Dawson, D., & Karlis, G. (2012). Balancing academic and athletic time management: A qualitative exploration of first year student athletes' university football experiences. *Loisir et Société/Society and Leisure*, 35(2), 243-261.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07053436.2012.10707843>

10. Claessens, B. J., Van Eerde, W., Rutte, C. G., & Roe, R. A. (2007). A review of the time management literature. *Personnel review*, 36(2), 255-276.
<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/00483480710726136/full/html>
11. Clark, C., & Poulton, L. (2011). Book Ownership and Its Relation to Reading Enjoyment, Attitudes, Behaviour and Attainment: Some Findings from the National Literacy Trust First Annual Survey. *National Literacy Trust*. <https://eric.ed.gov/?id=ED521658>
12. Dehaene, Stanislas. Čitanje u mozgu: znanost i evolucija ljudskog izuma. Algoritam, 2013.
<https://pdfcoffee.com/qdownload/stanislas-dehaene-citanje-u-mozgupdf-pdf-free.html>
13. Ece Demir-Lira, Ö., Applebaum, L. R., Goldin-Meadow, S., & Levine, S. C. (2019). Parents' early book reading to children: Relation to children's later language and literacy outcomes controlling for other parent language input. *Developmental science*, 22(3), e12764. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/desc.12764>
14. Fatiloro, Oluwayemisi Florence, et al. "A Survey on the Reading Habits among Colleges of Education Students in the Information Age." *Journal of Education and Practice* 8.8 (2017): 106-110. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1139158>
15. Huang, SuHua, et al. "Reading habits of college students in the United States." *Reading Psychology* 35.5 (2014): 437-467.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02702711.2012.739593>
16. Jansen, Annie. "Increasing leisure reading among university students using e-readers with audio." *College & Research Libraries* 80.3 (2019): 356.
<https://crl.acrl.org/index.php/crl/article/view/16991>
17. Kolić-Vehovec, Svjetlana. "Kognitivni i metakognitivni aspekti čitanja." *Čitanje za školu i život* 23 (2013). <https://www.azoo.hr/app/uploads/uvezeno/photos/izdanja/citanje-1536870009.pdf#page=23>
18. Kotrla Topić, Marina, Goran Latković and Drago Stojaković. "POVEZANOST OSOBINA LIČNOSTI I ČITALAČKIH NAVIKA SREDNJOŠKOLACA." *Mostariensia* 21, no. 1 (2017): 67-81. <https://hrcak.srce.hr/190204>
19. Kuvač-Levačić, Kornelija. "Razvoj i vrste čitanja, tipologija čitatelja s obzirom na čitanje» neknjiževnih «tekstova." *Čitanje za školu i život* 13 (2013).
https://www.azoo.hr/app/uploads/uvezeno/images_old/izdanja/citanje/Citanje.pdf#page=13

20. Laszlo, Marija. "Informacijsko čitanje u nastavi jezika i književnosti." Čitanje za školu i život (2013): 56. https://www.azoo.hr/app/uploads/uvezeno/images_old/izdanja/citanje/Citanje.pdf#page=56
21. Lazić_Lasić, Jadranka, Sonja Špiranec and Mihaela Banek Zorica. "Izgubljeni u novim obrazovnim okruženjima – pronađeni u informacijskom opismenjivanju." Medijska istraživanja 18, no. 1 (2012): 125-142. <https://hrcak.srce.hr/85384>
22. Levy, R., Hall, M., & Preece, J. (2018). Examining the links between parents' relationships with reading and shared reading with their pre-school children. International Journal of Educational Psychology, 7(2), 123-150. <https://hipatiapress.com/hpjournals/index.php/ijep/article/view/3480>
23. Martinović, Ivana and Ivanka Stričević. "Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu." Libellarium 4, no. 1 (2011): 39-63. <https://hrcak.srce.hr/92392>
24. Merga, M. K., & Mat Roni, S. (2018). Empowering parents to encourage children to read beyond the early years. The Reading Teacher, 72(2), 213-221. <https://ila.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/trtr.1703>
25. Mlinarević, Vesnica, Zlatko Miliša i Ana Proroković. "Slobodno vrijeme mladih u procesima modernizacije – usporedba slavonskih gradova i Zadra." Pedagogijska istraživanja 4, br. 1 (2007): 81-97. <https://hrcak.srce.hr/118352>
26. Mol, S. E., & Bus, A. G. (2011). To read or not to read: a meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. Psychological bulletin, 137(2), 267. <https://psycnet.apa.org/record/2011-00167-001>
27. Mullis, Ina VS, and Michael O. Martin. PIRLS 2021 Assessment Frameworks. International Association for the Evaluation of Educational Achievement. Herengracht 487, Amsterdam, 1017 BT, The Netherlands, 2019. <https://eric.ed.gov/?id=ED606056>
28. Nausheen, Sabahat, and MD ZIAUR RAHMAN. "Reading habits: leisure and pleasure." e-Library Science Research journal 1.9 (2013): 1-6. https://www.researchgate.net/publication/335662335_READING_HABITS_LEISURE_AND_PLEASURE
29. OECD. Pristupljeno: 2. studeni 2023. <https://www.oecd.org/about/>
30. Owusu-Acheaw, Micheal, and Agatha Gifty Larson. "Reading habits among students and its effect on academic performance: A study of students of Koforidua Polytechnic." Library

philosophy and practice (2014): 0_1.
<https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2908&context=libphilprac;Reading>

31. Pavlović, N. P., Juric, M., & Kolarić, A. Trust in nutrition information sources used by university students. *Education for Information*, (Preprint), 1-21.
32. Pergar, Melita, and Jasmina Hadel. "Raising Awareness of the Importance of Reading to Early Childhood and Preschool Age Children through Lifelong Education of Parents." *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje* 22.Sp. Ed. 3 (2020): 101-113. <https://hrcak.srce.hr/file/365310>
33. Peša Pavlović, N., Juric, M., & Kolarić, A. (2023). Trust in nutrition information sources used by university students. In *LIBRARIES IN THE DIGITAL AGE (LIDA) 2023*.
34. Peti-Stantić, Anita. "Čitanjem do (spo) razumijevanja." *Od čitalačke pismenosti do* (2019).
35. Republika Hrvatska Središnji državni ured za demografiju i mlade. Nacionalni program za mlade za razdoblje 2023. do 2025. (2023.) <https://demografijaimladi.gov.hr/istaknute teme/mladi-4064/nacionalni-program-za-mlade-4072/4072>
36. Rončević, Barbara. "Individualne razlike u razumijevanju pri čitanju." *Psihologijske teme* 14., br. 2. (2005): 55-77. <https://hrcak.srce.hr/11841>
37. Služba za međunarodno vrednovanje obrazovanja, Sektor za istraživanje i vrednovanje, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. *ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM AKTIVNOSTIMA I REZULTATIMA Nacionalnoga ispitivanja čitalačke pismenosti 2023*. [https://mzo.gov.hr/vijesti/nacionalno-istrazivanje-citalacke-pismenosti-u-osnovnim skolama/5662](https://mzo.gov.hr/vijesti/nacionalno-istrazivanje-citalacke-pismenosti-u-osnovnim-skolama/5662)
38. Flou, Chrisaldah, and Maritha Snyman. "Leisure reading: a case study of adolescent readers at Letlhabile Community Library." *South African Journal of Libraries and Information Science* 86.1 (2020): 1-13. <https://journals.co.za/doi/abs/10.7553/86-1-1795>
39. Tyson, W. (2012). Negative impact of employment on engineering student time management, time to degree, and retention: Faculty, administrator, and staff perspectives. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 13(4), 479-498. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.2190/CS.13.4.d>
40. UNESCO. *Mladi*. Pristupljeno: 12. studenog 2023. <https://www.unesco.org/en/youth>
41. Unisport Web. <https://res.cloudinary.com/davwi4fqk/image/upload/v1649762101/g3gkio3fym11ddssjkt8.pdf> (Pristupljeno 2024-3-2)

42. UniSport Web. <https://www.unisport.hr/hr/o-nama/hass> (Pristupljeno 2024-2-28)
43. Valjan Vukić, Violeta. "SLOBODNO VRIJEME KAO "PROSTOR" RAZVIJANJA VRIJEDNOSTI U UČENIKA." *Magistra Iadertina* 8., br. 1. (2013): 59-73. <https://hrcak.srce.hr/122641>
44. Vrkić Dimić, J. (2005). Stvarne i željene aktivnosti studenata u slobodnom vremenu. *Pedagoška istraživanja*, 2(2), 313-325. <https://hrcak.srce.hr/clanak/205410%3F>
45. Vrkić Dimić, Jasmina. "Suvremeni oblici pismenosti." *Školski vjesnik* 63, no. 3 (2014): 381-394. <https://hrcak.srce.hr/136084>
46. Vukičević, Jelena Pavičić, Marko Prpić, and Irena Cajner Mraović. "Students' Attitude towards Reading Assignments and Reading: The Perception of Students and Teachers in Secondary Schools in Zagreb." *Croatian Journal Educational/Hrvatski Casopis za Odgoj I Obrazovanje* 24.1 (2022). <https://hrcak.srce.hr/en/280315>
47. Wolf, Maryanne. *Čitatelju, vrati se kući: čitateljski mozak u digitalnom svijetu*. Ljevak, 2019.
48. Zarei, Nafiseh, and F. Joseph. "Factors Influencing Students' Motivation in Reading." *Research Journal Of English (RJOE)* 4.2 (2019): 209-215. [https://www.rjoe.org.in/Files/vol4issue2/new/RJOE-Dr%20Zerai\(209-2015\).pdf](https://www.rjoe.org.in/Files/vol4issue2/new/RJOE-Dr%20Zerai(209-2015).pdf)

Prilozi

Poštovani,

Obraćam Vam se sa željom da mi pomognete oko istraživanja koje provodim u okviru svoga diplomskog rada na temu povezanosti sporta i čitanja kod studenata. Rad pišem pod mentorstvom doc. dr. sc. Drahomira Cupar, na Odjelu za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru.

Ciljana skupina ispitanika su studenti koji se aktivno bave sportom i studiraju. Vaše sudjelovanje može pružiti vrijedne uvide i perspektive na temu povezanosti sporta i čitanja.

Za sudjelovanje u istraživanju trebate biti punoljetni. Svi podaci dobiveni iz ovog istraživanja bit će tretirani povjerljivo i koristit će se samo u svrhu istraživanja. Vaše sudjelovanje u istraživanju je dobrovoljno, te u svakom trenutku možete napustiti upitnik. Za ispunjavanje Vam je potrebno 10ak minuta.

Zahvaljujem na Vašem vremenu i spremnosti na sudjelovanje u istraživanju. Za sva dodatna pitanja, molim da mi se javite na email lukasabani98@gmail.com.

Luka Šabani

Student diplomskog studija informacijskih znanosti

Odjel za informacijske znanosti

Sveučilište u Zadru

A. Sociodemografski podaci

1. Spol

Muško

Žensko

Ne želim se izjasniti

2. Dob (unesite broj) _____

3. Studentski status

Redovni student

Izvanredni student

Ostalo: _____

4. Godina studija

Prva godina prijediplomskog
Druga godina prijediplomskog studija
Treća godina prijediplomskog studija
Apsolvent prijediplomskog studija
Prva godina diplomskog studija
Druga godina diplomskog studija
Apsolvent diplomskog studija
Ostalo: _____

5. Na kojem Sveučilištu studirate?

Sveučilište u Zadru
Sveučilište u Osijeku
Sveučilište u Rijeci
Sveučilište u Zagrebu
Sveučilište u Dubrovniku
Sveučilište u Puli
Sveučilište Sjever

6. Kojim se sportom (aktivno) bavite u okviru Sveučilišta/fakulteta?

Futsal
Atletika
Košarka
Odbojka na pijesku
ESport
Nogomet
Rukomet
Vaterpolo
Odbojka
Badminton
Šah
Judo
Karate
Kickboxing
Squash
Stolni tenis
Taekwondo

Tenis

Plivanje

Ostalo: _____

B. Organizacija vremena

7. Procijenite koliko vremena trošite na sljedeće aktivnosti?

	1-2 sata dnevno	3-4 sata dnevno	5-6 sati dnevno	7-8 sati dnevno	Više od 8 sati dnevno	Ne trošim vrijeme na aktivnost
Sport (treniranje, natjecanja i sl.)						
Slobodno vrijeme (čitanje, slušanje glazbe, druženje i sl.)						
Studentski posao						
Odmor						

Studiranje

8. Koliko vremena provodite na nastavi (predavanja, seminari, vježbe)?

Manje od 1 sat dnevno

1-2 sata dnevno

3-4 sata dnevno

4-5 sati dnevno

Više od 5 sati dnevno

Ne pohađam nastavu

9. Koliko vremena trošite na rješavanje zadataka vezanih za studij? (npr. zadaća, seminari, projekti, grupni zadaci i sl.)

Manje od 1 sat dnevno

1-2 sata dnevno

3-4 sata dnevno

4-5 sati dnevno

Više od 5 sati dnevno

Ne riješavam zadatke vezane za studij

10. Koliko vremena provodite čitajući literaturu i dodatne materijale za potrebe studiranja?

Manje od 1 sat dnevno

1-2 sata dnevno

3-4 sata dnevno

4-5 sati dnevno

Više od 5 sati dnevno

Ne čitam literaturu i dodatne materijale za potrebe studiranja

Sport

11. Koliko puta tjedno pohađate treninge? (Uključujući one na Sveučilištu i izvan njega)

Jednom tjedno

Dva puta tjedno

Tri puta tjedno

Četiri puta tjedno

Pet ili više puta tjedno

Ostalo: _____

12. Koliko vremena provodite na treningu?

Manje od 1 sat dnevno

1-2 sata dnevno

3-4 sata dnevno

4-5 sati dnevno

Više od 5 sati dnevno

Ne provodim vrijeme na treningu

13. Koliko često sudjelujete na natjecanjima iz sporta kojim se bavite? (Molimo navedite učestalost natjecanja, primjerice, jednom tjedno, dva puta tjedno, jednom mjesečno i sl.)

Tekst kratkog odgovora _____

Slobodno vrijeme

14. Kako najčešće provodite Vaše slobodno vrijeme? Molim, odgovorite za svaku aktivnost pripadajućim odgovorom.

(Bouillet 2008): 1-16

(Vukić 2013): 17-29

	Manje od 1 sat dnevno	1-2 sata dnevno	3-4 sata dnevno	4-5 sati dnevno	Više od 5 sati dnevno	Ne trošim vrijeme na aktivnost
1. Druženje s prijateljima, djevojkom/dečkom						
2. Druženje s obitelji						

3. Izleti u prirodu						
4. Odmor, opuštanje, relaksacija						
5. Sportski sadržaji (rekreativno, nije izravno vezano uz treninge)						
6. Zabava (izlasci, provod, kafići, disko-klubovi)						
7. Putovanja						
8. Čitanje						
9. Bavljenje nekim hobiem						
10. Edukativni sadržaji						
11. Odlasci u kino						
12. Kulturni sadržaji (kazalište, izložbe i sl.)						
13. Društvene mreže						
14. Posjećivanje sportskih priredbi						
15. Politička i društvena aktivnost						
16. Religiozni sadržaji						
17. Popravljanje stvari						
18. Fotografiranje						
19. Razgovaranje						
20. Volontiranje						
21. Društvene igre						
22. Sajmovi, prezentacije						
23. Tečajevi						
24. Šetnje						
25. Razgledavanje dućana						
26. Kupovanje						
27. Kuhanje						

28. Telefoniranje						
29. Kartanje						
30. Kladjenje						
31. Kockanje						
32. Sviranje, pjevanje						
33. Slušanje glazbe						
34. Slušanje podcasta						
35. Slušanje audioknjiga						
36. Igranje video igara						
37. Gledanje serija i filmova						

1. Procijenite koliko ste zadovoljni Vašom organizacijom vremena koje trošite na aktivnosti vezane uz studiranje.

1 - Potpuno nezadovoljan, 2 – Nezadovoljan, 3 - Ni zadovoljan ni nezadovoljan, 4 – Zadovoljan, 5 - Potpuno zadovoljan

2. Procijenite koliko ste zadovoljni Vašom organizacijom vremena koje trošite na sportske aktivnosti.

1 - Potpuno nezadovoljan, 2 – Nezadovoljan, 3 - Ni zadovoljan ni nezadovoljan, 4 – Zadovoljan, 5 - Potpuno zadovoljan

3. Procijenite koliko ste zadovoljni Vašom organizacijom slobodnog vremena?

1 - Potpuno nezadovoljan, 2 – Nezadovoljan, 3 - Ni zadovoljan ni nezadovoljan, 4 – Zadovoljan, 5 - Potpuno zadovoljan

C. Iskustva vezana uz čitanje

4. Koliko knjiga imate u Vašem domu? (Unesite broj)

Tekst kratkog odgovora _____

5. Jesu li Vam čitali u djetinjstvu (misli se na vrijeme prije nego ste samostalno počeli čitati)? (Preskočite sljedeće pitanje ako ste odgovorili "Ne")

Da

Ne

6. Tko Vam je najčešće čitao u djetinjstvu? (Moguće odabrati više odgovora.)

Roditelji

Bake ili djedovi

Stariji brat ili sestra

Nastavnici u školi

Skrbnici

Prijatelji roditelja

Drugi članovi porodice

Ostalo: _____

7. Koje sadržaje ste najviše samostalno čitali u razdoblju osnovne škole? (Odaberite najmanje 1, a najviše 3 stavke)

(Secujski n.d.): 1-12

1. Slikovnica

2. Dječja poezija

3. Dječja priča

4. Dječji roman (ili roman o djetinjstvu)

5. Bajke

6. Basne

7. Roman o životinjama

8. Pustolovni roman

9. Povijesni roman

10. Znanstvena fantastika

11. Putopisi

12. Biografska djela

13. Stripovi

14. Manga(japanski strip)

15. Ostalo: _____

8. Koje sadržaje ste najviše samostalno čitali u razdoblju srednje škole? (Odaberite najmanje 1, a najviše 3 stavke)

Poezija

Kratka priča

Bajke

Basne

Avanturistički roman

Povijesni roman

Znanstvena fantastika

Putopisi

Biografska djela

Stripovi

Manga (japanski stripovi)

Ostalo: _____

D. Čitateljske i sportske aktivnosti

9. Čitate li sadržaje vezane uz sport? (Ako ste odgovorili s "Ne" podnesite/predajte anketu)

Da

Ne

10. Ako ste odgovorili s "Da" molim odgovorite na sljedeća pitanja. Koje su najčešće teme o kojima čitate vezane uz sport? (Odaberite najmanje 1, a najviše 3 stavke)

Zdrava prehrana

Ozljede i kako ih sanirati

Povećanje performanse

Tehnike disanja, opuštanja i sl.

Povijest sporta

Natjecanja

Biografije sportaša

Sportski putopisi

Sportska psihologija

Sportska filozofija

Ostalo: _____

11. U kojem obliku najradije čitate ili se informirate o ranije odabranim temama?

Tiskana knjiga

Časopis/članak

E-knjiga

Audioknjiga

Podcast

Web-stranica

Radio emisija

Dokumentarni film

Društvene mreže

Ostalo: _____

12. Kojim autorima sadržaja najviše vjerujete?

(Pavlović, Juric i Kolarić 2023): 1-10

1. Autorima na društvenim mrežama s puno pratitelja
2. Internet portalima, medijima
3. Obitelji i prijateljima
4. Liječnicima, nutricionistima i drugim stručnjacima
5. Trenerima

Ostalo: _____

13. Na kojim društvenim mrežama najčešće pratite teme vezane uz sport? (Odaberite najmanje 1, a najviše 3 stavke)

Instagram

Facebook

X (bivši Twitter)

TikTok

YouTube

Reddit

Snapchat

Linkedin

Pinterest

Ostalo: _____

Topics of sports and reading in students leisure time

Abstract

This paper investigates the connection between reading habits and ways of spending leisure time among students who are actively involved in sports. The goal of the research is to investigate how many people who are actively involved in sports read in their leisure time, and the purpose of the work is to gain insight into the importance of reading in the lives of young active athletes. The theoretical part of the work focuses on reading and literacy, characteristics of reading in childhood and reading habits. Research methods include an online survey. 243 UniSport competitors participated in the research. Three main activities tried to be determined of UniSport students, namely sports, free time and studying. Claims from the earliest age were examined, significant in determining the reading level of students on later reading development, as well as on greater encouragement on self-initiated reading. Also, reading and sports habits of students were investigated. The research results show the representation of more than 20 sports, mostly in the University of Zagreb. In the research, the most common sport is volleyball, and students on average spend 1-2 hours a day in training every day, except for Sundays. On the other hand, almost half of students do not spend time on student work, while only a small number pay enough attention to studying. Students are satisfied with the organization of study time, sports activities and leisure time. For early reading development parents deserve the most credit, and when it comes to content, fairy tales and later adventure novels are the most read contents. In sports, students read mostly about healthy eating and injuries, while doctors, nutritionists and other experts are still the most reliable source of information. Students usually come to topics related to sports via Instagram and YouTube.

Keywords: Sport, reading, leisure time, students